

वेदमन्त्राः

Colophon

This document was typeset using Xe_{La}TeX, and uses the Siddhanta font extensively. It also uses several L^AT_EX macros designed by H. L. Prasād. Practically all the encoding was done with the help of Ajit Krishnan's mudgala IME (<http://www.aupasana.com/>).

Acknowledgements

The initial ITRANS encodings of some of these texts were obtained from <http://sanskritdocuments.org/> and <https://sa.wikisource.org/>. Thanks are also due to Ulrich Stiehl (<http://sanskritweb.de/>) for hosting a wonderful resource for Yajur Veda, and also generously sharing the original Kathaka texts edited by Subramania Sarma.

See also <http://stotrasamhita.github.io/about/>

FOR PERSONAL USE ONLY
NOT FOR COMMERCIAL PRINTING/DISTRIBUTION

अनुक्रमणिका

लघुन्यासः	1
श्री-रुद्रध्यानम्	1
देवता-स्थापनम्	1
श्रीरुद्रजपः	2
ध्यानम्	3
रुद्रप्रश्नः	5
चमकप्रश्नः	10
पुरुषसूक्तम्	13
नारायणसूक्तम्	15
विष्णुसूक्तम्	16
भूसूक्तम्	17
दुर्गा सूक्तम्	18
श्रीसूक्तम्	19
मेधासूक्तम्	21
रुद्रसूक्तम्	22
वरुणसूक्तम्	23

ब्रह्मसूक्तम्	24
भाग्यसूक्तम्	25
पवमानसूक्तम्	26
आयुष्यसूक्तम्	28
नवग्रहसूक्तम्	29
नक्षत्रसूक्तम्	31
गणपत्यथर्वशीर्षोपनिषत्	36
मृत्युञ्जयहोम-मन्त्राः	39
महान्यासः	41
पञ्चाङ्गरुद्रन्यासः रावणोक्ता पञ्चाङ्गप्रार्थना-सहितम्	41
पञ्चाङ्गमुखन्यासः रावणोक्ता पञ्चमुखप्रार्थना-सहितम्	42
केशादिपादान्त (प्रथमो) न्यासः	44
मूर्धादिपादान्त दशाक्षरी दशाङ्ग (द्वितीयो) न्यासः	48
पादादिमूर्धान्त पञ्चाङ्ग (तृतीयो) न्यासः	48
हंसगायत्री	49
दिक् सम्पुटन्यासः	49
षोडशाङ्गरौद्रीकरणम्	52
गुह्यादि मस्तकान्तं षडङ्ग (चतुर्थो) न्यासः	55
आत्मरक्षा	55
शिवसङ्कल्पः	56
पुरुषसूक्तम्	60

उत्तरनारायणम्	61
अप्रतिरथम्	61
प्रतिपूरुषम् (सं०)	62
प्रतिपूरुषम् (ब्रा०)	62
शतरुद्रीयम् (सं०)	63
शतरुद्रीयम् (ब्रा०)	65
पञ्चाङ्गम्	65
अष्टाङ्ग-नमस्काराः	66
लघुन्यासे श्री-रुद्रध्यानम्	67
लघुन्यासे देवता-स्थापनम्	67
आत्मपूजा	68
कलशेषु साम्बपरमेश्वर ध्यानम्	69
षोडशोपचार पूजा	70
श्रीरुद्रनाम त्रिशती	72
प्रदक्षिणम्	77
नमस्काराः	78
चमकानुवाकैः प्रार्थना	79
प्रार्थना	82
श्रीरुद्रजपः	82
ध्यानम्	83
रुद्रप्रश्नः	84
चमकप्रश्नः	88

रुद्रपदपाठः 93

मन्त्रपुष्पम् 100

दशशान्तयः 102

॥ लघुन्यासः ॥

॥ श्री-रुद्रध्यानम् ॥

अथाऽऽत्मानं शिवात्मानं श्री-रुद्र रूपं ध्यायेत्॥

शुद्धस्फटिकसङ्काशं त्रिनेत्रं पञ्चवक्त्रकम्।

गङ्गाधरं दशभुजं सर्वाभरणभूषितम्॥

नीलग्रीवं शशाङ्काङ्कं नागयज्ञोपवीतिनम्।

व्याघ्रचर्मोत्तरीयं च वरेण्यमभयप्रदम्॥

कमण्डल्वक्षसूत्राणां धारिणं शूलपाणिनम्।

ज्वलन्तं पिङ्गलजटाशिखामुद्योतधारिणम्॥

वृषस्कन्धसमारूढम् उमादेहार्धधारिणम्।

अमृते नाप्नुतं शान्तं दिव्यभोगसमन्वितम्॥

दिग्देवता समायुक्तं सुरासुरनमस्कृतम्।

नित्यं च शाश्वतं शुद्धं ध्रुवमक्षरमव्ययम्॥

सर्वव्यापिनमीशानं रुद्रं वै विश्वरूपिणम्।

एवं ध्यात्वा द्विजः सम्यक् ततो यजनमारभेत्॥

अथातो रुद्र स्नानार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः। आदित एव तीर्थे स्नात्वा उदेत्य शुचिः प्रयतो ब्रह्मचारी शुक्लवासा ईशानस्य प्रतिकृतिं कृत्वा तस्य दक्षिणप्रत्यग्देशे देवाभिमुखः स्थित्वा आत्मनि देवताः स्थापयेत्॥

॥ देवता-स्थापनम् ॥

प्रजनने ब्रह्मा तिष्ठतु। पादयोर्विष्णुस्तिष्ठतु। हस्तयोर्हरस्तिष्ठतु। बाह्वोरिन्द्रस्तिष्ठतु। जठरे अग्निस्तिष्ठतु। हृदये शिवस्तिष्ठतु। कण्ठे वसवस्तिष्ठन्तु। वक्त्रे सरस्वती तिष्ठतु। नासिकयोर्वायुस्तिष्ठतु। नयनयोश्चन्द्रादित्यौ तिष्ठेताम्। कर्णयोरश्विनौ तिष्ठेताम्। ललाटे रुद्रास्तिष्ठन्तु। मूर्ध्यादित्यास्तिष्ठन्तु। शिरसि महादेवस्तिष्ठतु। शिखायां वामदेवस्तिष्ठतु। पृष्ठे पिनाकी तिष्ठतु। पुरतः शूली तिष्ठतु। पार्श्वयोः शिवाशङ्करौ तिष्ठेताम्। सर्वतो वायुस्तिष्ठतु। ततो बहिः सर्वतोऽग्निर्ज्वालामाला-परिवृतस्तिष्ठतु। सर्वेष्वङ्गेषु सर्वा देवता यथास्थानं

तिष्ठन्तु। मां रक्षन्तु। [सर्वान् महाजनान् सकुटुम्बं रक्षन्तु॥]

अग्निर्मे वाचि श्रितः। वाग्धृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (जिह्वा)
 वायुर्मे प्राणे श्रितः। प्राणो हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (नासिका)
 सूर्यो मे चक्षुषि श्रितः। चक्षुरहृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (नेत्रे)
 चन्द्रमा मे मनसि श्रितः। मनो हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (वक्षः)
 दिशो मे श्रोत्रे श्रिताः। श्रोत्रं हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (श्रोत्रे)
 आपो मे रेतसि श्रिताः। रेतो हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (गुह्यम्)
 पृथिवी मे शरीरे श्रिता। शरीरं हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि।
 (शरीरम्)

ओषधिवनस्पतयो मे लोमसु श्रिताः। लोमानि हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (लोमानि)

इन्द्रो मे बलं श्रितः। बलं हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (बाहू)
 पर्जन्यो मे मूर्ध्नि श्रितः। मूर्धा हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (शिरः)
 ईशानो मे मन्यौ श्रितः। मन्युरहृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि। (हृदयम्)
 आत्मा मे आत्मनि श्रितः। आत्मा हृदये। हृदयं मयि। अहममृतै। अमृतं ब्रह्मणि।
 (हृदयम्)

पुनर्म आत्मा पुनरायुरागात्। पुनः प्राणः पुनराकृतमागात्। वैश्वानरो
 रश्मिभिर्वावृधानः। अन्तस्तिष्ठत्वमृतस्य गोपाः॥ (सर्वाण्यङ्गानि संस्पृश्य स्थापनं कृत्वा
 मानसैराराधयेत्॥)

॥ श्रीरुद्रजपः ॥

अस्य श्री-रुद्राध्याय-प्रश्न-महामन्त्रस्य। अघोर ऋषिः।
 अनुष्टुप् छन्दः। सङ्कर्षणमूर्तिस्वरूपो योऽसावादित्यः परमपुरुषः स एष रुद्रो देवता॥
 नमः शिवायेति बीजम्। शिवतरायेति शक्तिः।

महादेवायेति कीलकम्।

श्री-साम्बसदाशिवप्रसादसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः॥

॥करन्यासः॥

ॐ अग्निहोत्रात्मने अङ्गुष्ठाभ्यां नमः।

दर्शपूर्णमासात्मने तर्जनीभ्यां नमः।

चातुर्मास्यात्मने मध्यमाभ्यां नमः।

निरूढपशुबन्धात्मने अनामिकाभ्यां नमः।

ज्योतिष्टोमात्मने कनिष्ठिकाभ्यां नमः।

सर्वक्रत्वात्मने करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः।

॥अङ्गन्यासः॥

अग्निहोत्रात्मने हृदयाय नमः।

दर्शपूर्णमासात्मने शिरसे स्वाहा।

चातुर्मास्यात्मने शिखायै वषट्।

निरूढपशुबन्धात्मने कवचाय हुं।

ज्योतिष्टोमात्मने नेत्रत्रयाय वौषट्।

सर्वक्रत्वात्मने अस्त्राय फट्।

भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः।

॥ध्यानम्॥

आपाताल-नभः-स्थलान्त-भुवन-ब्रह्माण्डमाविस्फुरत्

ज्योतिः स्फाटिक-लिङ्ग-मौलि-विलसत्-पूर्णेन्दु-वान्तामृतैः।

अस्तोकाप्लुतमेकमीशमनिशं रुद्रानुवाकान् जपन्

ध्यायेदीप्सितसिद्धये ध्रुवपदं विप्रोऽभिषिञ्चेच्छिवम्॥

ब्रह्माण्ड-व्याप्त-देहा भसित-हिमरुचा भासमाना भुजङ्गैः
 कण्ठे कालाः कपर्दा-कलित-शशि-कलाश्चण्ड-कोदण्ड-हस्ताः।
 त्र्यक्षा रुद्राक्षमालाः प्रकटित-विभवाः शाम्भवा मूर्तिभेदाः
 रुद्राः श्रीरुद्रसूक्त-प्रकटित-विभवा नः प्रयच्छन्तु सौख्यम्॥
 ॥पञ्चपूजा॥

लं पृथिव्यात्मने गन्धं समर्पयामि।
 हं आकाशात्मने पूष्पैः पूजयामि।
 यं वाय्वात्मने धूपमाग्रापयामि।
 रं अग्न्यात्मने दीपं दर्शयामि।
 वं अमृतात्मने अमृतं महानैवेद्यं निवेदयामि।
 सं सर्वात्मने सर्वोपचारपूजां समर्पयामि।

ॐ गुणानां त्वा गुणपतिः५ हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम्।
 ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आ नः शृण्वन्नृतिभिः सीद सादनम्॥
 ॐ महागणपतये नमः॥

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे सौमनसश्च मे भद्रं च मे
 श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धर्ता च मे क्षेमश्च
 मे धृतिश्च मे विश्वं च मे महश्च मे संविच्च मे ज्ञात्रं च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरं च
 मे लयश्च मे ऋतं च मेऽमृतं च मेऽयुक्ष्मं च मेऽनामयश्च मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं
 च मेऽनमित्रं च मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे॥३॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ गुणानां त्वा गुणपतिः हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम्। ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां
ब्रह्मणस्पत आ नः शृण्वन्नृतिभिः सीद सादनम्॥

ॐ महागणपतये नमः॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥

नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो ते इषवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वने बाहुभ्यामुत ते नमः॥ या
त इषुः शिवतेमा शिवं बभूव ते धनुः। शिवा शरव्या या तव तया नो रुद्र मृडय॥ या
ते रुद्र शिवा तनूरघोराऽपापकाशिनी। तया नस्तनुवा शन्तमया गिरिशन्ताभिचाकशीहि॥
यामिषुं गिरिशन्त हस्ते विभर्ष्यस्तवे। शिवां गिरित्र तां कुरु मा हिंसीः पुरुषं जगत्॥
शिवेन वचसा त्वा गिरिशाच्छावदामसि। यथा नः सर्वमिज्जगदयक्ष्मः सुमना असत्॥
अध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक्। अहींश्च सर्वाञ्जम्भयन्त्सर्वाश्च यातुधान्यः॥ असौ
यस्ताम्रो अरुण उत बभ्रुः सुमङ्गलः। ये चेमाः रुद्रा अभितो दिक्षु श्रिताः सहस्रशोऽवैषाः
हेड ईमहे॥ असौ योऽवसर्पति नीलग्रीवो विलोहितः। उतैनं गोपा अदृशन्नदृशन्नुदहार्यः॥
उतैनं विश्वा भूतानि स दृष्टो मृडयाति नः। नमो अस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे॥
अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नमः। प्र मुञ्च धन्वन्स्त्वमुभयोरारिभ्योऽर्ज्याम्॥ याश्च
ते हस्त इषवः परा ता भगवो वप। अवतत्य धनुस्त्वः सहस्राक्ष शतेषुधे॥ निशीर्य
शल्यानां मुखा शिवो नः सुमना भव। विज्यं धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवाः उत॥
अनेशन्नस्येषव आभुरस्य निषङ्गथिः। या ते हेतिर्मीदुष्टम् हस्ते बभूव ते धनुः॥ तयाऽस्मान्
विश्वतस्त्वमयक्ष्मया परिभुज। नमस्ते अस्त्वायुधायानां तताय धृष्णवे॥ उभाभ्यामुत ते नमो
बाहुभ्यां तव धन्वने। परि ते धन्वनो हेतिरस्मान्वृणक्तु विश्वतः॥ अथो य इषुधिस्तवाऽऽरे
अस्मन्नि धेहि तम्॥१॥

नमस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वराय महादेवाय त्र्यम्बकाय त्रिपुरान्तकाय
त्रिकालाग्निकालाय कालाग्निरुद्राय नीलकण्ठाय मृत्युञ्जयाय सर्वेश्वराय सदाशिवाय
श्रीमन्महादेवाय नमः॥

नमो हिरण्यबाहवे सेनान्यै दिशां च पतये नमो नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः पशूनां
पतये नमो नमः सस्पर्शराय त्विषीमते पथीनां पतये नमो नमो बभ्रुशाय विव्याधिनेऽन्नानां

पतये नमो नमो हरिकेशायोपवीतिने पुष्टानां पतये नमो नमो भुवस्य हेतुयै जगतां पतये
 नमो नमो रुद्रायातताविने क्षेत्राणां पतये नमो नमः सूतायाहन्त्याय वनानां पतये नमो
 नमो रोहिताय स्थपतये वृक्षाणां पतये नमो नमो मन्त्रिणे वाणिजाय कक्षाणां पतये नमो
 नमो भुवन्तये वारिवस्कृतायौषधीनां पतये नमो नमो उच्चैर्घोषायाऽऽक्रन्दयते पत्नीनां पतये
 नमो नमः कृत्स्नवीताय धावते सत्त्वनां पतये नमः॥२॥

नमः सहमानाय निव्याधिनां आव्याधिनीनां पतये नमो नमः ककुभाय निषङ्गिणे
 स्तेनानां पतये नमो नमो निषङ्गिणे इषुधिमते तस्कराणां पतये नमो नमो वञ्चते परिवञ्चते
 स्तायूनां पतये नमो नमो निचेरवे परिचरायारण्यानां पतये नमो नमः सृकाविभ्यो
 जिघांसद्भ्यो मुष्णतां पतये नमो नमोऽसिमद्भ्यो नक्तं चरद्भ्यः प्रकृन्तानां पतये नमो
 नमो उष्णीषिणे गिरिचराय कुलुश्चानां पतये नमो नमो इषुमद्भ्यो धन्वाविभ्यश्च वो नमो नमो
 आतन्वानेभ्यः प्रतिदधानेभ्यश्च वो नमो नमो आयच्छद्भ्यो विसृजद्भ्यश्च वो नमो नमोऽस्यद्भ्यो
 विध्यद्भ्यश्च वो नमो नमो आसीनेभ्यः शयानेभ्यश्च वो नमो नमः स्वपद्भ्यो जाग्रद्भ्यश्च
 वो नमो नमोऽस्तिष्ठद्भ्यो धावद्भ्यश्च वो नमो नमः सभाभ्यः सभापतिभ्यश्च वो नमो नमो
 अश्वेभ्योऽश्वपतिभ्यश्च वो नमः॥३॥

नमो आव्याधिनीभ्यो विविध्यन्तीभ्यश्च वो नमो नमो उगणाभ्यस्तृहतीभ्यश्च वो नमो
 नमो गृध्रेभ्यो गृध्रपतिभ्यश्च वो नमो नमो व्रातेभ्यो व्रातपतिभ्यश्च वो नमो नमो गणेभ्यो
 गणपतिभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च वो नमो नमो महर्द्भ्यः, क्षुल्लकेभ्यश्च
 वो नमो नमो रथिभ्योऽरथेभ्यश्च वो नमो नमो रथेभ्यो रथपतिभ्यश्च वो नमो नमः सेनाभ्यः
 सेनानिभ्यश्च वो नमो नमः, क्षत्त्रेभ्यः सङ्गहीतृभ्यश्च वो नमो नमोऽस्तक्ष्मभ्यो रथकारेभ्यश्च
 वो नमो नमः कुलालेभ्यः कर्मारेभ्यश्च वो नमो नमः पुञ्जिष्ठेभ्यो निषादेभ्यश्च वो नमो नमो
 इषुकृद्भ्यो धन्वकृद्भ्यश्च वो नमो नमो मृगयुभ्यः श्वनिभ्यश्च वो नमो नमः श्वभ्यः श्वपतिभ्यश्च
 वो नमः॥४॥

नमो भुवाय च रुद्राय च नमः शर्वाय च पशुपतये च नमो नीलग्रीवाय च शितिकण्ठाय
 च नमः कपर्दिने च व्युप्तकेशाय च नमः सहस्राक्षाय च शतधन्वने च नमो गिरिशाय
 च शिपिविष्टाय च नमो मीढुष्टमाय चेषुमते च नमो ह्रस्वाय च वामनाय च नमो बृहते
 च वर्षीयसे च नमो वृद्धाय च संवृध्वने च नमो अग्रियाय च प्रथमाय च नमो आशवे
 चाजिराय च नमः शीघ्रियाय च शीभ्याय च नमो ऊर्म्याय चावस्वन्याय च नमः स्रोतस्याय

च द्वीप्याय च॥५॥

नमो ज्येष्ठाय च कनिष्ठाय च नमः पूर्वजाय चापरजाय च नमो मध्यमाय चापगल्भाय च नमो जघन्याय च बुध्न्याय च नमः सोम्याय च प्रतिसर्याय च नमो याम्याय च क्षेम्याय च नमः उर्वर्याय च खल्याय च नमः श्लोक्याय चावसान्याय च नमो वन्याय च कक्ष्याय च नमः श्रवाय च प्रतिश्रवाय च नमः आशुषेणाय चाशुरंथाय च नमः शूराय चावभिन्दते च नमो वर्मिणै च वरूथिने च नमो बिल्मिने च कवचिने च नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च॥६॥

नमो दुन्दुभ्याय चाऽऽहन्याय च नमो धृष्णवे च प्रमृशाय च नमो दूताय च प्रहिताय च नमो निषङ्गिणे चेषुधिमते च नमस्तीक्ष्णेषवे चाऽऽयुधिने च नमः स्वायुधाय च सुधन्वने च नमः स्रुत्याय च पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च सरस्याय च नमो नाद्याय च वैशन्ताय च नमः कूप्याय चावट्याय च नमो वर्ष्याय चावर्ष्याय च नमो मेघ्याय च विद्युत्याय च नमः ईध्रियाय चाऽऽतप्याय च नमो वात्याय च रेष्मियाय च नमो वास्तव्याय च वास्तुपाय च॥७॥

नमः सोमाय च रुद्राय च नमस्ताम्राय चारुणाय च नमः शङ्गाय च पशुपतये च नमः उग्राय च भीमाय च नमो अग्रेवधाय च दूरेवधाय च नमो हृत्रे च हनीयसे च नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो नमस्ताराय नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च नमस्तीर्थ्याय च कूल्याय च नमः पार्याय चावार्याय च नमः प्रतरणाय चोत्तरणाय च नमः आतार्याय चाऽऽलाद्याय च नमः शष्याय च फेन्याय च नमः सिकत्याय च प्रवाह्याय च॥८॥

नमः इरिण्याय च प्रपथ्याय च नमः किंशिलाय च क्षयणाय च नमः कपर्दिने च पुलस्तये च नमो गोष्ठ्याय च गृह्याय च नमस्तल्प्याय च गेह्याय च नमः काट्याय च गह्वरेष्ठाय च नमो हृदय्याय च निवेष्याय च नमः पांसुव्याय च रजस्याय च नमः शुष्क्याय च हरित्याय च नमो लोप्याय चोलप्याय च नमः ऊर्व्याय च सूर्म्याय च नमः पुण्याय च पर्णशद्याय च नमोऽपगुरमाणाय चाभिघ्नते च नमः आख्खिदते च प्रख्खिदते च नमो वः किरिकेभ्यो देवानां हृदयेभ्यो नमो विक्षीणकेभ्यो नमो विचिन्वत्केभ्यो नमः आनिर्हृतेभ्यो नमः आमीवत्केभ्यः॥९॥

द्रापे अन्धसस्पते दरिद्रनीललोहित। एषां पुरुषाणामेषां पशूनां मा भेर्माऽरो मो एषां
किं चनाऽऽमत्॥ या ते रुद्र शिवा तनूः शिवा विश्वाहभेषजी। शिवा रुद्रस्य भेषजी
तयां नो मृड जीवसै॥ इमा रुद्राय तवसे कपर्दिन क्षयद्वीराय प्रभंरामहे मतिम्॥ यथा
नः शमसद्विपदे चतुष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामे अस्मिन्ननातुरम्॥ मृडा नो रुद्रोत नो मयस्कृधि
क्षयद्वीराय नमसा विधेम ते। यच्छं च योश्च मनुरायजे पिता तदश्याम् तवं रुद्र प्रणीतौ॥
मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम्। मा नो वधीः पितरं
मोत मातरं प्रिया मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः॥ मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो
गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितो वधीरहविष्मन्तो नमसा विधेम
ते॥ आरात्ते गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्रमस्मे ते अस्तु। रक्षां च नो अधि च देव
ब्रह्मधां च नः शर्म यच्छ द्विबर्हाः॥ स्तुहि श्रुतं गर्तसदं युवानं मृगं न भीममुपहृबुमुग्रम्।
मृडा जरित्रे रुद्र स्तवानो अन्यं ते अस्मन्नि वपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्य हेतिर्वृणक्तु
परि त्वेषस्य दुर्मतिरघायोः। अव स्थिरा मघवद्व्यस्तनुष्व मीढ्वस्तोकाय तनयाय मृडय॥
मीढुष्टम् शिवंतम शिवो नः सुमनां भव। परमे वृक्ष आयुधं निधाय कृत्तिं वसान् आ
चर पिनाकं बिभ्रदा गंहि॥ विकिरिद् विलोहित नमस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्र
हेतयोऽन्यमस्मन्नि वपन्तु ताः॥ सहस्राणि सहस्रधा बाहुवोस्तवं हेतयः। तासामीशानो
भगवः पराचीना मुखा कृधि॥१०॥

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्। तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि॥
अस्मिन् महत्यर्णवेऽन्तरिक्षे भवा अधि॥ नीलग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षमाचराः॥
नीलग्रीवाः शितिकण्ठा दिवः रुद्रा उपश्रिताः॥ ये वृक्षेषु सस्मिञ्जरा नीलग्रीवा विलोहिताः॥
ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः॥ ये अत्रेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबन्तो जनान्॥
ये पथां पथिरक्षय ऐलबृदा यव्युधः॥ ये तीर्थानि प्रचरन्ति सृकावन्तो निषङ्गिणः॥ य
एतावन्तश्च भूयांसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे॥ तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि॥
नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामन्नं वार्तो वरुषमिषवस्तेभ्यो दश
प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशोर्दीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो
यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि॥११॥

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतम्॥

यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो
अस्तु॥ तमुष्टुहि यः स्विषुः सुधन्वा यो विश्वस्य क्षयति भेषजस्य।

(ऋक्) यक्ष्वामहे सौमनसाय रुद्रं नमोभिर्देवमसुरं दुवस्य॥ अयं मे हस्तो भगवानयं
मे भगवत्तरः। अयं मे विश्वभेषजोऽयं शिवाभिर्मर्शनः॥

ये ते सहस्रमयुतं पाशा मृत्यो मर्त्याय हन्तवे। तान् यज्ञस्य मायया सर्वानव यजामहे।
मृत्यवे स्वाहा मृत्यवे स्वाहा॥ ओं नमो भगवते रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि। प्राणानां
ग्रन्थिरसि रुद्रो मा विशान्तकः। तेनान्नेनाप्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ चमकप्रश्नः ॥

अग्राविष्णू सजोषसेमा वर्धन्तु वां गिरः। द्युमैर्वाजैर्भिरागतम्॥ वाजंश्च मे प्रसवश्च मे
प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्च मे क्रतुश्च मे स्वरश्च मे श्लोकश्च मे श्रावश्च मे श्रुतिश्च
मे ज्योतिश्च मे सुवश्च मे प्राणश्च मेऽपानश्च मे व्यानश्च मेऽसुश्च मे चित्तं च म आधीतं
च मे वाक् च मे मनश्च मे चक्षुश्च मे श्रोत्रं च मे दक्षश्च मे बलं च म ओजश्च मे सहश्च म
आयुश्च मे जरा च म आत्मा च मे तनूश्च मे शर्म च मे वर्म च मेऽङ्गानि च मेऽस्थानि
च मे पररूपि च मे शरीराणि च मे॥१॥

ज्यैष्ठ्यं च म आधिपत्यं च मे मन्युश्च मे भामश्च मेऽमश्च मेऽम्भश्च मे जेमा च मे
महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वर्ष्मा च मे द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे
सत्यं च मे श्रद्धा च मे जगच्च मे धनं च मे वशश्च मे त्विषिश्च मे क्रीडा च मे मोदश्च
मे जातं च मे जनिष्यमाणं च मे सूक्तं च मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं
च मे भविष्यच्च मे सुगं च मे सुपथं च म ऋद्धं च म ऋद्धिश्च मे क्लृप्तं च मे क्लृप्तिश्च मे
मतिश्च मे सुमतिश्च मे॥२॥

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे सौमनसश्च मे भद्रं च मे
श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धर्ता च मे क्षेमश्च मे
धृतिश्च मे विश्वं च मे महश्च मे सविच्च मे ज्ञात्रं च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरं च मे लयश्च
म ऋतं च मेऽमृतं च मेऽयक्ष्मं च मेऽनामयच्च मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं
च मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे॥३॥

ऊर्कं मे सूनृतां च मे पयश्च मे रसश्च मे घृतं च मे मधुं च मे सग्धिश्च मे सर्पीतिश्च
मे कृषिश्च मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च म औद्धिद्यं च मे रयिश्च मे रायश्च मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च
मे विभुं च मे प्रभुं च मे बहुं च मे भूयश्च मे पूर्णं च मे पूर्णतरं च मेऽक्षितिश्च मे कूयवाश्च
मेऽन्नं च मेऽक्षुच्च मे व्रीहयश्च मे यवाश्च मे माषाश्च मे तिलाश्च मे मुद्गाश्च मे खल्वाश्च मे
गोधूमाश्च मे मसुराश्च मे प्रियङ्गवश्च मेऽणवश्च मे श्यामाकाश्च मे नीवाराश्च मे॥४॥

अश्मां च मे मृत्तिका च मे गिरयश्च मे पर्वताश्च मे सिकताश्च मे वनस्पतयश्च मे
हिरण्यं च मेऽयश्च मे सीसं च मे त्रपुश्च मे श्यामं च मे लोहं च मेऽग्निश्च म आपश्च मे

वीरुधंश्च म् ओषधयश्च मे कृष्टपच्यं च मे ऽकृष्टपच्यं च मे ग्राम्याश्च मे पशवं आरण्याश्च
यज्ञेन कल्पन्तां वित्तं च मे वित्तिंश्च मे भूतं च मे भूतिंश्च मे वसुं च मे वसुतिंश्च मे कर्म
च मे शक्तिंश्च मे ऽर्थश्च म् एमंश्च म् इतिंश्च मे गतिंश्च मे॥५॥

अग्निंश्च म् इन्द्रंश्च मे सोमंश्च म् इन्द्रंश्च मे सविता च म् इन्द्रंश्च मे सरस्वती च म्
इन्द्रंश्च मे पूषा च म् इन्द्रंश्च मे बृहस्पतिंश्च म् इन्द्रंश्च मे मित्रंश्च म् इन्द्रंश्च मे वरुणश्च
म् इन्द्रंश्च मे त्वष्टा च म् इन्द्रंश्च मे धाता च म् इन्द्रंश्च मे विष्णुंश्च म् इन्द्रंश्च मे ऽश्विनौ
च म् इन्द्रंश्च मे मरुतंश्च म् इन्द्रंश्च मे विश्वे च मे देवा इन्द्रंश्च मे पृथिवी च म् इन्द्रंश्च
मे ऽन्तरिक्षं च म् इन्द्रंश्च मे द्यौश्च म् इन्द्रंश्च मे दिशंश्च म् इन्द्रंश्च मे मूर्धा च म् इन्द्रंश्च
मे प्रजापतिंश्च म् इन्द्रंश्च मे॥६॥

अ॒शुश्च मे र॒श्मिश्च मे ऽदो॒भ्यश्च मे ऽधि॒पतिश्च म् उपा॒शुश्च मे ऽन्तर्या॒मश्च म्
ऐन्द्रवा॒यवश्च मे मैत्रावरु॑णश्च म् आ॒श्विनश्च मे प्रतिप्र॒स्थानंश्च मे शुक्र॑श्च मे म॒न्थी च म्
आग्र॒यणश्च मे वैश्वदे॒वश्च मे ध्रु॒वश्च मे वैश्वान॒रश्च म् ऋतु॒ग्रहाश्च मे ऽति॒ग्राह्याश्च म् ऐन्द्रा॒ग्रश्च
मे वैश्वदे॒वश्च मे मरु॒त्वतीयाश्च मे माहेन्द्र॑श्च म् आ॒दित्यश्च मे सावि॒त्रश्च मे सारस्व॒तश्च मे
पौष्ण॑श्च मे पा॒त्नीव॒तश्च मे हारि॒योज॒नश्च मे॥७॥

इ॒ध्मश्च मे ब॒र्हिश्च मे वेदि॑श्च मे धि॒ष्णि॒याश्च मे सु॒चंश्च मे चम॑साश्च मे ग्रा॒वाण॑श्च मे
स्व॒र॒वश्च म् उप॒र॒वाश्च मे ऽधि॒ष॒वणे च मे द्रो॒णक॒ल॒शश्च मे वा॒य॒व्यानि च मे पू॒त॒भृ॒चं म्
आध॒व॒नीय॑श्च म् आ॒ग्नी॒ध्रं च मे ह॒वि॒र्धानं च मे गृ॒हाश्च मे स॒द॒श्च मे पुरो॒डा॒शाश्च मे प॒च॒ताश्च
मे ऽव॒भृ॒थश्च मे स्व॒गा॒का॒रश्च मे॥८॥

अ॒ग्निश्च मे घ॒र्मश्च मे ऽर्क॑श्च मे सूर्य॑श्च मे प्रा॒णश्च मे ऽश्वमे॒धश्च मे पृथि॑वी च मे ऽदि॒तिश्च
मे दि॒तिश्च मे द्यौश्च मे श॒क्र॒रीर॒ङ्गुल॑यो दि॒शश्च मे य॒ज्ञेन॑ कल्पन्तामृ॒क्च मे सामं॑ च मे
स्तोमंश्च मे य॒जुश्च मे दी॒क्षा च मे तप॑श्च म् ऋ॒तुश्च मे व्र॒तं च मे ऽहो॒रा॒त्रयोर्वृ॑द्ध्या बृह॒द्रथ॑न्त॒रे
च मे य॒ज्ञेन॑ कल्पेताम्॥९॥

गर्भा॑श्च मे व॒त्साश्च मे त्र्य॒वि॒श्च मे त्र्य॒वी च मे दि॒त्य॒वा॒चं मे दि॒त्यो॒ही च मे प॒ञ्चा॒वि॒श्च मे
प॒ञ्चा॒वी च मे त्रि॒व॒त्सश्च मे त्रि॒व॒त्सा च मे तु॒र्य॒वा॒चं मे तु॒र्यो॒ही च मे प॒ष्ठ॒वा॒चं मे प॒ष्ठो॒ही च
म उ॒क्षा च मे व॒शा च म् ऋष॑भश्च मे वे॒ह॒चं मे ऽनु॒ङ्गां च मे धे॒नुश्च म् आयु॑र्य॒ज्ञेन॑ कल्पतां
प्रा॒णो य॒ज्ञेन॑ कल्पतामपा॒नो य॒ज्ञेन॑ कल्पतां व्या॒नो य॒ज्ञेन॑ कल्पतां चक्षु॑र्य॒ज्ञेन॑ कल्पतां॥१॥

श्रोत्रं य॒ज्ञेन॑ कल्पतां॒ मनो॑ य॒ज्ञेन॑ कल्पतां॒ वाग्य॒ज्ञेन॑ कल्पतामा॒त्मा य॒ज्ञेन॑ कल्पतां॒ यज्ञो॑
य॒ज्ञेन॑ कल्पताम्॥१०॥

एका॑ च मे॒ तिस्रश्च॑ मे॒ पञ्च॑ च मे॒ सप्त॑ च॒ मे नव॑ च॒ म॒ एका॑दश च॒ मे
त्रयो॑दश च॒ मे पञ्च॑दश च॒ मे सप्त॑दश च॒ मे नव॑दश च॒ म॒ एक॑विंशतिश्च॒ मे
त्रयो॑विंशतिश्च॒ मे पञ्च॑विंशतिश्च॒ मे सप्त॑विंशतिश्च॒ मे नव॑विंशतिश्च॒ म॒ एक॑त्रिंशच्च॒ मे
मे॒ त्रय॑स्त्रिंशच्च॒ मे॒ चत॑स्रश्च॒ मेऽष्टौ॑ च॒ मे॒ द्वाद॑श च॒ मे॒ षोड॑श च॒ मे॒ विं॑शतिश्च॒ मे
चतु॑र्विंशतिश्च॒ मेऽष्टा॑विंशतिश्च॒ मे॒ द्वात्रि॑ंशच्च॒ मे॒ षट्त्रि॑ंशच्च॒ मे॒ चत्वारि॑ंशच्च॒ मे
चतु॑श्चत्वारिंशच्च॒ मेऽष्टा॑चत्वारिंशच्च॒ मे॒ वाज॑श्च॒ प्रस॑वश्चा॒पिज॑श्च॒ ऋतु॑श्च॒ सुव॑श्च॒ मूर्धा॑ च॒
व्यश्नि॑त्रयश्चाऽऽन्त्याय॒नश्चान्त्य॑श्च॒ भौव॑नश्च॒ भुव॑नश्चाधि॒पति॑श्च॥११॥

इडा॑ देव॒हर्म॑नुर्य॒ज्ञनी॑र्बृह॒स्पति॑रुक्थाम॒दानि॑ श॒सिष॑द्वि॒श्वेदे॒वाः सू॒क्तवा॑चः॒ पृथि॑वि
मात॑र्मा मां हि॒सी॒र्मधु॑मनिष्ये॒ मधु॑म॒ जनि॑ष्ये॒ मधु॑म॒ वक्ष्या॑मि॒ मधु॑म॒ वदि॑ष्यामि॒ मधु॑मतीं
दे॒वेभ्यो॑ वाच॑मुद्यास॒ शुश्रू॑षे॒ण्या॑ मनु॒ष्येभ्य॑स्तं मां दे॒वा अ॑वन्तु शोभा॒यै पि॒तरोऽनु॑मदन्तु॥

॥ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑॥

॥ पुरुषसूक्तम् ॥

सहस्रशीर्षा पुरुषः। सहस्राक्षः सहस्रपात्। स भूमिं विश्वतो वृत्वा।
 अत्यतिष्ठदशाङ्गुलम्॥ पुरुष एवेदः सर्वम्। यद्धृतं यच्च भव्यम्। उतामृतत्वस्येशानः।
 यदत्रैनानतिरोहति॥ एतावानस्य महिमा। अतो ज्यायाऽंश्च पूरुषः। पादोऽस्य विश्वा
 भूतानि। त्रिपादस्यामृतं दिवि॥ त्रिपादूर्ध्व उदैत्पुरुषः। पादोऽस्येहाऽऽभवात्पुनः। ततो
 विश्वङ्मुक्तामत्। साशनानश्ने अभि॥ तस्माद्विराडजायत। विराजो अधि पूरुषः। स
 जातो अत्यरिच्यत। पश्चाद्भूमिमथो पुरः॥ यत्पुरुषेण हविषा। देवा यज्ञमतन्वत। वसन्तो
 अस्याऽऽसीदाज्यम्। ग्रीष्म इध्मः शरद्धविः॥ सप्तास्याऽऽसन् परिधयः। त्रिः सप्त समिधः
 कृताः। देवा यद्यज्ञं तन्वानाः। अबध्नन् पुरुषं पशुम्॥ तं यज्ञं बरहिषि प्रौक्षन्। पुरुषं
 जातमग्रतः। तेन देवा अयजन्त। साध्या ऋषयश्च ये। तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः। सम्भृतं
 पृषदाज्यम्। पशूँस्ताँश्चक्रे वायव्यान्। आरण्यान्ग्राम्याश्च ये। तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः।
 ऋचः सामानि जज्ञिरे। छन्दाँसि जज्ञिरे तस्मात्। यजुस्तस्मादजायत॥ तस्मादश्वा
 अजायन्त। ये के चौभयादतः। गावो ह जज्ञिरे तस्मात्। तस्माज्जाता अजावयः॥ यत्पुरुषं
 व्यदधुः। कृतिधा व्यकल्पयन्। मुखं किमस्य कौ बाहू। कावूरू पादावुच्येते॥ ब्राह्मणोऽस्य
 मुखमासीत्। बाहू राजन्यः कृतः। ऊरू तदस्य यद्वैश्यः। पद्भ्याँ शूद्रो अजायत॥
 चन्द्रमा मनसो जातः। चक्षोः सूर्यो अजायत। मुखादिन्द्रश्चाग्निश्च। प्राणाद्वायुरजायत॥
 नाभ्याँ आसीदन्तरिक्षम्। शीर्ष्णो द्यौः समवर्तत। पद्भ्याँ भूमिर्दिशः श्रोत्रात्। तथा लोकाँ
 अकल्पयन्॥ वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसस्तु पारे॥ सर्वाणि रूपाणि
 विचित्य धीरः। नामानि कृत्वाऽभिवदन् यदास्ते॥ धाता पुरस्ताद्यमुदाजहार। शक्रः
 प्रविद्वान् प्रदिशश्चतस्रः। तमेवं विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्था अयनाय विद्यते॥
 यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः। तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्। ते ह नार्क महिमानः सचन्ते।
 यत्र पूर्वं साध्याः सन्ति देवाः॥ अद्ध्यः सम्भूतः पृथिव्यै रसाच्च। विश्वकर्मणः समवर्तताधि।
 तस्य त्वष्टा विदधद्रूपमेति। तत्पुरुषस्य विश्वमाजानमग्रै॥ वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्।
 आदित्यवर्णं तमसः परस्तात्। तमेवं विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्था विद्यतेऽयनाय॥
 प्रजापतिश्चरति गर्भे अन्तः। अजायमानो बहुधा विजायते। तस्य धीराः परिजानन्ति
 योनिम्। मरीचीनां पदमिच्छन्ति वेधसः॥ यो देवेभ्य आतपति। यो देवानां पुरोहितः।

पूर्वो यो देवेभ्यो जातः। नमो रुचाय ब्राह्मये॥ रुचं ब्राह्मं जनयन्तः। देवा अग्रे तदब्रुवन्।
यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्। तस्य देवा असन् वशे॥ ह्रींश्च ते लक्ष्मीश्च पत्न्यौ। अहोरात्रे
पार्श्वे। नक्षत्राणि रूपम्। अश्विनौ व्यात्तम्। इष्टं मनिषाण। अमुं मनिषाण। सर्वं मनिषाण॥
॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

॥ नारायणसूक्तम् ॥

(तैत्तिरीयारण्यकम्/प्रपाठकः - १०/अनुवाकः - १३)

सहस्रशीर्षं देवं विश्वाक्षं विश्वशम्भुवम्। विश्वं नारायणं देवमक्षरं परमं पदम्।
विश्वतः परमान्नित्यं विश्वं नारायणं हरिम्। विश्वमेवेदं पुरुषस्तद्विश्वमुपजीवति। पतिं
विश्वस्याऽऽत्मेध्वरं शाश्वतं शिवमच्युतम्। नारायणं महाज्ञेयं विश्वात्मानं पुरायणम्।
नारायणपरो ज्योतिरात्मा नारायणः परः। नारायण परं ब्रह्म तत्त्वं नारायणः परः।
नारायणपरो ध्याता ध्यानं नारायणः परः। यच्च किञ्चिज्जगत्सर्वं दृश्यते श्रूयतेऽपि वा॥

अन्तर्बहिश्च तत्सर्वं व्याप्य नारायणः स्थितः। अनन्तमव्ययं कविं समुद्रेऽन्तं
विश्वशम्भुवम्। पद्मकोश प्रतीकाशं हृदयं चाप्यधोमुखम्। अधो निष्ठ्या वितस्त्यान्ते
नाभ्यामुपरि तिष्ठति। ज्वालाकुलं भाती विश्वस्याऽऽयतनं महत्। सन्ततं
शिलाभिस्तुलम्बत्याकोशसन्निभम्। तस्यान्ते सुषिरं सूक्ष्मं तस्मिन्सर्वं प्रतिष्ठितम्।
तस्य मध्ये महानग्निर्विश्वार्चिर्विश्वतोमुखः। सोऽग्रभुग्विभजन्तिष्ठन्नाहारमजरः कविः।
तिर्यगूर्ध्वमधः शायी रश्मयस्तस्य सन्तता। सन्तापयति स्वं देहमापादतलमस्तकः।
तस्य मध्ये वह्निशिखा अणीयोर्ध्वा व्यवस्थितः। नीलतोयदमध्यस्थाद्विद्युल्लेखेव भास्वरा।
नीवारशूकवत्तन्वी पीता भास्वत्यणूपमा। तस्याः शिखाया मध्ये परमात्मा व्यवस्थितः।
स ब्रह्म स शिवः स हरिः सेन्द्रः सोऽक्षरः परमः स्वराट्॥ ऋतं सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं
कृष्णपिङ्गलम्। ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो नमः।

नारायणाय विद्महे वासुदेवाय धीमहि। तन्नो विष्णुः प्रचोदयात्।

विष्णोर्नु कं वीर्याणि प्रवोचं यः पार्थिवानि विममे रजांसि यो अस्कभायदुत्तरं
सधस्थं विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायो विष्णोरराटमसि विष्णोः पृष्ठमसि विष्णोः श्रत्रेस्थो विष्णोः
स्यूरसि विष्णोर्ध्रुवमसि वैष्णवमसि विष्णवे त्वा॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ विष्णुसूक्तम् ॥

विष्णोर्नु कं वीर्याणि प्रवोचं यः पार्थिवानि विममे रजांसि यो अस्कंभायदुत्तरं
सधस्थं विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायः॥

तदस्य प्रियमभिपार्थो अश्याम्। नरो यत्र देवयवो मदन्ति। उरुक्रमस्य स हि
बन्धुरित्था। विष्णोः पदे परमे मध्व उथ्सः। प्र तद्विष्णुः स्तवते वीर्याया मृगो न भीमः
कुचरो गिरिष्ठाः। यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेषु। अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा। परो मात्रया
तनुवां वृधान। न ते महित्वमन्वञ्जुवन्ति॥

उभे ते विद्म रजंसी पृथिव्या विष्णो देवत्वम्। परमस्य विथ्से। विचक्रमे पृथिवीमेष
एताम्। क्षेत्राय विष्णुर्मनुषे दशस्यन्। ध्रुवासो अस्य कीरयो जनांसः। उरुक्षितिः
सुजनिमाचकार। त्रिदेवः पृथिवीमेष एताम्। विचक्रमे शतर्चसं महित्वा। प्र विष्णुरस्तु
त्वसस्तवीयान्। त्वेषं ह्यस्य स्थविरस्य नाम॥

॥ भूसूक्तम् ॥

(तैत्तिरीय संहिता काण्डम् - १/प्रपाठकः - ५/अनुवाकः - ३)

भूमिर्भूम्रा द्यौर्वरिणाऽन्तरिक्षं महित्वा। उपस्थे ते देव्यदितेऽग्निमन्त्रादमन्त्राद्यायाऽऽदधे।
 आऽयङ्गौः पृथिवीरक्रमीदसनन्मातरं पुनः। पितरं च प्रयन्त्सुवः। त्रिंशद्धाम विराजति
 वाक्पतङ्गायं शिश्रिये। प्रत्यस्य वह द्युभिः। अस्य प्राणादपानत्यन्तश्चरति रोचना। व्यख्यन्
 महिषः सुवः॥

यत्त्वा क्रुद्धः परोवपं मन्युना यदवर्त्या। सुकल्पमग्रे तत्तव पुनस्त्वोद्दीपयामसि।
 यत्ते मन्युपरोसस्य पृथिवीमनु दध्वसे। आदित्या विश्वे तद्देवा वसंवश्च समाभरन्। मनो
 ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं यज्ञं समिमं दधातु। बृहस्पतिस्तनुतामिमं नो विश्वे देवा
 इह मादयन्ताम्। सप्त ते अग्रे समिधः सप्त जिह्वाः सप्तरषयः सप्त धाम प्रियाणि।

सप्त होत्राः सप्ताधा त्वा यजन्ति सप्त योनीरापृणस्वा घृतेन। पुनरूर्जा नि वर्तस्व
 पुनरग्न इषाऽऽयुषा। पुनर्नः पाहि विश्वतः। सह रय्या नि वर्तस्वाग्रे पिन्वस्व धारया।
 विश्वम्निषा विश्वतस्परि। लेकः सलैकः सुलेकस्ते न आदित्या आज्यं जुषाणा विंयन्तु
 केतः सकैतः सुकेतस्ते न आदित्या आज्यं जुषाणा विंयन्तु विवस्वाः अदितिर्देवजूतिस्ते
 न आदित्या आज्यं जुषाणा विंयन्तु।

॥ दुर्गा सूक्तम् ॥

(तेत्तिरीयारण्यकम्/प्रपाठकः - १०/अनुवाकः - २)

जातवेदसे सुनवाम् सोमं मरातीयतो निदहाति वेदः। स नः पर्षदतिं दुर्गाणि विश्वा
नवेव सिन्धुं दुरितात्यग्निः॥१॥

तामग्निर्वर्णां तपसा ज्वलन्तीं वैरोचनीं कर्मफलेषु जुष्टाम्। दुर्गां देवीं शरणमहं
प्रपद्ये सुतरसि तरसे नमः॥२॥

अग्ने त्वं पारया नव्यो अस्मान्स्वस्तिभिरतिं दुर्गाणि विश्वा। पूश्च पृथ्वी बहुला न
उर्वी भवां तोकाय तनयाय शं योः॥३॥

विश्वानि नो दुर्गहां जातवेदः सिन्धुं न नवा दुरितातिपर्षि। अग्ने अत्रिवन्मनसा
गृणानोऽस्माकं बोध्यविता तनूनाम्॥४॥

पृतना जित् सहमानमुग्रमग्निं हुवेम परमात्सधस्थात्। स नः पर्षदतिं दुर्गाणि
विश्वा क्षामदेवो अतिं दुरितात्यग्निः॥५॥

प्रलोषिं कमीड्यो अध्वरेषु सनाच्च होता नव्यंश्च सत्सिं। स्वाञ्चाग्ने तनुवं पिप्रयंस्वास्मभ्यं
च सौभगमायजस्व॥६॥

गोभिर्जुष्टमयुजो निषिक्तं तवेन्द्र विष्णोरनुसञ्चरेम। नाकस्य पृष्ठमभि संवसानो वैष्णवीं
लोक इह मादयन्ताम्॥७॥

कात्यायनाय विद्महे कन्यकुमारि धीमहि।
तन्नो दुर्गिः प्रचोदयात्॥

॥ श्रीसूक्तम् ॥

हिरण्यवर्णां हरिणीं सुवर्णरजतस्रजाम्। चन्द्रां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो म
आवह॥१॥

तां म आवह जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनीम्। यस्यां हिरण्यं विन्देयं गामश्च
पुरुषानहम्॥२॥

अश्वपूर्वा रथमध्यां हस्तिनादप्रबोधिनीम्। श्रियं देवीमुपह्वये श्रीमदेवीर्जुषताम्॥३॥

कां सोऽस्मितां हिरण्यप्राकारामार्द्रां ज्वलन्तीं तृतां तर्पयन्तीम्। पद्मे स्थितां पद्मवर्णां
तामिहोपह्वये श्रियम्॥४॥

चन्द्रां प्रभासां यशसा ज्वलन्तीं श्रियं लोके देवजुष्टामुदाराम्। तां पद्मिनीमीं शरणमहं
प्रपद्येऽलक्ष्मीर्मे नश्यतां त्वां वृणे॥५॥

आदित्यवर्णे तपसोऽधिजातो वनस्पतिस्तव वृक्षोऽथ बिल्वः। तस्य फलानि तपसा
नुदन्तु मायान्तरायाश्च बाह्या अलक्ष्मीः॥६॥

उपैतु मां देवसखः कीर्तिश्च मणिना सह। प्रादुर्भूतोऽस्मि राष्ट्रेऽस्मिन् कीर्तिमृद्धिं
ददातु मे॥७॥

क्षुत्पिपासामलां ज्येष्ठामलक्ष्मीं नाशयाम्यहम्। अभूतिमसंमृद्धिं च सर्वां निर्णुद मे
गृहात्॥८॥

गन्धद्वारां दुराधरूपां नित्यपुष्टां करीषिणीम्। ईश्वरीं सर्वभूतानां तामिहोपह्वये
श्रियम्॥९॥

मनसः काममाकूतिं वाचः सत्यमंशीमहि। पशूनां रूपमन्नस्य मयि श्रीः श्रयतां
यशः॥१०॥

कर्दमेन प्रजाभूता मयि सम्भव कर्दम। श्रियं वासय मे कुले मातरं
पद्ममालिनीम्॥११॥

आपः सृजन्तु स्निग्धानि चिक्लीत वंस मे गृहे। नि च देवीं मातरं श्रियं वासय मे
कुले॥१२॥

आ॒र्द्रा पु॒ष्करि॑णीं पु॒ष्टिं सु॒व॒र्णां है॑ममा॒लिनी॑म्। सू॒र्यां हि॒रण्म॑यीं ल॒क्ष्मीं जा॑त॒वेदो म॒
आव॑ह॥१३॥

आ॒र्द्रा यः क॒रिणीं य॒ष्टिं पि॒ङ्गलां प॑द्ममा॒लिनी॑म्। च॒न्द्रां हि॒रण्म॑यीं ल॒क्ष्मीं जा॑त॒वेदो म॒
आव॑ह॥१४॥

तां म॒ आव॑ह॒ जात॑वेदो ल॒क्ष्मीम॑न॒पगा॒मिनी॑म्। यस्यां हि॒रण्यं प्र॑भू॒तं गा॒वो दा॒स्योऽश्वान्
वि॒न्देयं पु॑रु॒षान॒हम्॥१५॥

म॒हादे॒व्यै च॑ वि॒द्महे॑ विष्णुप॒त्न्यै च॑ धीम॒हि। तन्नो॑ ल॒क्ष्मीः प्र॑चो॒दया॑त्॥१६॥

॥ मेधासूक्तम् ॥

(तैत्तिरीयारण्यकम्/प्रपाठकः - १०/अनुवाकः - ४१-४४)

मे॒धादे॒वी जु॒षमा॑णा न॒ आगा॑द्वि॒श्वार्चो॑ भ॒द्रा सु॑म॒न॒स्यमा॑ना। त्वया॒ जुष्टा॑ नु॒दमा॑ना
दुरु॑क्ता॒न् बृ॒हद्व॑दे॒म वि॒दथे॑ सु॒वीराः॑। त्वया॒ जुष्टं॑ ऋषि॒र्भव॑ति दे॒वि त्वया॒ ब्रह्मा॑ऽऽग॒तश्री॑रु॒त
त्वया॑। त्वया॒ जुष्टं॑श्चि॒त्रं वि॑न्दते वसु॒ सानो॑ जुषस्व॒ द्रवि॑णो न मे॒धे॥ मे॒धां म॒ इन्द्रो॑ ददातु
मे॒धां दे॒वी सर॑स्वती। मे॒धां मे॑ अ॒श्विना॑वु॒भावाध॑त्तां पुष्क॑र॒स्रजा॑। अ॒प्स॒रासु॑ च॒ या मे॒धा
गन्ध॑र्वेषु॑ च॒ यन्मनः॑। दैवी॑ मे॒धा सर॑स्वती॒ सा मा॑ मे॒धा सु॒रभि॑र्जुषता॒ऽस्वहा॑॥ आ मा॑
मे॒धा सु॒रभि॑र्वि॒श्वरू॑पा॒ हिर॑ण्यवर्णा॒ जग॑ती जग॒म्या। ऊ॒र्ज॑स्वती॒ पय॑सा॒ पिन्व॑माना॒ सा मा॑
मे॒धा सु॒प्रती॑का जुष॒न्ताम्। मयि॑ मे॒धां मयि॑ प्र॒जां मय्य॑ग्नि॒स्तेजो॑ दधातु॒ मयि॑ मे॒धां मयि॑
प्र॒जां मयी॑न्द्र॒ इन्द्रि॑यं द॒धातु॑ मयि॑ मे॒धां मयि॑ प्र॒जां मयि॑ सू॒र्यो भ्राजो॑ दधातु।

॥ रुद्रसूक्तम् ॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - ४ / प्रपाठकः - ५ / अनुवाकः - १० / पञ्चादयः - २४)

परिं णो रुद्रस्य हेतिर्वृणक्तु परिं त्वेषस्य दुर्मतिरंघायोः। अवं स्थिरा मघवंद्व्यस्तनुष्व
मीद्वंस्तोकाय तनयाय मृडय।

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - ४ / प्रपाठकः - ५ / अनुवाकः - १० / पञ्चादयः - २३-२४)

स्तुहि श्रुतं गर्तसदं युवानं मृगं न भीममुपहृत्तुमुग्रम्। मृडा जरित्रे रुद्र स्तवानो अन्यं
तै अस्मन्नि वपन्तु सेनाः।

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - ४ / प्रपाठकः - ५ / अनुवाकः - १० / पञ्चादयः - २४-२५)

मीदुष्टम् शिवंतम शिवो नः सुमनां भव। परमे वृक्ष आयुधं निधाय कृत्तिं वसान् आ
चरं पिनाकं बिभ्रदा गंहि।

(तैत्तिरीयारण्यके प्रपाठकः - ४ / अनुवाकः - ५ / पञ्चादयः - १८)

अर्हन्बिभर्षि सायकानि धन्वं। अर्हं निष्कं यजुतं विश्वरूपम्। अर्हं निदन्दयसे
विश्वमभुवम्। न वा ओर्जीयो रुद्र त्वदस्ति।

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - १ / प्रपाठकः - ३ / अनुवाकः - १४ / पञ्चादयः - २४)

त्वमग्ने रुद्रो असुरो महो दिवस्त्व९ शर्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे। त्वं वातैररुणैर्यासि
शङ्गयस्त्वं पृषा विधतः पांसि नु त्मना॥ आ वो राजानमध्वरस्य रुद्र९ होतार९ सत्ययजु९
रोदस्योः। अग्निं पुरा तनयिन्नोरचित्ताद्धिरण्यरूपमवसे कृणुध्वम्॥

॥ वरुणसूक्तम् ॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - १ / प्रपाठकः - ५ / अनुवाकः - ११ / पञ्चादयः - ४९-५०)

उदुत्तुमं वरुणं पाशमस्मदवाधुमं वि मध्यम् ३ श्रंथाय। अथा वयमादित्यव्रते तवानांगसो
अदितये स्याम॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - १ / प्रपाठकः - २ / अनुवाकः - ८ / पञ्चादयः - १५)

अस्तंभ्राद्यामृषभो अन्तरिक्षममिमीत वरिमाणं पृथिव्या। आसीदद्विश्वा भुवनानि
सम्राड्विश्वेत्तानि वरुणस्य व्रतानि।

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - ३ / प्रपाठकः - ४ / अनुवाकः - ११ / पञ्चादयः - ४६)

यत्किं चेदं वरुणं दैव्ये जनेऽभिद्रोहं मनुष्याश्चरामसि। अचिंत्ती यत्तव धर्मा युयोपि
मा नस्तस्मादेनसो देव रीरिषः। कित्वासो यद्रिःपुर्न दीवि यद्वा घा सत्यमुत यन्न विद्म।
सर्वा ता वि ष्यं शिथिरेवं देवाथा ते स्याम वरुण प्रियासः॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - १ / प्रपाठकः - ५ / अनुवाकः - ११ / पञ्चादयः - ४९-५०)

अवं ते हेडौ वरुणं नमोभिरवं यज्ञेभिरीमहे हविर्भिः। क्षयन्नस्मभ्यमसुर प्रचेतो
राजन्नेनांसि शिश्रथः कृतानि॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - २ / प्रपाठकः - १ / अनुवाकः - ११ / पञ्चादयः - ६५)

तत्त्वां यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदाऽऽशास्ते यजमानो हविर्भिः। अहेडमानो वरुणेह
बोद्धुरुशंस मा न आयुः प्रमोषीः॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ ब्रह्मसूक्तम् ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकम् - २ / प्रपाठकः - ८ / अनुवाकः - ८ / पञ्चादयः - ६६-६९)

ब्रह्मं जज्ञानं प्रथमं पुरस्तात्। वि सीमन्तः सुरुचो वेन आवः। स बुध्निया उप मा अस्य विष्टाः॥६६॥

सतश्च योनिमसंतश्च विवः। पिता विराजामृषभो रयीणाम्। अन्तरिक्षं विश्वरूप आविवेश। तमर्कैरभ्यर्चन्ति वत्सम्। ब्रह्म सन्तं ब्रह्मणा वर्धयन्तः। ब्रह्म देवानंजनयत्। ब्रह्म विश्वमिदं जगत्। ब्रह्मणः क्षत्रं निर्मितम्। ब्रह्म ब्राह्मण आत्मना। अन्तरस्मिन्निमे लोकाः॥६७॥

अन्तर्विश्वमिदं जगत्। ब्रह्मैव भूतानां ज्येष्ठम्। तेन कौऽर्हति स्पर्धितुम्। ब्रह्मन्देवास्रयस्त्रिंशत्। ब्रह्मन्निन्द्रप्रजापती। ब्रह्मन् ह विश्वा भूतानि। नावीवान्तः समाहिता। चतस्र आशाः प्रचरन्त्वग्नयः। इमं नो यज्ञं नयतु प्रजानन्। घृतं पिबन्वन्नजरं सुवीरम्॥६८॥

ब्रह्म समिद्धंवत्याहुतीनाम्।

॥ भाग्यसूक्तम् ॥

(तैत्तिरीय ब्राह्मणम् अष्टकम् - ३/प्रश्नः - ८/अनुवाकम् - १)

प्रा॒तर॒ग्निं प्रा॒तरिन्द्र॑ हवामहे प्रा॒तर्मित्रा॑ वरुणा प्रा॒तर॒श्विनौ॑।
प्रा॒तर्भगं॑ पू॒षणं॑ ब्रह्म॑ण॒स्पतिं॑ प्रा॒तः सोम॑मु॒त रु॒द्रं हु॑वेम॥१॥

प्रा॒तर्जितं॑ भग॑मु॒ग्रं हु॑वेम व॒यं पु॒त्रमदि॑ते॒र्यो वि॑ध॒र्ता।
आ॒र्ध्रश्चि॒द्यं म॒न्य॑मानस्तुरश्चि॒द्राजा॑ चि॒द्यं भगं॑ भ॒क्षीत्याह॑॥२॥

भग॑ प्र॒णेत॑र्भग॒ सत्य॑राधो॒ भगे॑मां धियमु॒दव॑ दद॒न्नः।
भग॑ प्र णो॑ जनय॒ गोभि॑र॒श्वैर्भग॑ प्र नृभि॑र्नृ॒वन्तः॑ स्याम॥३॥

उ॒तेदानीं॑ भग॑वन्तः स्यामो॒त प्र॑पि॒त्व उ॒त मध्ये॑ अ॒ह्नाम्।
उ॒तोदि॑ता मघव॒न्त्सूर्य॑स्य व॒यं दे॒वानां॑ सु॒म॒तौ स्या॑म॥४॥

भग॑ ए॒व भग॑वा॒ अस्तु॑ दे॒वास्तेन॑ व॒यं भग॑वन्तः स्याम।
तं त्वा॑ भग॒ सर्व॑ इ॒ज्जो॑हवीमि॒ स नो॑ भग॒ पुर॑ ए॒ता भ॑वे॒ह॥५॥

सम॑ध्व॒रायो॒षसो॑ऽनमन्त॒ दधि॑क्रावे॒व शुच॑ये प॒दाय॑।
अ॒र्वाची॑नं व॒सुवि॑दं भगं॑ नो॒ रथ॑मि॒वाश्वा॑वा॒जिन॒ आव॑हन्तु॥६॥

अ॒श्वाव॑ती॒र्गोम॑ती॒र्न उ॒षासो॑ वी॒रव॑तीः स॒दमु॑च्छन्तु भ॒द्राः।
घृ॒तं दु॒हाना॑ वि॒श्वतः॑ प्र॒पी॒ना यू॒यं पा॑त स्व॒स्तिभिः॑ स॒दा नः॥७॥

यो मा॑ऽग्ने भा॒गिन॑ ह॒ सन्त॑मथाभा॒गं चि॑की॒रष॑ति।

अ॒भा॒गम॑ग्ने॒ तं कुरु॑ मा॒मग्ने॑ भा॒गिनं॑ कुरु॥८॥

॥ पवमानसूक्तम् ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकम् - १ / प्रपाठकः - ४ / अनुवाकः - ८)

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डम् - ५ / प्रपाठकः - ६ / अनुवाकः - १)

ॐ तच्छं योरावृणीमहे। गातुं यज्ञाय। गातुं यज्ञपतये। दैवीं स्वस्तिरस्तु नः।
स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिगातु भेषजम्। शं नो अस्तु द्विपदे। शं चतुष्पदे॥ ॐ शान्तिः
शान्तिः शान्तिः॥

दधिक्राव्णो अकारिषम्। जिष्णोरश्वस्य वाजिनः। सुरभिन्ो मुखांकरत्। प्रण
आयूँषि तारिषत्।

आपो हि ष्ठा मयो भुवस्ता न ऊर्जे दधातन। महेरणां चक्षसे। यो वः शिवतमो
रसस्तस्य भाजयतेह नः। उशतीरिव मातरः। तस्मा अरं गमाम वो यस्य क्षयां जिन्वथा
आपो जनयथा च नः॥

हिरण्यवर्णाः शुचयः पावका यासु जातः कश्यपो यास्विन्द्रः। अग्निं या गर्भं दधिरे
विरूपास्ता न आपः शः स्योना भवन्तु॥

यासां राजा वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यं जनानाम्। मधुश्चुतः शुचयो
याः पावकास्ता न आपः शः स्योना भवन्तु॥

यासां देवा दिवि कृण्वन्ति भक्षं या अन्तरिक्षे बहुधा भवन्ति। याः पृथिवीं पर्यसोन्दन्ति
शुक्रास्ता न आपः शः स्योना भवन्तु॥

शिवेन मा चक्षुषा पश्यताऽऽपः शिवया तनुवोप स्पृशत् त्वचं मे। सर्वा अग्नीं
रप्सुषदो हुवे वो मयि वर्चो बलमोजो नि धत्त॥

पवमानः सुवर्जनः। पवित्रेण विचरषणिः। यः पोता स पुनातु मा। पुनन्तु मा देवजनाः।
पुनन्तु मनवो धिया। पुनन्तु विश्वं आयवः। जातवेदः पवित्रवत्। पवित्रेण पुनाहि मा।
शुक्लेण देवदीद्यत्। अग्ने क्रत्वा क्रतूँ रनु। यत्ते पवित्रमर्चिषि। अग्ने विततमन्तरा। ब्रह्म
तेन पुनीमहे। उभाभ्यां देवसवितः। पवित्रेण सवेन च। इदं ब्रह्म पुनीमहे। वैश्वदेवी पुनती
देव्यागात्। यस्यै बह्वीस्तनुवो वीतपृष्ठाः। तया मदन्तः सधमाद्येषु। वयं स्याम पतयो
रयीणाम्। वैश्वानरो रश्मिभिर्मा पुनातु। वार्तः प्राणेनैषिरो मयो भूः। द्यावापृथिवी पर्यसा
पयोभिः। ऋतावरी यजिये मा पुनीताम्। बृहद्भिः सवितस्तृभिः। वर्षिष्ठेदेवमन्मभिः। अग्ने

दक्षेः पुनाहि मा। येन देवा अपुनत। येनाऽऽपो दिव्यं कशः। तेन दिव्येन ब्रह्मणा। इदं ब्रह्म पुनीमहे। यः पावमानीरध्येति। ऋषिभिः सम्भृतं रसम्। सर्वं स पूतमंशजाति। स्वदितं मातरिश्वना। पावमानीर्यो अध्येति। ऋषिभिः सम्भृतं रसम्। तस्मै सरस्वती दुहे। क्षीरं सर्पिर्मधूदकम्॥ पावमानीः स्वस्त्ययनीः। सुदुग्धाहि पयस्वतीः। ऋषिभिः सम्भृतो रसः। ब्राह्मणेष्वमृतं हितम्। पावमानीर्दिशन्तु नः। इमं लोकमथो अमुम्। कामान्थसमर्धयन्तु नः। देवीर्देवैः समाभृताः। पावमानीः स्वस्त्ययनीः। सुदुग्धाहि घृतं शुतः। ऋषिभिः सम्भृतो रसः। ब्राह्मणेष्वमृतं हितम्। येन देवाः पवित्रेण। आत्मानं पुनते सदा। तेन सहस्रधारेण। पावमान्यः पुनन्तु मा। प्राजापत्यं पवित्रम्। शतोद्यामं हिरण्मयम्। तेन ब्रह्म विदो वयम्। पूतं ब्रह्म पुनीमहे। इन्द्रः सुनीती सह मा पुनातु। सोमः स्वस्त्या वरुणः समीच्या। यमो राजा प्रमृणाभिः पुनातु मा। जातवेदा मोर्जयन्त्या पुनातु। भूर्भुवः सुवः।

ॐ तच्छं योरावृणीमहे। गातुं यज्ञाय। गातुं यज्ञपतये। दैवीं स्वस्तिरस्तु नः। स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिगातु भेषजम्। शं नो अस्तु द्विपदे। शं चतुष्पदे॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ आयुष्यसूक्तम् ॥

यो ब्रह्मा ब्रह्मण उज्जहार प्राणैः शिरः कृत्तिवासाः पिनाकी। ईशानो देवः स न आयुर्दधातु तस्मै जुहोमि हविषा घृतेन॥१॥

विभ्राजमानः सरिरस्य मध्याद्रोचमानो घर्मरुचिर्य आगात्। स मृत्युपाशानपनुद्य घोराणिहायुषेणो घृतमत्तु देवः॥२॥

ब्रह्मज्योतिर्ब्रह्मपत्नीषु गर्भं यमादधात् पुरुरूपं जयन्तम्। सुवर्णरम्भग्रहमर्कमर्च्य तमायुषे वर्धयामो घृतेन॥३॥

श्रियं लक्ष्मीमौबलामम्बिकां गां षष्ठीं च यामिन्द्रसेनेत्युदाहुः। तां विद्यां ब्रह्मयोनिं सरूपांमिहायुषे तर्पयामो घृतेन॥४॥

दाक्षायण्यः सर्वयोन्यः स योन्यः सहस्रशो विश्वरूपां विरूपाः। ससूनवः सपतयः सयूथ्या आयुषेणो घृतमिदं जुषन्ताम्॥५॥

दिव्या गणा बहुरूपाः पुराणा आयुश्छिदो नः प्रमथन्तु वीरान्। तेभ्यो जुहोमि बहुधा घृतेन मा नः प्रजां रीरिषो मोत वीरान्॥६॥

एकः पुरस्ताद्य इदं बभूव यतो बभूव भुवनस्य गोपाः। यमप्येति भुवनं सांम्पराये स नो हविर्घृतमिहायुषैत्तु देवः॥७॥

वसून् रुद्रानादित्यान् मरुतोऽथ साध्यान् ऋभून् यक्षान् गन्धर्वाश्च पितृश्च विश्वान्। भृगून् सर्पाश्चाङ्गिरसोऽथ सर्वान् घृतं हुत्वा स्वायुष्या महयाम शश्वत्॥८॥

विष्णो त्वं नो अन्तमः शर्म यच्छ सहन्त्या। प्रतेधारां मधुश्चुत उथ्सं दुहते अक्षितम्॥९॥
॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

आयुंष्टे विश्वतो दधदयमग्निर्वरेण्यः। पुनस्ते प्राण आयति परा यक्ष्मं सुवामि ते। आयुर्दा अग्रे हविषो जुषाणो घृतप्रतीको घृतयोनिरधि। घृतं पीत्वा मधु चारु गव्यं पितेवं पुत्रमभिरक्षतादिमम्।

॥ नवग्रहसूक्तम् ॥

आ सत्येन रजसा वर्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यं च। हिरण्ययेन सविता रथेनाऽदेवो
याति भुवना विपश्यन्। अग्निं दूतं वृणीमहे होतांरं विश्ववेदसम्। अस्य यज्ञस्य सुक्रतुम्॥
येषामीशे पशुपतिः पशूनां चतुष्पदामुत च द्विपदाम्। निष्क्रीतोऽयं यज्ञियं भागमेतु
रायस्पोषा यजमानस्य सन्तु॥

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय आदित्याय नमः॥१॥

अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम्। अपा५ रेता५सि जिन्वति। स्योना
पृथिवि भवाऽनृक्षरा निवेशनी। यच्छानः शर्म सप्रथाः। क्षेत्रस्य पतिना वयं हिते नैव
जयामसि। गामश्वं पोषयित्वा स नो मृडातीदृशे॥

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय अङ्गारकाय नमः॥२॥

प्र वः शुक्राय भानवे भरध्वं हव्यं मतिं चाग्नये सुपूतम्॥ यो दैव्यानि मानुषा
जनूष्प्यन्तर्विश्वानि विद्वाना जिगाति॥ इन्द्राणीमासु नारिषु सुपर्त्नामहमश्रवम्। न ह्यस्या
अपरं च न जरसा मरते पतिः॥ इन्द्रं वो विश्वतस्परि हवामहे जनेभ्यः। अस्माकमस्तु
केवलः॥

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय शुक्राय नमः॥३॥

आप्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्णियम्। भवा वाजस्य सङ्गथे॥ अप्सु मे
सोमो अब्रवीदन्तर्विश्वानि भेषजा। अग्निं च विश्वशम्भुवमापञ्च विश्वभेषजीः। गौरी मिमाय
सलिलानि तक्षती। एकपदी द्विपदी सा चतुष्पदी। अष्टापदी नवपदी बभूवुषी। सहस्राक्षरा
परमे व्योमन्।

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय सोमाय नमः॥४॥

उद्ध्व्यस्वाग्ने प्रतिजागृह्येनमिष्टापूर्ते स५सृजेथामयं च। पुनः कृण्वस्त्वा पितरं
युवानमन्वाता५सीत्वयि तन्तुमेतम्॥ इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम्। समूढमस्यपा५
सुरे॥ विष्णो रराटमसि विष्णोः पृष्ठमसि विष्णोः श्रित्रस्थो विष्णोः स्यूरसि विष्णोर्ध्रुवमसि
वैष्णवमसि विष्णवे त्वा।

अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय बुधाय नमः॥५॥

बृहस्पते अतियदर्यो अर्हाद्विमद्विभाति क्रतुमञ्जनेषु। यद्दीदयच्छ्वंसर्तप्रजात तदस्मासु
 द्रविणं धेहि चित्रम्॥ इन्द्रमरुत्व इह पाहि सोमं यथा शार्याते अपिबः सुतस्य। तव प्रणीती
 तव शूरशर्मन्नाविवासन्ति कवयः सुयज्ञाः॥ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो वेन
 आवः। सबुधिया उपमा अस्य विष्ठाः सुतश्च योनिमसंतश्च विवः॥
 अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय बृहस्पतये नमः॥६॥

शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतयै। शंयोरभिसंवन्तु नः॥ प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो
 विश्वा जातानि परिता बभूव। यत्कामास्ते जुहुमस्तत्रो अस्तु वयं स्याम पतयो रयीणाम्।
 इमं यमप्रस्तरमाहि सीदाऽङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः। आत्वा मन्त्राः कविशस्ता वहन्त्वेना
 राजन् हविषा मादयस्व॥
 अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय शनैश्चराय नमः॥७॥

कया नश्चित्र आभुवदृती सदावृधः सखा। कया शचिष्ठया वृता। आऽयङ्गौः
 पृश्निरक्रमीदसंनन्मातरं पुनः। पितरं च प्रयन्त्सुवः। यत्ते देवी निरृतिराबबन्ध दाम
 ग्रीवास्वविचर्त्यम्। इदं ते तद्विष्याम्यायुषो न मध्यादथाजीवः पितुमद्वि प्रमुक्तः॥
 अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय राहवे नमः॥८॥

केतुं कृण्वन्नकेतवे पेशो मर्या अपेशसे। समुषद्विरजायथाः॥ ब्रह्मा देवानां पदवीः
 कवीनामृषिर्विप्राणां महिषो मृगाणाम्। श्येनो गृध्राणां स्वधितिर्वनानां सोमः
 पवित्रमत्यैति रेभन्। (ऋक्) सचित्र चित्रं चितयन् तमस्मे चित्रक्षत्र चित्रतमं वयोधाम्।
 चन्द्रं रयिं पुरुवीरं बृहन्तं चन्द्रचन्द्राभिर्गृणते युवस्व॥
 अधिदेवता प्रत्यधिदेवता सहिताय केतवे नमः॥९॥

॥ॐ आदित्यादि नवग्रहदेवताभ्यो नमो नमः॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ नक्षत्रसूक्तम् ॥

(तेत्तिरीय ब्राह्मणे अष्टकम् - ३/प्रश्नः - १)

अ॒ग्निर्नः पातु कृत्तिकाः। नक्षत्रं देवमिन्द्रियम्। इदमासां विचक्षणम्। हविरासं जुहोतन।
यस्य भान्ति रश्मयो यस्य केतवः। यस्येमा विश्वा भुवनानि सर्वा। स कृत्तिकाभि-
रभिसंवसानः। अ॒ग्निर्नो देवः सु॒विते द॑धातु॥१॥

प्रजापते रोहिणी वेतु पत्नी। विश्वरूपा बृहती चित्रभानुः। सा नो यज्ञस्य सुविते दधातु।
यथा जीवेम शरदः सर्वाः। रोहिणी देव्युदगात्पुरस्तात्। विश्वा रूपाणि प्रतिमोदमाना।
प्रजापतिः हविषा वर्धयन्ती। प्रिया देवानामुपयातु यज्ञम्॥२॥

सोमो राजा मृगशीर्षेण आगन्। शिवं नक्षत्रं प्रियमस्य धाम। आप्यायमानो बहुधा
जनैषु। रेतः प्रजां यजमाने दधातु। यत्ते नक्षत्रं मृगशीर्षमस्ति। प्रियः राजन् प्रियतमं
प्रियाणाम्। तस्मै ते सोम हविषा विधेम। शं न एधि द्विपदे शं चतुष्पदे॥३॥

आर्द्रया रुद्रः प्रथमा न एति। श्रेष्ठो देवानां पतिरघ्नियानाम्। नक्षत्रमस्य हविषा विधेम।
मा नः प्रजाः रीरिषन्मोत वीरान्। हेती रुद्रस्य परि णो वृणक्तु। आर्द्रा नक्षत्रं जुषताः
हविर्नः। प्रमुञ्चमानौ दुरितानि विश्वा। अपाघशः सन्नुदतामरातिम्॥४॥

पुनर्नो देव्यदितिः स्पृणोतु। पुनर्वसू नः पुनरेतां यज्ञम्। पुनर्नो देवा अभियन्तु सर्वे।
पुनः पुनर्वो हविषा यजामः। एवा न देव्यदितिरनर्वा। विश्वस्य भर्त्री जगतः प्रतिष्ठा।
पुनर्वसू हविषा वर्धयन्ती। प्रियं देवानामप्येतु पाथः॥५॥

बृहस्पतिः प्रथमं जायमानः। तिष्यं नक्षत्रमभि सम्बभूव। श्रेष्ठो देवानां पृतनासु जिष्णुः।
दिशोऽनु सर्वा अभयं नो अस्तु। तिष्यः पुरस्तादुत मध्यतो नः। बृहस्पतिर्नः परि पातु
पश्चात्। बाधेतां द्वेषो अभयं कृणुताम्। सुवीर्यस्य पतयः स्याम॥६॥

इदः सर्पेभ्यो हविरस्तु जुष्टम्। आश्रेषा येषामनुयन्ति चेतः। ये अन्तरिक्षं पृथिवीं
क्षियन्ति। ते नः सर्पासो हवमागमिष्ठाः। ये रौचने सूर्यस्यापि सर्पाः। ये दिवं देवीमनु
सञ्चरन्ति। येषामाश्रेषा अनुयन्ति कामम्। तेभ्यः सर्पेभ्यो मधुमञ्जुहोमि॥७॥

उपहृताः पितरो ये मघासु। मनोजवसः सुकृतः सुकृत्याः। ते नो नक्षत्रे हवमागमिष्ठाः।

स्वधार्भिर्यज्ञं प्रयतं जुषन्ताम्। ये अग्निदग्धा येऽर्नग्निदग्धाः। येऽमुं लोकं पितरः क्षियन्ति।
याश्च विद्म याश्च उ च न प्रविद्म। मघासु यज्ञश्च सुकृतं जुषन्ताम्॥८॥

गवां पतिः फल्गुनीनामसि त्वम्। तदर्यमन्वरुणमित्र चारुं। तं त्वा वयश्च सनितारश्च
सनीनाम्। जीवा जीवन्तमुप संविशेम। येनेमा विश्वा भुवनानि सञ्जिता। यस्य देवा अनु
सं यन्ति चेतः। अर्यमा राजाऽजरस्तुविष्मान्। फल्गुनीनामृषभो रौरवीति॥९॥

श्रेष्ठो देवानां भगवो भगासि। तत्त्वां विदुः फल्गुनीस्तस्य वित्तात्। अस्मभ्यं क्षत्रमजरश्च
सुवीर्यम्। गोमदश्ववदुप सन्नुदेह। भगौ ह दाता भग इत्प्रदाता। भगौ देवीः फल्गुनीरा
विवेश। भगस्येत्तं प्रसवं गमेम। यत्र देवैः संधुमादं मदेम॥१०॥

आयातु देवः संवितोपयातु। हिरण्ययेन सुवृता रथेन। वहन् हस्तश्च सुभगं
विद्वन्नापंसम्। प्रयच्छन्तं पपुर्णि पुण्यमच्छं। हस्तः प्रयच्छत्वमृतं वसीयः। दक्षिणेन
प्रतिगृणीम एनत्। दातारमद्य संविता विदेया। यो नो हस्ताय प्रसुवति यज्ञम्॥११॥

त्वष्टा नक्षत्रमभ्येति चित्राम्। सुभश्च संसं युवतिश्च रोचमानाम्। निवेशयन्न-
मृतान्मर्त्याश्च। रूपाणि पिशन् भुवनानि विश्वा। तन्नस्त्वष्टा तदु चित्रा विचष्टाम्।
तन्नक्षत्रं भूरिदा अस्तु मह्यम्। तन्नः प्रजां वीरवतीश्च सनोतु। गोभिर्नो अश्वैः समनक्तु
यज्ञम्॥१२॥

वायुर्नक्षत्रमभ्येति निष्ठाम्। तिग्मशृङ्गो वृषभो रोरुवाणः। समीरयन् भुवना मातरिश्वा।
अप द्वेषाश्च नुदतामरातीः। तन्नो वायुस्तदु निष्ठ्यां शृणोतु। तन्नक्षत्रं भूरिदा अस्तु मह्यम्।
तन्नो देवासो अनुजानन्तु कामम्। यथा तरेम दुरितानि विश्वा॥१३॥

दूरमस्मच्छत्रवो यन्तु भीताः। तदिन्द्राग्नी कृणुतां तद्विशारे। तन्नो देवा अनुमदन्तु
यज्ञम्। पश्चात् पुरस्तादभयं नो अस्तु। नक्षत्राणामधिपत्नी विशारे। श्रेष्ठाविन्द्राग्नी भुवनस्य
गोपौ। विषूचः शत्रूनप बाधमानौ। अप क्षुधं नुदतामरातिम्॥१४॥

पूर्णा पश्चादुत पूर्णा पुरस्तात्। उन्मध्यतः पौर्णमासी जिगाय। तस्यां देवा
अधि संवसन्तः। उत्तमे नाकं इह मादयन्ताम्। पृथ्वी सुवर्चा युवतिः सजोषाः।
पौर्णमास्युदगाच्छोभमाना। आप्याययन्ती दुरितानि विश्वा। उरुं दुहां यजमानाय
यज्ञम्॥१५॥

ऋद्ध्यास्मं हव्यैर्नमसोपसद्य। मित्रं देवं मित्रधेयं नो अस्तु। अनूराधान् हविषां वर्धयन्तः। शतं जीवेम शरदः सर्वाः। चित्रं नक्षत्रमुदगात्पुरस्तात्। अनूराधास इति यद्वदन्ति। तन्मित्र एति पृथिभिर्देवयानैः। हिरण्ययैर्विततैरन्तरिक्षे॥१६॥

इन्द्रो ज्येष्ठामनु नक्षत्रमेति। यस्मिन्वृत्रं वृत्रतूर्यं ततारं। तस्मिन्वयममृतं दुहानाः। क्षुधं तरेम दुरिति दुरिष्टिम्। पुरन्दराय वृषभाय धृष्णवे। अषाढाय सहमानाय मीढुषे। इन्द्राय ज्येष्ठा मधुमद्दुहाना। उरुं कृणोतु यजमानाय लोकम्॥१७॥

मूलं प्रजां वीरवतीं विदेय। पराच्येतु निर्ऋतिः पराचा। गोभिर्नक्षत्रं पशुभिः समन्तम्। अहर्भूयाद्यजमानाय मह्यम्। अहर्नो अद्य सुविते दधातु। मूलं नक्षत्रमिति यद्वदन्ति। पराचीं वाचा निर्ऋतिं नुदामि। शिवं प्रजार्यै शिवमस्तु मह्यम्॥१८॥

या दिव्या आपः परासा सम्बभूवुः। या अन्तरिक्ष उत पार्थिवीर्याः। यासामषाढा अनुयन्ति कामम्। ता न आपः शः स्योना भवन्तु। याश्च कूप्या याश्च नाद्याः समुद्रियाः। याश्च वैशन्तीरुत प्रासचीर्याः। यासामषाढा मधुं भक्षयन्ति। ता न आपः शः स्योना भवन्तु॥१९॥

तन्नो विश्वे उपं शृण्वन्तु देवाः। तदषाढा अभिसंयन्तु यज्ञम्। तन्नक्षत्रं प्रथतां पशुभ्यः। कृषिवृष्टिर्यजमानाय कल्पताम्। शुभ्राः कन्या युवतयः सुपेशंसः। कर्मकृतः सुकृतो वीर्यावतीः। विश्वान् देवान् हविषां वर्धयन्तीः। अषाढाः काममुपं यान्तु यज्ञम्॥२०॥

यस्मिन् ब्रह्माऽभ्यजयत्सर्वमेतत्। अमुं च लोकमिदम् च सर्वम्। तन्नो नक्षत्रमभिजिद्विजित्यं। श्रियं दधात्वह्णीयमानम्। उभौ लोकौ ब्रह्मणा सञ्जितेभौ। तन्नो नक्षत्रमभिजिद्विचष्टाम्। तस्मिन्वयं पृतनाः सञ्जयेम। तन्नो देवासो अनुजानन्तु कामम्॥२१॥

शृण्वन्ति श्रोणाममृतस्य गोपाम्। पुण्यामस्या उपंशृणोमि वाचम्। महीं देवीं विष्णुपत्नीमजूर्याम्। प्रतीचीमेनां हविषां यजामः। त्रेधा विष्णुरुरुगायो विचक्रमे। महीं दिवं पृथिवीमन्तरिक्षम्। तच्छ्रोणैति श्रवं इच्छमाना। पुण्यं श्लोकं यजमानाय कृण्वती॥२२॥

अष्टौ देवा वसंवः सोम्यासः। चतस्रो देवीरजराः श्रविष्ठाः। ते यज्ञं पान्तु रजसः। परस्तात्। संवत्सरीणाममृतं स्वस्ति। यज्ञं नः पान्तु वसंवः पुरस्तात्। दक्षिणतोऽभियन्तु

श्रविष्ठाः। पुण्यं नक्षत्रमभि संविशाम। मा नो अरातिरघश्साऽगन्॥२३॥

क्षत्रस्य राजा वरुणोऽधिराजः। नक्षत्राणां शतभिषग्वसिष्ठः। तौ देवेभ्यः कृणुतो दीर्घमायुः। शतं सहस्रां भेषजानि धत्तः। यज्ञं नो राजा वरुण उपयातु। तन्नो विश्वे अभि संयन्तु देवाः। तन्नो नक्षत्रं शतभिषग्जुषाणम्। दीर्घमायुः प्रतिरद्वेषजानि॥२४॥

अज एकपादुदगात्पुरस्तात्। विश्वा भूतानि प्रति मोदमानः। तस्य देवाः प्रसवं यन्ति सर्वे। प्रोष्ठपदासो अमृतस्य गोपाः। विभ्राजमानः समिधान उग्रः। आऽन्तरिक्षमरुहदगन्धाम्। तं सूर्यं देवमजमेकपादम्। प्रोष्ठपदासो अनुयन्ति सर्वे॥२५॥

अहिर्बुध्नियः प्रथमान एति। श्रेष्ठो देवानामुत मानुषाणाम्। तं ब्राह्मणाः सोमपाः सोम्यासः। प्रोष्ठपदासो अभि रक्षन्ति सर्वे। चत्वार एकमभि कर्म देवाः। प्रोष्ठपदास इति यान् वदन्ति। ते बुध्नियं परिषद्यं स्तुवन्तः। अहिं रक्षन्ति नमसोपसद्य॥२६॥

पूषा रेवत्यन्वेति पन्थाम्। पुष्टिपतीं पशुषा वाजबस्त्यौ। इमानि हव्या प्रयता जुषाणा। सुगैर्नो यानैरुपयातां यज्ञम्। क्षुद्रान् पशून् रक्षतु रेवती नः। गावो नो अश्वाः अन्वेतु पूषा। अन्नं रक्षन्तौ बहुधा विरूपम्। वाजं सनुतां यजमानाय यज्ञम्॥२७॥

तदश्विनावश्वयुजोपयाताम्। शुभङ्गमिष्ठौ सुयमैभिरश्वैः। स्वं नक्षत्रं हविषा यजन्तौ। मध्वा सम्पृक्तौ यजुषा समन्तौ। यौ देवानां भिषजौ हव्यवाहौ। विश्वस्य दूतावमृतस्य गोपौ। तौ नक्षत्रं जुषाणोपयाताम्। नमोऽश्विभ्यां कृणुमोऽश्वयुग्भ्याम्॥२८॥

अपं पाप्मानं भरणीर्भरन्तु। तद्यमो राजा भगवान् विचंष्टाम्। लोकस्य राजा महतो महान् हि। सुगं नः पन्थामभयं कृणोतु। यस्मिन्नक्षत्रे यम एति राजा। यस्मिन्नेनमभ्यषिञ्चन्त देवाः। तदस्य चित्रं हविषा यजाम। अपं पाप्मानं भरणीर्भरन्तु॥२९॥

निवेशनी सङ्गमनी वसूनां विश्वा रूपाणि वसून्नावेशयन्ती। सहस्रपोषं सुभगा रराणा सा न आगन्वर्चसा संविदाना॥ यत्तै देवा अदधुर्भागधेयममावास्ये संवसन्तो महित्वा। सा नो यज्ञं पिपृहि विश्ववारे रयिं नो धेहि सुभगे सुवीरम्॥३०॥

ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ गणपत्यथर्वशीर्षोपनिषत् ॥

ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः। भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः। स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाꣳसंस्तुमूभिः। व्यशेम देवहितं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः। स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

ॐ नमस्ते गणपतये। त्वमेव प्रत्यक्षं तत्त्वमसि। त्वमेव केवलं कर्ताऽसि। त्वमेव केवलं धर्ताऽसि। त्वमेव केवलं हर्ताऽसि। त्वमेव सर्वं खल्विदं ब्रह्मासि। त्वं साक्षादात्माऽसि नित्यम्॥१॥

ऋतं वच्मि। संत्यं वच्मि॥२॥

अवं त्वं माम्। अवं वक्तारम्। अवं श्रोतारम्। अवं दातारम्। अवं धातारम्। अवानूचानमव शिष्यम्। अवं पश्चात्तात्। अवं पुरस्तात्। अवोत्तरात्तात्। अवं दक्षिणात्तात्। अवं चोर्ध्वात्तात्। अवाधरात्तात्। सर्वतो मां पाहि पाहि समन्तात्॥३॥

त्वं वाङ्मयस्त्वं चिन्मयः। त्वमानन्दमयस्त्वं ब्रह्ममयः। त्वं सच्चिदानन्दाद्वितीयोऽसि। त्वं प्रत्यक्षं ब्रह्मासि। त्वं ज्ञानमयो विज्ञानमयोऽसि॥४॥

सर्वं जगदिदं त्वत्त्वं जायते। सर्वं जगदिदं त्वत्त्वं स्तिष्ठति। सर्वं जगदिदं त्वयि लयं मेष्यति। सर्वं जगदिदं त्वयि प्रत्येति। त्वं भूमिरापोऽनलोऽनिलो नभः। त्वं चत्वारि वाक्परिमिता पदानि॥५॥

त्वं गुणत्रयातीतः। त्वम् अवस्थात्रयातीतः। त्वं देहत्रयातीतः। त्वं कालत्रयातीतः। त्वं मूलाधारस्थितोऽसि नित्यम्। त्वं शक्तित्रयात्मकः। त्वां योगिनो ध्यायन्ति नित्यम्। त्वं ब्रह्मा त्वं विष्णुस्त्वं रुद्रस्त्वमिन्द्रस्त्वमग्निस्त्वं वायुस्त्वं सूर्यस्त्वं चन्द्रमास्त्वं ब्रह्म भूर्भुवः सुवरोम्॥६॥

गुणादीं पूर्वमुच्चार्य वर्णादीं तदनुन्तरम्। अनुस्वारः परतरः। अर्धेन्दुलसितम्। तारेण ऋद्धम्। एतत्तव मनुस्वरूपम्। गकारः पूर्वरूपम्। अकारो मध्यमरूपम्। अनुस्वारश्चान्त्यरूपम्। बिन्दुरुत्तररूपम्। नादः सन्धानम्। संहिता सन्धिः। सैषा गणेशविद्या। गणक ऋषिः। निचृद्वायत्रीच्छुन्दः। श्रीमहागणपतिर्देवता। ॐ गं गणपतये नमः॥७॥

एकदन्ताय विद्महे वक्रतुण्डाय धीमहि।

तन्नो दन्ती प्रचोदयात्॥८॥

एकदन्तं चतुर्हस्तं पाशमङ्कुशधारिणम्।

रदं च वरदं हस्तैर्बिभ्राणं मूषकध्वजम्॥

रक्तं लम्बोदरं शूर्पकर्णकं रक्तवाससम्।

रक्तगन्धानुलिप्ताङ्गं रक्तपुष्पैः सुपूजितम्॥

भक्तानुकम्पिनं देवं जगत्कारणमच्युतम्।

आविर्भूतं च सृष्ट्यादौ प्रकृतेः पुरुषात्परम्।

एवं ध्यायति यो नित्यं स योगी योगिनां वरः॥९॥

नमो ब्रातपतये नमो गणपतये नमः प्रमथपतये नमस्ते अस्तु लम्बोदरायैकदन्ताय विघ्नविनाशिने शिवसुताय श्रीवरदमूर्तये नमो नमः॥१०॥

एतदथर्वशीर्षं योऽधीते। स ब्रह्मभूयायं कल्पते। स सर्वविघ्नैर्न बाध्यते। स सर्वतः सुखं मेधते। स पञ्चमहापापात् प्रमुच्यते। सायमधीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति। प्रातरधीयानो रात्रिकृतं पापं नाशयति। सायं प्रातः प्रयुञ्जानो अपापो भवति। सर्वत्राधीयानोऽपविघ्नो भवति। धर्मार्थकाममोक्षं च विन्दति। इदमथर्वशीर्षमशिष्याय न देयम्। यो यदि मोहाद्दास्यति स पापीयान् भवति। सहस्रावर्तनाद्यं यं काममधीते तं तमनेन साधयेत्॥११॥

अनेन गणपतिमभिषिञ्चति स वाग्मी भवति। चतुर्थ्यामनश्नन् जपति स विद्यावान् भवति। इत्यथर्वणवाक्यम्। ब्रह्माद्यावरणं विद्यान् बिभेति कदाचनेति॥१२॥

यो दूर्वाङ्कुरैर्यजति स वैश्रवणोपमो भवति। यो लाजैर्यजति स यशोवान् भवति। स मेधावान् भवति। यो मोदकसहस्रेण यजति स वाञ्छितफलमवाप्नोति। यः साज्यसमिद्धिर्यजति स सर्वं लभते स सर्वं लभते॥१३॥

अष्टौ ब्राह्मणान् सम्यग्ग्राहयित्वा। सूर्यवर्चस्वी भवति। सूर्यग्रहे महानद्यां प्रतिमासन्निधौ वा जत्वा सिद्धमन्त्रो भवति। महाविघ्नात् प्रमुच्यते। महादोषात् प्रमुच्यते। महापापात् प्रमुच्यते। महाप्रत्यवायात् प्रमुच्यते। स सर्वविद्भवति स सर्वविद्भवति। य एवं वेद। इत्युपनिषत्॥१४॥

स॒ह ना॑ववतु। स॒ह नौ॑ भुनक्तु। स॒ह वी॒र्यं॑ करवावहै। ते॒ज॒स्विना॒ऽवधी॑तमस्तु मा
वि॒द्विषा॒वहै॑॥

ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑॥

॥ मृत्युञ्जयहोम-मन्त्राः ॥

अपैतु मृत्युरमृतं न आगन्वैवस्वतो नो अभयं कृणोतु। पूर्णं वनस्पतैरिवाभिनः शीयतां रयिः सचतां नः शचीपतिः॥१॥

परं मृत्यो अनु परेहि पन्थां यस्ते स्व इतरो देवयानात्। चक्षुष्मते शृण्वते ते ब्रवीमि मा नः प्रजां रीरिषो मोत वीरान्॥२॥

वार्तं प्राणं मनसाऽन्वा रभामहे प्रजापतिं यो भुवनस्य गोपाः। स नो मृत्योस्त्रायतां पात्वहंसो ज्योग्जीवा जरामशीमहि॥३॥

अमुत्र भूयादध यद्यमस्य बृहस्पते अभिशस्तेरमुञ्चः। प्रत्यौहतामृश्चिनां मृत्युमस्माद्देवानामग्रे भिषजा शचीभिः॥४॥

हरिः हरन्तमनुयन्ति देवा विश्वस्येशानं वृषभं मतीनाम्। ब्रह्म सरूपमनुमेदमागादयन् मा विवधीर्विक्रमस्व॥५॥

शत्कैरग्निमिन्धान उभौ लोकौ संनेमहम्। उभयौलोकयोर्ऋध्वाऽति मृत्युं तराम्यहम्॥६॥

मा छिदो मृत्यो मा वधीर्मा मे बलं विवृहो मा प्रमोषीः। प्रजां मा मे रीरिष आयुरुग्र नृचक्षसं त्वा हविषा विधेम॥७॥

मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम्। मा नो वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः॥८॥

मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितो वधीरहविष्मन्तो नमसा विधेम ते॥९॥

प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि परिता बभूव। यत्कामास्ते जुहुमस्तत्रो अस्तु वयं स्याम पतयो रयीणाम्॥१०॥

यत इन्द्र भयामहे ततो नो अभयं कृधि। मघवन्धृग्धि तव तन्न ऊतये विद्विषो विमृधो जहि॥११॥

स्वस्तिदा विशस्पतिर्वृत्रहा विमृधो वशी। वृषेन्द्रः पुर एतु नः स्वस्तिदा अभयङ्करः॥१२॥

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥१३॥

अपमृत्युमपक्षुधम्। अपेतः शपथं जहि। अधा नो अग्र आवह। रायस्पोषः

सहस्रिणम्॥१४॥

ये ते सहस्रमयुतं पाशाः। मृत्यो मर्त्याय हन्तवे। तान् यज्ञस्य मायया।
सर्वानवयजामहे॥१५॥

जातवेदसे सुनवाम् सोमं मरातीयतो निदंहाति वेदः। स नः परषदति दुर्गाणि विश्वा
नावेव सिन्धुं दुरिताऽत्यग्निः॥१६॥

भूर्भुवः स्वः। ओजो बलम्। ब्रह्म क्षत्रम्। यशो महत्। सत्यं तपो नाम। रूपममृतम्।
चक्षुः श्रोत्रम्। मन आयुः। विश्वं यशो महः। समं तपो हरो भाः। जातवेदा यदि वा
पावकोऽसि। वैश्वानरो यदि वा वैद्युतोऽसि। शं प्रजाभ्यो यजमानाय लोकम्। ऊर्जं पुष्टिं
ददद्भ्याववृथ्स्व॥१७॥

मृत्युर्नश्यत्वार्युर्वर्धतां भूः॥१८॥

मृत्युर्नश्यत्वार्युर्वर्धतां भुवः॥१९॥

मृत्युर्नश्यत्वार्युर्वर्धतां सुवः॥२०॥

मृत्युर्नश्यत्वार्युर्वर्धतां भूर्भुवः सुवः॥२१॥ मृत्युर्नश्यत्वार्युर्वर्धताम्॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

(तैत्तिरीयारण्यकम् - ४/प्रपाठकः - ३/अनुवाकः - १५)

हरिः५ हरन्तमनुयन्ति देवाः। विश्वस्येशानं वृषभं मंतीनाम्। ब्रह्म सरूपमनुमेदमागात्।
अयनं मा विवंधीर्विक्रमस्व। मा छिंदो मृत्यो मा वंधीः। मा मे बलं विवृहो मा प्रमोषीः।
प्रजां मा मे रीरिष आयुरुग्र। नृचक्षंसं त्वा हविषा विधेम। सद्यश्चक्रमानाय। प्रवेपानाय
मृत्यवे॥१॥

प्रास्मा आशा अशृण्वन्। कामेनाजनयन्पुनः। कामेन मे काम आगात्। हृदयाद्धृदयं
मृत्योः। यदमीषामदः प्रियम्। तदैतूपमामभि। परं मृत्यो अनु परेहि पन्थाम्। यस्ते स्व
इतरो देवयानात्। चक्षुष्मते शृण्वते ते ब्रवीमि। मा नः प्रजा५ रीरिषो मोत वीरान्।
प्र पूर्वं मनसा वन्दमानः। नार्धमानो वृषभं चरषणीनाम्। यः प्रजानामेकराण्मानुषीणाम्।
मृत्युं यजे प्रथमजामृतस्य॥२॥

॥ महान्यासः ॥

॥ पञ्चाङ्गरुद्रन्यासः रावणोक्ता पञ्चाङ्गप्रार्थना-सहितम् ॥

ओङ्कारमन्त्रसंयुक्तं नित्यं ध्यायन्ति योगिनः।

कामदं मोक्षदं तस्मै नकाराय नमो नमः॥१॥

नमस्ते रुद्र मन्यवं उतो त इषवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वने बहुभ्यामुत ते नमः॥
या त इषुः शिवर्तमा शिवं बभूव ते धनुः। शिवा शर्व्या या तव तया नो रुद्र मृडय॥

(EAST)

कं खं गं घं ङं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। पूर्वाङ्गरुद्राय नमः।

महादेवं महात्मानं महापातकनाशनम्।

महापापहरं वन्दे मकाराय नमो नमः॥२॥

अपैतु मृत्युरमृतं न आगन्वैवस्वतो नो अभयं कृणोतु। पूर्णं वनस्पतैरिवाभिनः शीयतां
रयिः स च तान्नः शचीपतिः।

(SOUTH)

चं छं जं झं ञं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। दक्षिणाङ्गरुद्राय नमः।

शिवं शान्तं जगन्नाथं लोकानुग्रहकारणम्।

शिवमेकं परं वन्दे शिकाराय नमो नमः॥३॥

ॐ। निधनपतये नमः। निधनपतान्तिकाय नमः। ऊर्ध्वाय नमः। ऊर्ध्वलिङ्गाय नमः।
हिरण्याय नमः। हिरण्यलिङ्गाय नमः। सुवर्णाय नमः। सुवर्णलिङ्गाय नमः। दिव्याय नमः।
दिव्यलिङ्गाय नमः। भवाय नमः। भवलिङ्गाय नमः। शर्वाय नमः। शर्वलिङ्गाय नमः।
शिवाय नमः। शिवलिङ्गाय नमः। ज्वलाय नमः। ज्वललिङ्गाय नमः। आत्माय नमः।
आत्मलिङ्गाय नमः। परमाय नमः। परमलिङ्गाय नमः। एतत्सोमस्य सूर्यस्य सर्वलिङ्गं
स्थापयति पाणिमन्त्रं पवित्रम्।

(WEST)

टं ठं डं ढं णं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। पश्चिमाङ्गरुद्राय नमः।

वाहनं वृषभो यस्य वासुकिः कण्ठभूषणम्।

वामे शक्तिधरं वन्दे वकाराय नमो नमः॥४॥

यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥

(NORTH)

तं थं दं धं नं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। उत्तराङ्गरुद्राय नमः।

यत्र कुत्र स्थितं देवं सर्वव्यापिनमीश्वरम्।

यल्लिङ्गं पूजयेन्नित्यं यकाराय नमो नमः॥५॥

प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनान्नेनाप्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि।

(UPWARDS)

पं फं बं भं मं। यरलवशषसहोम्। ॐ नमो भगवते रुद्राय। ऊर्ध्वाङ्गरुद्राय नमः।

॥ पञ्चाङ्गमुखन्यासः रावणोक्ता पञ्चमुखप्रार्थना-सहितम् ॥

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि।

तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्॥

संवर्ताग्नि-तटित्प्रदीप्त-कनक-प्रस्पर्धि-तेजोरुणं

गम्भीरध्वनि-सामवेदजनकं ताम्राधरं सुन्दरम्।

अर्धेन्दुद्युति-लोल-पिङ्गल-जटाभार-प्रबोद्धोदकं

वन्दे सिद्धसुरासुरेन्द्रनमितं पूर्वं मुखं शूलिनः॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय। पूर्वाङ्गमुखाय नमः। (EAST)

अघोरैभ्योऽथ घोरैभ्यो घोरघोरंतरेभ्यः।

सर्वैभ्यः सर्वशर्वैभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

कालाभ्रभ्रमराञ्जन-द्युतिनिभं व्यावृत्तपिङ्गेक्षणं

कर्णोद्भासित-भोगिमस्तकमणि-प्रोद्धिन्नदंष्ट्राङ्कुरम्।

सर्पप्रोतकपाल-शुक्तिशकल-व्याकीर्णताशेखरं

वन्दे दक्षिणमीश्वरस्य वदनं चार्थवनादोदयम्॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय। दक्षिणाङ्गमुखाय नमः। (SOUTH)

सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः।
 भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नमः॥
 प्रालेयाचलमिन्दुकुन्द-धवलं गोक्षीरफेनप्रभं
 भस्माभ्यङ्गमनङ्गदेहदहन-ज्वालावली-लोचनम् ।
 विष्णु-ब्रह्म-मरुद्गणार्चितपदं ऋग्वेदनादोदयं
 वन्देऽहं सकलं कलङ्करहितं स्थाणोर्मुखं पश्चिमम्॥
 ॐ नमो भगवते रुद्राय। पश्चिमाङ्गमुखाय नमः। (WEST)

वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय
 नमः कलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः
 सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः॥
 गौरं कुङ्कुमपङ्कितं सुतिलकं व्यापाण्डुमण्डस्थलं
 भ्रूविक्षेप-कटाक्षवीक्षण-लसत्-संसक्तकर्णोत्पलम्।
 स्निग्धं बिम्बफलाधरं प्रहसितं नीलालकालङ्कृतं
 वन्दे याजुषवेदघोषजनकं वक्त्रं हरस्योत्तरम्॥
 ॐ नमो भगवते रुद्राय। उत्तराङ्गमुखाय नमः। (NORTH)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु
 सदाशिवोम्॥

व्यक्ताव्यक्तनिरूपितं च परमं षट्त्रिंशतत्त्वाधिकं
 तस्मादुत्तर-तत्त्वमक्षरमिति ध्येयं सदा योगिभिः।
 ओङ्कारादि समस्तमन्त्रजनकं सूक्ष्मातिसूक्ष्मं परं
 वन्दे पञ्चममीश्वरस्य वदनं खव्यापि तेजोमयम्॥
 ॐ नमो भगवते रुद्राय। ऊर्ध्वाङ्गमुखाय नमः। (UPWARDS)

॥ केशादिपादान्त (प्रथमो) न्यासः ॥

या ते रुद्र शिवा तनूरघोराऽपापकाशिनी।
तया नस्तनुवा शन्तमया गिरिशन्ताभिचाकशीहि॥

शिखायै नमः॥ (TUFT)

अस्मिन् महत्यर्णवेऽन्तरिक्षे भुवा अधि।
तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

शिरसे नमः॥ (TOP OF HEAD)

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्।
तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

ललाटाय नमः॥ (FOREHEAD)

ह्रस्वः शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत्।
नृषद्वरसदृतसद्धोमसदजा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत्॥

भ्रुवोर्मध्याय नमः॥ (MIDDLE OF EYEBROWS)

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय मामृतात्॥

नेत्राभ्यां नमः॥ (EYES)

नमः सुत्याय च पथ्याय च नमः कट्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च सरस्याय
च नमो नाद्याय च वैशन्ताय च।

कर्णाभ्यां नमः॥ (EARS)

मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः।
वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवधीरहविष्मन्तो नमसा विधेम ते॥

नासिकायै¹ नमः॥ (NOSE)

अवतत्य धनुस्त्वहं सहस्राक्ष शतैषुधे॥

निशीर्य शल्यानां मुखा शिवो नः सुमना भव।

मुखाय नमः॥ (FACE)

नीलग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षमाचराः।

तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

कण्ठाय नमः॥ (NECK)

नील॑ग्री॒वाः शि॒ति॒कण्ठा॑ दि॒वः॑ रु॒द्रा उप॑श्रिताः।
तेषा॑ सह॒स्रयो॒जने॒ऽव॒धन्वा॑नि तन्मसि॥

उपकण्ठाय नमः॥ (LOWER NECK)

नम॑स्ते अ॒स्त्वायु॑धा॒याना॑त॒ताय॑ धृ॒ष्णवै॑।
उ॒भाभ्या॑मु॒त ते॒ नमो॑ बा॒हुभ्या॑ तव॒ धन्व॑ने॥
बाहु॑भ्यां नमः॥ (SHOULDERS)

या ते॑ हे॒तिर्मी॑दुष्ट॒म ह॑स्ते॒ बभू॑व ते॒ धनुः॑।
तया॑ऽस्मान् वि॒श्वत॑स्त्वम॒यक्ष्मया॑ परि॒भुज॑॥
उप॒बाहु॑भ्यां नमः॥ (ELBOW TO WRIST)

परि॑ णो रु॒द्रस्य॑ हे॒तिर्वृ॑णक्तु॒ परि॑ त्वे॒षस्य॑ दुर्म॒तिर॑घा॒योः।
अव॑ स्थि॒रा म॒घव॑द्भ्यस्तनुष्व॒ मीढ्व॑स्तो॒काय॑ तन॒याय॑ मृडय॥
मणि॑बन्धाभ्यां नमः॥ (WRISTS)

ये ती॒र्थानि॑ प्र॒चर॑न्ति सू॒काव॑न्तो निष॒ङ्गिणः॑।
तेषा॑ सह॒स्रयो॒जने॒ऽव॒धन्वा॑नि तन्मसि॥
हस्ता॑भ्यां नमः॥ (HANDS)

सद्यो॑जा॒तं प्र॑पद्यामि॒ सद्यो॑जा॒ताय॑ वै नमो॒ नमः॑।
भवे॑ भवे॒ नाति॑ भवे॒ भवस्व॑ माम्। भ॒वोद्ध॑वाय॒ नमः॑॥
अङ्गु॑ष्ठाभ्यां नमः॥ (ROLL RING FINGERS ON THUMBS)

वा॒मदे॒वाय॑ नमो॑ ज्ये॒ष्ठाय॑ नमः॒ श्रे॒ष्ठाय॑ नमो॑ रु॒द्राय॑ नमः॒ काला॑य॒ नमः॒ कल॑विकर॒णाय॑
नमो॑ बल॑विकर॒णाय॑ नमो॑ बला॑य॒ नमो॑ बल॑प्रमथ॒नाय॑ नमः॒ सर्व॑भूतदम॒नाय॑ नमो॑ म॒नोन्म॑नाय॒ नमः॑॥

तर्जनी॑भ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON INDEX FINGERS)

अ॒घोरे॑भ्योऽथ॒ घोरे॑भ्यो॒ घोर्घो॑रतरेभ्यः।
सर्वे॑भ्यः सर्व॑शर्वे॑भ्यो॒ नम॑स्ते अस्तु रु॒द्ररू॑पेभ्यः॥
मध्यमा॑भ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON MIDDLE FINGERS)
तत्पु॑रुषाय वि॒द्महे॑ महा॒देवाय॑ धीमहि।
तन्नो॑ रु॒द्रः प्र॒चोद॑यात्॥

अनामिकाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON RING FINGERS)

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम्॥

कनिष्ठिकाभ्यां नमः॥ (ROLL THUMBS ON LITTLE FINGERS)

नमो हिरण्यबाहवे हिरण्यवर्णाय हिरण्यरूपाय हिरण्यपतयेऽम्बिकापतये उमापतये पशुपतये नमो नमः॥

करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः॥ (RUB PALMS OVER ONE ANOTHER, FRONT AND BACK)

नमो वः किरिकेभ्यो देवानां हृदयेभ्यः॥

हृदयाय नमः॥ (HEART)

नमो गुणेभ्यो गुणपतिभ्यश्च वो नमः॥

पृष्ठाय नमः॥ (BACK)

नमस्तक्षभ्यो रथकारेभ्यश्च वो नमः॥

कक्षाभ्यां नमः॥ (ARMPIT TO WAIST)

नमो हिरण्यबाहवे सेनान्यै दिशां च पतये नमः॥

पार्श्वभ्यां नमः॥ (TRUNK)

विज्यं धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवां उत।

अनेशत्रस्येषव आभुरस्य निषङ्गथिः॥

जठराय नमः॥ (STOMACH)

हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेकं आसीत्।

सदाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषा विधेम॥

नाभ्यै नमः॥ (NAVEL)

मीढुष्टम् शिवं तम शिवो नः सुमनां भव।

परमे वृक्ष आयुधं निधाय कृत्तिं वसान् आ चरं पिनाकं बिभ्रदा गंहि॥

कट्यै नमः॥ (WAIST)

ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः।

तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

गुह्याय नमः॥ (UPPER REPRODUCTIVE ORGANS)

ये अत्रेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबन्तो जनान्।

तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

अण्डाभ्यां नमः॥ (LOWER REPRODUCTIVE ORGANS)

स शिरा जातवेदा अक्षरं परमं पदम्।
वेदानां५ शिरसि माता आयुष्मन्तं करोतु माम्॥

अपानाय नमः॥ (ANUS)

मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम्।
मा नो वधीः पितरं मोत मातरं प्रिया मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः॥

ऊरुभ्यां नमः॥ (THIGHS)

एष ते रुद्रभागस्तं जुषस्व तेनावसेनं परो मूर्जवतोऽतीह्यवततधन्वा पिनाकहस्तः
कृत्तिवासाः॥

जानुभ्यां नमः॥ (KNEES)

स५ सृष्टजिह्वां मपा बाहुशुध्यूर्ध्वधन्वा प्रतिहिताभिरस्तां।
बृहस्पते परिदीया रथेन रक्षोहामित्रा५ अपबाधमानः॥

जङ्घाभ्यां नमः॥ (KNEE TO ANKLES)

विश्वं भूतं भुवनं चित्रं बहुधा जातं जायमानं च यत्।
सर्वो ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥

गुल्फाभ्यां नमः॥ (ANKLES)

ये पथां पथिरक्षय ऐलवृदा यव्युधः।
तेषां५ सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

पादाभ्यां नमः॥ (FEET)

अध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक्।
अहींश्च सर्वाङ्गम्भयन्त्सर्वाश्च यातुधान्यः॥

कवचाय हुम्॥ (CROSS HANDS ACROSS CHEST WITH TIPS OF FINGERS TOUCHING SHOULDERS)

नमो बिल्मिने च कवचिने च नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च॥

उपकवचाय हुम्॥ (REPEAT THE ABOVE AT ELBOW LEVEL)

नमो अस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे।

अथो ये अस्य सत्त्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नमः॥

नेत्रत्रयाय वौषट्॥ (TOUCH INDEX, MIDDLE, RING FINGERS ACROSS THE THREE EYES)

प्र मुञ्च धन्वंनस्त्वमुभयोऽरार्त्तियोर्ज्याम्।

याश्च ते हस्त इषवः परा ता भंगवो वप॥

अस्त्राय फट्॥ (SLAP INDEX AND MIDDLE FINGERS OF RIGHT HAND ON LEFT PALM)

य एतावन्तश्च भूयांसश्च दिशो रुद्रा विंत्स्थिरे।

तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि॥

इति दिग्बन्धः॥ (SNAP MIDDLE AND THUMB WITH CLICKING SOUNDS AROUND SELF)

॥ मूर्धादिपादान्त दशाक्षरी दशाङ्ग (द्वितीयो) न्यासः ॥

ॐ मूर्ध्ने नमः। नं नासिकाय² नमः। मों ललाटाय नमः। भं मुखाय नमः। गं कण्ठाय नमः। वं हृदयाय नमः। तें दक्षिणहस्ताय नमः। रुं वामहस्ताय नमः। द्रां नाभ्यै नमः। यं पादाभ्यां नमः।

॥ पादादिमूर्धान्त पञ्चाङ्ग (तृतीयो) न्यासः ॥

सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः।
भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्धवाय नमः॥
पादाभ्यां नमः॥

वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः॥

ऊरुभ्यां नमः॥

अघोरैभ्योऽथ घोरैभ्यो घोरघोरंतरेभ्यः।
सर्वैभ्यः सर्वशर्वैभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥
हृदयाय नमः॥

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि।
तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्॥
मुखाय नमः॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु

सदाशिवोम्॥

हंस हंस मूर्ध्ने नमः॥

॥ हंसगायत्री ॥

अस्य श्री-हंसगायत्री महामन्त्रस्य। अव्यक्त परब्रह्म ऋषिः। अव्यक्त गायत्री छन्दः।
परमहंसो देवता॥ हंसां बीजम्। हंसीं शक्तिः। हंसूं कीलकम्॥

परमहंस-प्रसाद-सिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः॥

हंसां अङ्गुष्ठाभ्यां नमः। हंसीं तर्जनीभ्यां नमः। हंसूं मध्यमाभ्यां नमः। हंसै
अनामिकाभ्यां नमः। हंसौ कनिष्ठिकाभ्यां नमः। हंसः करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः। हंसां
हृदयाय नमः। हंसीं शिरसे स्वाहा। हंसूं शिखायै वषट्। हंसै कवचाय हुम्। हंसौ
नेत्रत्रयाय वौषट्। हंसः अस्त्राय फट्। भूर्भुवस्सुवरोम् इति दिग्बन्धः॥

॥ ध्यानम् ॥

गमागमस्थं गमनादिशून्यं चिद्रूपदीपं तिमिरापहारम्।

पश्यामि ते सर्वजनान्तरस्थं नमामि हंसं परमात्मरूपम्॥

हंसहंसात् परमहंसः सोऽहं हंसः॥

हंस हंसाय विद्महे परमहंसाय धीमहि।

तन्नो हंसः प्रचोदयात्॥

(एवं त्रिः)

हंस हंसेति यो ब्रूयाद्धंसो नाम सदाशिवः।

एवं न्यासविधिं कृत्वा ततः सम्पुटमारभेत्॥

॥ दिक् सम्पुटन्यासः ॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[ॐ] लं। त्रा॒ता॒र॒मिन्द्रं॑म॒वि॒ता॒र॒मिन्द्रं॒॑ ह॒वै॒ह॒वे॒ सु॒ह॒व॒॒ शू॒र॒मिन्द्रं॒॑।

हु॒वे॒ नु॒ श॒क्रं॑ पु॒रु॒हू॒तमिन्द्रं॒॑ स्व॒स्ति नो॑ म॒घ॒वा॑ धा॒त्विन्द्रं॒॑॥

[ॐ] लं भूर्भुवः सुवः। इन्द्राय वज्रहस्ताय सुराधिपतय ऐरावतवाहनाय साङ्गाय सायुधाय

सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

पूर्वदिग्भागे ललाटस्थाने लं इन्द्राय नमः। इन्द्रः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [इन्द्रः संरक्षतु॥]

॥१॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[नं] रं। त्वन्नो अग्ने वरुणस्य विद्वान् देवस्य हेडोऽव यासिसीष्ठाः।

यजिष्ठो वह्निमतमः शोशुचानो विश्वा द्वेषांसि प्रमुमुग्ध्यस्मत्॥

[नं] रं भूर्भुवः सुवः। अग्नये शक्तिहस्ताय तेजोऽधिपतयेऽजवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

आग्नेयदिग्भागे नेत्रयोः स्थाने रं अग्नये नमः। अग्निः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [अग्निः संरक्षतु॥]

॥२॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[मों] हं। सुगं नः पन्थामभयं कृणोतु। यस्मिन्नक्षत्रे यम एति राजा।

यस्मिन्नेनमभ्यर्षिश्चन्त देवाः। तदस्य चित्रं हविषा यजाम॥

[मों] हं भूर्भुवः सुवः। यमाय दण्डहस्ताय धर्माधिपतये महिषवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

दक्षिणदिग्भागे कर्णयोः स्थाने हं यमाय नमः। यमः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [यमः संरक्षतु॥]

॥३॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[भं] षं। असुन्वन्तमयंजमानमिच्छ स्तेनस्येत्यां तस्करस्यान्वैषि।

अन्यमुस्मदिच्छ सा तं इत्या नमो देवि निर्ऋते तुभ्यमस्तु॥

[भं] षं भूर्भुवः सुवः। निर्ऋतये खड्गहस्ताय रक्षोधिपतये नरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

निर्ऋतिदिग्भागे मुखस्थाने षं निर्ऋतये नमः। निर्ऋतिः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [निर्ऋतिः संरक्षतु॥]

॥४॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[गं] वं। तत्त्वां यामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदा शांस्ते यजमानो हविर्भिः।

अहैडमानो वरुणेह बोध्युरुशंस मा न आयुः प्रमोषीः॥

[गं] वं भूर्भुवः सुवः। वरुणाय पाशहस्ताय जलाधिपतये मकरवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

पश्चिमदिग्भागे बाह्वोः स्थाने वं वरुणाय नमः। वरुणः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [वरुणः संरक्षतु॥] ॥५॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[वं] यं आ नो न्युद्धिः शतिर्नीभिरध्वरम्। सहस्रिणीभिरुपयाहि यज्ञम्।

वायो अस्मिन् हविषि मादयस्व। यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः॥

[वं] यं भूर्भुवः सुवः। वायवे साङ्कुशध्वजहस्ताय प्राणाधिपतये मृगवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

वायव्यदिग्भागे नासिकास्थाने³ यं वायवे नमः। वायुः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [वायुः संरक्षतु॥] ॥६॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[तें] सं वाय॑ सोम॑ व्रते तवं। मनस्तनूषु बिभ्रतः।

प्रजावन्तो अशीमहि॥

[तें] सं भूर्भुवः सुवः। सोमाय अमृतकलशहस्ताय नक्षत्राधिपतये अश्ववाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

उत्तरदिग्भागे हृदयस्थाने सं सोमाय नमः। सोमः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [सोमः संरक्षतु॥] ॥७॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[रुं] शं। (ऋक्) तमीशानं जगत्स्तुस्थुषस्पतिम्। धियं जिन्वमवसे हूमहे वयम्।

पूषा नो यथा वेदसामसंद्धे रक्षिता पायुरदब्धः स्वस्तये॥

[रुं] शं भूर्भुवः सुवः। ईशानाय त्रिशूलहस्ताय भूताधिपतये वृषभवाहनाय साङ्गाय सायुधाय सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

ईशानदिग्भागे नाभिस्थाने शं ईशानाय नमः। ईशानः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [ईशानः संरक्षतु॥] ॥८॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[द्रां] खं। (ऋक्) अस्मे रुद्रा मेहना पर्वतासो वृत्रहत्ये भरहूतौ सृजोषाः।

यः शंसते स्तुवते धारिं पञ्च इन्द्रज्येष्ठा अस्माँ अवन्तु देवाः॥

[द्रां] खं भूर्भुवः सुवः। ब्रह्मणे पद्महस्ताय विद्याधिपतये हंसवाहनाय साङ्गाय सायुधाय

सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

ऊर्ध्वदिग्भागे मूर्ध्निस्थाने खं ब्रह्मणे नमः। ब्रह्मा सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [ब्रह्मा संरक्षतु॥]
॥९॥

ॐ भूर्भुवः सुवरोम्।

[यं] ह्रीं। स्योना पृथिवि भवाऽनृक्षरा निवेशनी।

यच्छानः शर्म सप्रथाः॥

[यं] ह्रीं भूर्भुवः सुवः। विष्णवे चक्रहस्ताय नागाधिपतये गरुडवाहनाय साङ्गाय सायुधाय
सशक्तिपरिवाराय सर्वालङ्कारभूषिताय उमामहेश्वरपार्षदाय नमः।

अधोदिग्भागे पादयोः स्थाने ह्रीं विष्णवे नमः। विष्णुः सुप्रीतो वरदो भवतु॥ [विष्णुः
संरक्षतु॥] ॥१०॥

॥ षोडशाङ्गरौद्रीकरणम् ॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः
शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ अं। विभूरसि प्रवाहंनो रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्रे पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ अं
[ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। शिखास्थाने रुद्राय नमः॥१॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः
शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ आं। वह्निरसि हव्यवाहंनो रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्रे पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥
आं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। शिरस्थाने रुद्राय नमः॥२॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः
शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ इं। श्वात्रोऽसि प्रचेता रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्रे पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ इं
[ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। मूर्ध्निस्थाने रुद्राय नमः॥३॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः
शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ ईं। तुथोऽसि विश्ववेदा रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्रे पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ ईं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। ललाटस्थाने रुद्राय नमः॥४॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ उं। उशिर्गसि कवी रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्रे पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ उं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। नेत्रयोः^४ स्थाने रुद्राय नमः॥५॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ ऊं। अङ्घारिरसि बम्भारी रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्रे पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ ऊं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। कर्णयोः स्थाने रुद्राय नमः॥६॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ ऋं। अवस्युरसि दुर्वस्वान् रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्रे पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ ऋं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। मुखस्थाने रुद्राय नमः॥७॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ ॠं। शुन्ध्यूरसि मार्जालीयो रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्रे पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ ॠं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। कण्ठस्थाने रुद्राय नमः॥८॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ लं। सम्राडसि कृशानू रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्रे पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ लं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। बाह्वोः स्थाने रुद्राय नमः॥९॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ लृं। परिषद्योऽसि पर्वमानो रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्रे पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥

लृ [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। हृदयस्थाने रुद्राय नमः॥१०॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ ऐं। प्रतक्त्रोऽसि नमस्वान् रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ ऐं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। नाभिस्थाने रुद्राय नमः॥११॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ ऐं। असम्मृष्टोऽसि हव्यसूदो रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ ऐं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। कटिस्थाने रुद्राय नमः॥१२॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ ॐ। ऋतधामाऽसि सुवर्ज्योती रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ ॐ [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। ऊरुस्थाने रुद्राय नमः॥१३॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ औं। ब्रह्मज्योतिरसि सुवर्धामा रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ औं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। जानुस्थाने रुद्राय नमः॥१४॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ अं। अजोऽस्येकपाद्रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ अं [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। जङ्घास्थाने रुद्राय नमः॥१५॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कुराय च नमः शिवाय च शिवतराय च॥

ॐ अः। अहिरसि बुध्रियो रौद्रेणानीकेन पाहि माँऽग्ने पिपृहि मा मा मां हिंसीः॥ अः [ॐ] भूर्भुवः सुवरोम्। पादयोः स्थाने रुद्राय नमः॥१६॥

त्वगस्थिगतैः सर्वपापैः प्रमुच्यते। सर्वभूतेष्वपराजितो भवति।

ततो भूत-प्रेत-पिशाच-ब्रह्मराक्षस-यक्ष-यमदूत-शाकिनी-डाकिनी-सर्प-श्वापद-वृश्चिक-
तस्कराद्युपद्रवाद्युपघाताः। सर्वे ज्वलन्तं पश्यन्तु। मां रक्षन्तु। यजमानं रक्षन्तु। सर्वान्
महाजनान् रक्षन्तु॥

॥ गुह्यादि मस्तकान्तं षडङ्ग (चतुर्थो) न्यासः ॥

मनो ज्योतिर्जुषतामाज्यं विच्छिन्नं यज्ञं समिमं दधातु।
या इष्टा उपसो निम्रुचंश्च ताः सन्दधामि हविषा घृतेन॥ गुह्याय नमः॥१॥
अबोध्यग्निः समिधा जनानां प्रति धेनुमिवाऽऽयतीमुषासम्।
यद्वा इव प्रवयामुज्जिहानाः प्रभानवः सिस्त्रते नाकमच्छ॥ नाभ्यै नमः॥२॥
अग्निर्मूर्धा दिवः ककुत्पतिः पृथिव्या अयम्।
अपां रेतांसि जिन्वति॥ हृदयाय नमः॥३॥
मूर्धानं दिवो अरतिं पृथिव्या वैश्वानरमृताय जातमग्निम्।
कविं सम्राजमतिथिं जनानामासन्ना पात्रं जनयन्त देवाः॥ कण्ठाय नमः॥४॥
मर्माणि ते वर्मभिश्छादयामि सोमस्त्वा राजाऽमृतेनाभिवंस्ताम्।
उरोर्वरीयो वरिवस्ते अस्तु जयन्तं त्वामनु मदन्तु देवाः॥ मुखाय नमः॥५॥
जातवेदा यदि वा पावकोऽसि। वैश्वानरो यदि वा वैद्युतोऽसि।
शं प्रजाभ्यो यजमानाय लोकम्। ऊर्जं पुष्टिं ददद्भ्याववृथस्व॥ शिरसे नमः॥६॥

॥ आत्मरक्षा ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकं - २/प्रश्नः - ३/अनुवाकः - ११)

ब्रह्मात्मन्वदसृजत। तदकामयत। समात्मना पद्येयेति।
आत्मन्नात्मन्त्रित्यामन्त्रयत। तस्मै दशमं हूतः प्रत्यंशृणोत्। स दशहूतोऽभवत्। दशहूतो
ह वै नामैषः। तं वा एतं दशहूतं सन्तम्। दशहोतेत्याचक्षते पुरोक्षेण। पुरोक्षप्रिया इव
हि देवाः॥

आत्मन्नात्मन्त्रित्यामन्त्रयत। तस्मै सप्तमं हूतः प्रत्यंशृणोत्। स सप्तहूतोऽभवत्।

सप्तहूतो ह वै नामैषः। तं वा एत९ सप्तहूत९ सन्तम्। सप्तहोतेत्याचक्षते पुरोक्षेण।
पुरोक्षप्रिया इव हि देवाः॥

आत्मन्नात्मन्त्रित्यामन्त्रयत। तस्मै षष्ठ९ हूतः प्रत्यशृणोत्। स षडूतोऽभवत्। षडूतो ह
वै नामैषः। तं वा एत९ षडूत९ सन्तम्। षडूतेत्याचक्षते पुरोक्षेण। पुरोक्षप्रिया इव हि
देवाः॥

आत्मन्नात्मन्त्रित्यामन्त्रयत। तस्मै पञ्चम९ हूतः प्रत्यशृणोत्। स पञ्चहूतोऽभवत्।
पञ्चहूतो ह वै नामैषः। तं वा एतं पञ्चहूत९ सन्तम्। पञ्चहोतेत्याचक्षते पुरोक्षेण। पुरोक्षप्रिया
इव हि देवाः॥

आत्मन्नात्मन्त्रित्यामन्त्रयत। तस्मै चतुर्थ९ हूतः प्रत्यशृणोत्। स चतुरहूतोऽभवत्।
चतुरहूतो ह वै नामैषः। तं वा एतं चतुरहूत९ सन्तम्। चतुर्होतेत्याचक्षते पुरोक्षेण।
पुरोक्षप्रिया इव हि देवाः॥

तमब्रवीत्। त्वं वै मे नेदिष्ठ९ हूतः प्रत्यश्रौषीः। त्वयैनानाख्यातार इति। तस्मान्नु
हैना९श्चतुरहोतार इत्याचक्षते। तस्माच्छुश्रूषुः पुत्राणा९ हृद्यतमः। नेदिष्ठो हृद्यतमः। नेदिष्ठो
ब्रह्मणो भवति। य एवं वेद।

आत्मने नमः॥

॥ शिवसङ्कल्पः ॥

येनेदं भूतं भुवनं भविष्यत् परिगृहीतममृतेन सर्वम्।

येन यज्ञस्त्रायते सप्तहोता तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१॥

येन कर्माणि प्रचरन्ति धीरा यतो वाचा मनसा चारु यन्ति। यत्सम्मितमनुसंयन्ति
प्राणिनस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥२॥

येन कर्माण्यपसौ मनीषिणो यज्ञे कृण्वन्ति विदथेषु धीराः। यदपूर्वं यक्षमन्तः प्रजानां
तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३॥

यत्प्रज्ञानमुत चेतो धृतिश्च यज्योतिरन्तरमृतं प्रजासु। यस्मान्न ऋते किं च न कर्म
क्रियते तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥४॥

सुषारथिरश्वानिव यन्मनुष्यान्नेनीयतेऽभीशुभिर्वाजिन इव। हृत्प्रतिष्ठं यदजिरं जविष्ठं तन्मे
मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥५॥

यस्मिन् नृचः साम यजूंषि यस्मिन् प्रतिष्ठिता रथनाभाविंवाराः। यस्मिंश्चित्तं सर्वमोतं
प्रजानां तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥६॥

यदत्र षष्ठं त्रिशतं सुवीरं यज्ञस्य गुह्यं नवनावमाय्यम्। दशं पञ्च त्रिंशतं यत्परं च
तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥७॥

यज्जाग्रतो दूरमुदैति दैवं तदु सुप्तस्य तथैवेति। दूरङ्गमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मनः
शिवसङ्कल्पमस्तु॥८॥

येनेदं विश्वं जगतो बभूव ये देवापि महतो जातवेदाः। तदेवाग्निस्तमसो ज्योतिरेकं तन्मे
मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥९॥

येन द्यौः पृथिवी चान्तरिक्षं च ये पर्वताः प्रदिशो दिशश्च। येनेदं जगद्व्याप्तं प्रजानां तन्मे
मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१०॥

ये मनो हृदयं ये च देवा ये दिव्या आपो ये सूर्यरश्मिः। ते श्रोत्रे चक्षुषी सञ्चरन्तं तन्मे
मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥११॥

अचिन्त्यं चाप्रमेयं च व्यक्ताव्यक्तपरं च यत्।
सूक्ष्मात्सूक्ष्मतरं ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१२॥

एकां च दशं शतं च सहस्रं चायुतं च
नियुतं च प्रयुतं चार्बुदं च न्यर्बुदं च समुद्रश्च मध्यं चान्तश्च परार्धश्च तन्मे मनः
शिवसङ्कल्पमस्तु॥१३॥

ये पञ्च पञ्चादश शतं सहस्रमयुतं न्यर्बुदं च। ते अग्निचित्येष्टकास्तं शरीरं तन्मे मनः
शिवसङ्कल्पमस्तु॥१४॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसः परस्तात्। यस्य योनिं परिपश्यन्ति
धीरास्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१५॥

यस्येदं धीराः पुनन्ति कवयो ब्रह्माणमेतं त्वा वृणत इन्दुम्। स्थावरं जङ्गमं द्यौराकाशं
तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१६॥

परात्परतरं चैव यत्पराचैव यत्परम्।
यत्परात्परतो ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥१७॥

पर॑त्पर॑तरो ब्र॒ह्मा त॒त्पर॑त्पर॑तो ह॑रिः।
त॒त्पर॑त्पर॑तोऽधी॒शस्त॑न्मे मनः शि॒वसङ्क॑ल्पम॑स्तु॥१८॥

या वे॑दादिषु॑ गा॒यत्री॒ सर्व॑व्यापी॒ महेश्व॑रि।
ऋ॒ग्यजुः॑ सा॒माथर्वै॑श्च तन्मे मनः शि॒वसङ्क॑ल्पम॑स्तु॥१९॥

यो वै दे॒वं म॑हादे॒वं प्र॑णव॑ं पर॒मेश्व॑रम्।
यः सर्व॑ सर्व॒वेदैश्च॑ तन्मे मनः शि॒वसङ्क॑ल्पम॑स्तु॥२०॥

प्रय॑तः प्रण॑वोङ्का॒रं प्र॑णव॑ं पु॒रुषो॑त्तमम्।
ओङ्का॒रं प्र॑णवा॒त्मानं॑ तन्मे मनः शि॒वसङ्क॑ल्पम॑स्तु॥२१॥

योऽसौ॑ सर्व॑षु वे॒देषु॑ प॒ठ्यते॑ ह्यज॒ इश्व॑रः।
अ॒कायो॑ निर्गु॒णो ह्या॒त्मा तन्मे॑ मनः शि॒वसङ्क॑ल्पम॑स्तु॥२२॥

गोभि॑र्जुष्टं ध॒नेन॑ ह्यायु॑षा च॒ बल॑ेन च।
प्र॒जया॑ प॒शुभिः॑ पुष्करा॒क्षं तन्मे॑ मनः शि॒वसङ्क॑ल्पम॑स्तु॥२३॥

केला॑स॒शिख॑रे र॒म्ये श॒ङ्कर॑स्य शि॒वाले॑ये।
दे॒वता॑स्तत्र॒ मोद॑न्ते तन्मे मनः शि॒वसङ्क॑ल्पम॑स्तु॥२४॥

वि॒श्वत॑श्चक्षु॒रुत॑ वि॒श्वतो॑मुखो वि॒श्वतो॑हस्त उ॒त वि॒श्वत॑स्पात्। सं बा॒हुभ्या॑ नम॑ति
सम्प॑त॒त्रैर्द्या॑वापृथि॒वी ज॒नय॑न्दे॒व एक॑स्तन्मे मनः शि॒वसङ्क॑ल्पम॑स्तु॥२५॥

त्र्य॑म्बकं यजामहे सु॒गन्धिं॑ पु॒ष्टि॒वर्ध॑नम्।

उ॒वा॒रु॒कमि॑व बन्ध॑नान्मृ॒त्योर्मु॑क्षीय॒ माऽमृ॑ता॒त्तन्मे॑ मनः शि॒वसङ्क॑ल्पम॑स्तु॥२६॥

च॒तुरो॑ वे॒दान॑धीयी॒त सर्व॑शास्त्र॒मयं॑ वि॒दुः।
इति॑हा॒सपु॑रा॒णानां॑ तन्मे मनः शि॒वसङ्क॑ल्पम॑स्तु॥२७॥

मा नो॑ म॒हान्त॑मु॒त मा नो॑ अ॒र्भकं॑ मा न॒ उ॒क्षन्त॑मु॒त मा न॑

उ॒क्षित॑म्। मा नो॑ व॒धीः पि॑तरं मो॒त मा॒तरं॑ प्रि॒या मा
न॑स्त॒नुवो॑ रु॒द्र री॑रिष॒स्तन्मे॑ मनः शि॒वसङ्क॑ल्पम॑स्तु॥२८॥

मा न॑स्तो॒के तन॑ये॒ मा न॒ आयु॑षि॒ मा नो॑ गोषु॒ मा नो॑

अ॒श्वेषु॑ री॒रिषः॑। वी॒रान्मा नो॑ रु॒द्र भा॑मि॒तोऽव॑धी॒रह॑विष्म॒न्तो नम॑सा वि॒धेम॑ ते तन्मे॑ मनः

शिवसङ्कल्पमस्तु॥२९॥

ऋत५ सत्यं परं ब्रह्म पुरुषं कृष्णपिङ्गलम्।

ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षं विश्वरूपाय वै नमो

नमस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३०॥

कद्रुद्राय प्रचेतसे मीढुष्टमाय तव्यसे।

वो चेम् शन्तम५ हृदे। सर्वो ह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु तन्मे मनः

शिवसङ्कल्पमस्तु॥३१॥

ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो वेन आवः।

सबुधिया उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च

विवस्तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३२॥

यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव।

य ईशे अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय

हविषा विधेम तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३३॥

य आत्मदा बलदा यस्य विश्वं उपासते प्रशिषं यस्य देवाः।

यस्य छायाऽमृतं यस्य मृत्युः कस्मै देवाय

हविषा विधेम तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३४॥

यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै रुद्राय नमो

अस्तु तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३५॥

गन्धद्वारां दुराधरूपां नित्यपुष्टां करिषिणीम्। ईश्वरी५ सर्वभूतानां

तामिहोपह्वये श्रियं तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥३६॥

य इद५ शिवसङ्कल्प५ सदा ध्यायन्ति ब्राह्मणाः।

ते परं मोक्षं गमिष्यन्ति तन्मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु॥

हृदयाय नमः॥

॥ पुरुषसूक्तम् ॥

ॐ सहस्रशीर्षा पुरुषः। सहस्राक्षः सहस्रपात्। स भूमिं विश्वतो वृत्वा।
अत्यतिष्ठदशाङ्गुलम्॥ पुरुष एवेदः सर्वम्। यद्धृतं यच्च भव्यम्। उतामृतत्वस्येशानः।
यदत्रैनातिरोहति॥ एतावानस्य महिमा। अतो ज्यायाँश्च पूरुषः।

पादोऽस्य विश्वा भूतानि। त्रिपादस्यामृतं दिवि॥ त्रिपादूर्ध्व उदैत्पुरुषः।
पादोऽस्येहाऽऽभवात्पुनः। ततो विश्वङ्मक्रामत्। साशनानशने अभि॥ तस्माद्विराडजायत।
विराजो अधि पूरुषः। स जातो अत्यरिच्यत। पश्चाद्भूमिमथो पुरः॥

यत्पुरुषेण हविषा। देवा यज्ञमतन्वत। वसन्तो अस्यासीदाज्यम्। ग्रीष्म इध्मः
शरद्धविः॥ सप्तास्याऽऽसन्परिधयः। त्रिः सप्त समिधः कृताः। देवा यद्यज्ञं तन्वानाः।
अबध्नन्पुरुषं पशुम्॥ तं यज्ञं बर्हिषि प्रौक्षन्। पुरुषं जातमग्रतः।

तेन देवा अयजन्त। साध्या ऋषयश्च ये॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः। सम्भृतं पृषदाज्यम्।
पशूँस्ताँश्चक्रे वायव्यान्। आरण्यान्ग्राम्याश्च ये॥ तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः। ऋचः सामानि
जज्ञिरे। छन्दाँसि जज्ञिरे तस्मात्।

यजुस्तस्मादजायत॥ तस्मादश्वा अजायन्त। ये के चोभयादतः। गावो ह जज्ञिरे
तस्मात्। तस्माज्जाता अजावयः॥ यत्पुरुषं व्यदधुः। कतिधा व्यकल्पयन्। मुखं किमस्य
कौ बाहू। कावूरू पादावुच्येते॥ ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीत्। बाहू राजन्यः कृतः।

ऊरू तदस्य यद्वैश्यः। पृथ्वाँ शूद्रो अजायत॥ चन्द्रमा मनसो जातः। चक्षोः सूर्यो
अजायत। मुखादिन्द्रश्चाग्निश्च। प्राणाद्वायुरजायत॥ नाभ्या आसीदन्तरिक्षम्। शीर्ष्णो द्यौः
समवर्तत। पृथ्वाँ भूमिर्दिशः श्रोत्रात्। तथा लोकाँ अकल्पयन्॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसस्तु पारे॥ सर्वाणि रूपाणि
विचित्य धीरः। नामानि कृत्वाऽभिवदन् यदास्तै॥ धाता पुरस्ताद्यमुंदाजहार। शक्रः
प्रविद्वान्प्रदिशश्चतस्रः। तमेवं विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्था अयनाय विद्यते॥ यज्ञेन
यज्ञमयजन्त देवाः। तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्। ते ह नाकं महिमानः सचन्ते। यत्र पूर्वं
साध्याः सन्ति देवाः॥

शिरसे स्वाहा॥

॥ उत्तरनारायणम् ॥

अद्भ्यः सम्भूतः पृथिव्यै रसाच्च। विश्वकर्मणः समवर्तताधि। तस्य त्वष्टा विदधद्रूपमेति। तत्पुरुषस्य विश्वमाजानमग्रे॥ वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसः परस्तात्। तमेवं विद्वानमृतं इह भवति। नान्यः पन्था विद्यतेयऽनाय॥ प्रजापतिश्चरति गर्भे अन्तः। अजायमानो बहुधा विजायते।

तस्य धीराः परिजानन्ति योनिम्। मरीचीनां पदमिच्छन्ति वेधसः॥ यो देवेभ्य आतपति। यो देवानां पुरोहितः। पूर्वो यो देवेभ्यो जातः। नमो रुचाय ब्राह्मणे॥ रुचं ब्राह्मं जनयन्तः। देवा अग्रे तदब्रुवन्। यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्। तस्य देवा असन् वशे॥ हीशं ते लक्ष्मीश्च पत्यौ॥ अहोरात्रे पार्श्वे। नक्षत्राणि रूपम्। अश्विनौ व्यात्तम्। इष्टं मनिषाण। अमुं मनिषाण। सर्वं मनिषाण॥

शिखायै वषट्॥

॥ अप्रतिरथम् ॥

(तेत्तिरीयसंहितायां काण्डः - ४/प्रश्नः - ६/अनुवाकः - ४)

आशुः शिशानो वृषभो न युध्मो घनाघनः क्षोभणश्चरषणीनाम्। सङ्क्रन्दनोऽनिमिष एकवीरः शतं सेनां अजयत् साकमिन्द्रः। सङ्क्रन्दनेनानिमिषेण जिष्णुना युत्कारेण दुश्श्ववनेन धृष्णुना। तदिन्द्रेण जयत् तत्सहध्वं युधो नर इषुहस्तेन वृष्णा। स इषुहस्तैः सनिषङ्गिभिर्वशी सङ्स्रष्टा स युध इन्द्रो गणेन। सः सृष्टजिह्वसोमपा बाहुशध्यूर्ध्वधन्वा प्रतिहिताभिरस्ता।

बृहस्पते परि दीया रथेन रक्षोहाऽमित्राः अपबाधमानः। प्रभञ्जन्त्सेनाः प्रमृणो युधा जयन्त्रस्माकमेध्यविता रथानाम्। गोत्रभिर्द गोविदं वज्रबाहुं जयन्तमज्मं प्रमृणन्तमोजसा। इमं संजाता अनु वीरयध्वमिन्द्रं सखायोऽनु स रभध्वम्। बलविज्ञायः स्थविरः प्रवीरः सहस्वान् वाजी सहमान उग्रः। अभिर्वीरो अभिसत्त्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोवित्। अभि गोत्राणि सहसा गाहमानोऽदायो वीरः शतमन्युरिन्द्रः।

दुश्श्ववनः पृतनाषाडयुध्योऽस्माकं सेनां अवतु प्र युध्मु। इन्द्र आसां नेता बृहस्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर एतु सोमः। देवसेनानामभिभञ्जतीनां जयन्तीनां मरुतो यन्त्वग्रे॥

इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां मरुताः शर्ध उग्रम्। महामनसां भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयंतामुदस्थात्। अस्माकमिन्द्रः समृतेषु ध्वजेष्वस्माकं या इषवस्ता जयन्तु।

अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्मानु देवा अवता हवेषु। उद्धर्षय मघवन्नायुधान्युत् सत्त्वेनां मामकानां महासि। उद्धृत्रहन् वाजिनां वाजिनान्युद्रथानां जयंतामेतु घोषः। उप प्रेतु जयंता नरः स्थिरा वः सन्तु बाहवः। इन्द्रो वः शर्म यच्छत्त्वनाधृष्या यथाऽसंथा। अवसृष्टा परा पतु शरव्ये ब्रह्मसंशिता।

गच्छामित्रान् प्रविश मैषां कं चनोच्छिषः। मर्माणि ते वर्मभिश्छादयामि सोमस्त्वा राजाऽमृतैनाभिवस्ताम्। उरोर्वरीयो वरिवस्ते अस्तु जयन्तं त्वामनु मदन्तु देवाः। यत्र बाणाः सम्पतन्ति कुमारा विशिखा इवा इन्द्रो नस्तत्र वृत्रहा विश्वाहा शर्म यच्छतु॥ कवचाय हुम्॥

॥ प्रतिपूरुषम् (सं०) ॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः - १/प्रश्नः - ८/अनुवाकः - ६)

प्रतिपूरुषमेककपालान्निवपत्येकमतिरिक्तं यावन्तो गृह्याः स्मस्तेभ्यः कर्मकरं पशूनां शर्मासि शर्म यजमानस्य शर्म मे यच्छैक एव रुद्रो न द्वितीयाय तस्थ आखुस्ते रुद्र पशुस्तं जुषस्वैष ते रुद्र भागः सह स्वस्त्राऽम्बिकया तं जुषस्व भेषजं गवेऽश्वाय पुरुषाय भेषजमथो अस्मभ्यं भेषजं सुभेषजं यथाऽसति। सुगं मेषाय मेष्यां अवांम्ब रुद्रमदिमह्यव देवं त्र्यम्बकम्। यथा नः श्रेयसः कर्द्यथा नो वस्यसः कर्द्यथा नः पशुमतः कर्द्यथा नो व्यवसाययात्। त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय मामृतात्॥ एष ते रुद्रभागस्तं जुषस्व तेनावसेन परो मूर्जवतोऽतीह्यवततधन्वा पिनाकहस्तः कृत्तिवासाः॥

॥ प्रतिपूरुषम् (ब्रा०) ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे अष्टकं - १/प्रश्नः - ६/अनुवाकः - १०)

प्रतिपूरुषमेककपालान्निर्वपति। जाता एव प्रजा रुद्रान्निरवदयते। एकमतिरिक्तम्।
 जनिष्यमाणा एव प्रजा रुद्रान्निरवदयते। एककपाला भवन्ति। एकधैव रुद्रं निरवदयते।
 नाभिधारयति। यदभिधारयत्। अन्तरवचारिणः रुद्रं कुर्यात्। एकोल्मुकेन यन्ति। तद्धि
 रुद्रस्य भागधेयम्। इमां दिशं यन्ति। एषा वै रुद्रस्य दिक्। स्वायामेव दिशि रुद्रं निरवदयते।
 रुद्रो वा अपशुकाया आहुत्यै नातिष्ठत। असौ ते पशुरिति निर्दिशेद्यं द्विष्यात्। यमेव द्वेष्टि।
 तमस्मै पशुं निर्दिशति। यदि न द्विष्यात्। आखुस्ते पशुरिति ब्रूयात्। न ग्राम्यान् पशून्
 हिनस्ति। नारण्यान्। चतुष्पथे जुहोति। एष वा अग्नीनां पङ्क्तिशो नाम। अग्निवत्येव जुहोति।
 मध्यमेन पूर्णेन जुहोति। सुगध्येषा। अथो खलु। अन्तमेनैव होतव्यम्। अन्त एव रुद्रं
 निरवदयते। एष ते रुद्र भागः सह स्वस्माऽम्बिकयेत्याह। शरद्वा अस्याम्बिका स्वसा। तथा
 वा एष हिनस्ति। यः हिनस्ति। तयैवेन सह शमयति। भेषजं गव इत्याह। यावन्त एव
 ग्राम्याः पशवः। तेभ्यो भेषजं करोति। अवाम्ब रुद्रमदिमहीत्याह। आशिषमेवैतामाशास्ते।
 त्र्यम्बकं यजामह इत्याह। मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतादिति वावैतदाह। उत्किरन्ति। भगस्य
 लीप्सन्ते। मूते कृत्वाऽऽसजन्ति। यथा जनं यतेऽवसं करोति। तादृगेव तत्। एष ते
 रुद्र भाग इत्याह निरवत्यै। अप्रतीक्षमायन्ति। अपः परिषिञ्चति। रुद्रस्यान्तरहित्यै। प्र
 वा एतेऽस्माल्लोकाच्चवन्ते। ये त्र्यम्बकैश्चरन्ति। आदित्यं चरुं पुनरेत्य निर्वपति। इयं वा
 अदितिः। अस्यामेव प्रतितिष्ठन्ति।

नेत्रत्रयाय वौषट्॥

॥ शतरुद्रीयम् (सं०) ॥

(तैत्तिरीयसंहितायां काण्डः - १/प्रश्नः - ३/अनुवाकः - १४)

त्वमग्ने रुद्रो असुरो महो दिवस्त्वः शर्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे। त्वं वातैररुणैर्यासि
 शङ्खयस्त्वं पूषा विधतः पांसि नु त्मना। आ वो राजानमध्वरस्यं रुद्रं होतारं सत्ययजं
 रोदस्योः। अग्निं पुरा तनयितोरचित्ताद्धिरण्यरूपमवसे कृणुध्वम्। अग्निर्होता नि षसादा
 यजीयानुपस्थे मातुः सुरभावु लोके। युवां कविः पुरुनिष्ठ ऋतावा धर्ता कृष्टीनामुत मध्यं
 इद्धः।

साध्वीमर्कदेववीतिं नो अद्य यज्ञस्य जिह्वामविदाम गुह्याम्। स आयुराऽगाँधसुर्भिर्वसानो

भद्रामकर्देवहूतिं नो अद्या अक्रन्ददग्निः स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधः समञ्जः।
सद्यो जज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदसी भानुना भात्यन्तः। त्वे वसूनि पूर्वणीक
होतदोषा वस्तोरैरिरे यज्ञियांसः।

क्षामैव विश्वा भुवनानि यस्मिन्त्सः सौभंगानि दधिरे पावके। तुभ्यं ता अङ्गिरस्तम्
विश्वाः सुक्षितयः पृथक्। अग्ने कामाय येमिरे। अश्याम् तं काममग्ने तवोत्यश्याम् रयिः
रयिवः सुवीरम्। अश्याम् वाजमभि वाजयन्तोऽश्याम् द्युममजरऽजरन्ते। श्रेष्ठं यविष्ठ
भारताग्ने द्युमन्तमा भर।

वसो पुरुस्पृहः रयिम्। स श्वितानस्तन्यतू रौचनस्था अजरैर्भिर्नानंदद्विर्यविष्ठः। यः
पावकः पुरुतमः पुरुणि पृथून्यग्निरनुयाति भवन्। आयुष्टे विश्वतो दधद्यमग्निरवरेण्यः।
पुनस्ते प्राण आयति परा यक्ष्मः सुवामि ते। आयुर्दा अग्ने हविषो जुषाणो घृतप्रतीको
घृतयोनिरधि। घृतं पीत्वा मधु चारु गव्यं पितेवं पुत्रमभिरक्षतादिमम्।

तस्मै ते प्रतिहर्यते जातवेदो विचर्षणे। अग्ने जनामि सुष्टुतिम्। दिवस्परि प्रथमं
जज्ञे अग्निरस्मद्वितीयं परि जातवेदाः। तृतीयमप्सु नृमणा अजस्रमिन्धान एनं जरते
स्वाधीः। शुचिः पावक वन्द्योऽग्ने बृहद्विरौचसे। त्वं घृतेभिराहुतः। दृशानो रुक्म उर्व्या
व्यद्यौर्दुर्मर्षमायुः श्रिये रुचानः। अग्निरमृतो अभवद्वयोभिर्यदेनं द्यौरजनयत्सुरेताः।

आ यदिषे नृपतिं तेज आनद्धुचि रेतो निषिक्तं द्यौरभीकै। अग्निः शर्धमनवद्यं युवानं
स्वाधियं जनयत्सूदयच्च। स तेजीयसा मनसा त्वोत उत शिक्ष स्वपत्यस्य शिक्षोः। अग्ने
रायो नृतमस्य प्रभूतौ भूयाम ते सुष्टुतयश्च वस्वः। अग्ने सहन्तमा भर द्युमस्य प्रासहां
रयिम्।

विश्वा यश्चरषणीरभ्यासा वाजेषु सासहत्। तमग्ने पृतना सहः रयिः सहस्व आ
भर। त्वः हि सत्यो अद्भुतो दाता वाजस्य गोमतः। उक्षात्राय वशात्राय सोमपृष्ठाय
वेधसे। स्तोमैर्विधेमाग्नयै। वद्वा हि सूनो अस्यद्भसद्वा चक्रे अग्निर्जनुषाऽज्माऽन्नम्। स त्वं
न ऊर्जसन ऊर्ज धा राजैव जेरवृके क्षेप्यन्तः।

अग्न आयूषि पवस् आ सुवोर्जमिषं च नः। आरे बाधस्व दुच्छुनाम्। अग्ने पवस्व
स्वपां अस्मे वर्चः सुवीर्यम्। दधत्पोषः रयिं मयि। अग्ने पावक रोचिषा मन्द्रयां देव
जिह्वया। आ देवान् वक्षि यक्षि च। स नः पावक दीदिवोऽग्ने देवाः इहाऽऽवह। उप

यज्ञः हविश्च नः। अग्निः शुचिं व्रततम् शुचिर्विप्रः शुचिः कविः। शुचीं रोचत आहुतः।
उदग्ने शुचयस्तव शुक्रा भ्राजन्त ईरते। तव ज्योतीर्ष्यचर्यः॥

॥ शतरुद्रीयम् (ब्रा०) ॥

(तैत्तिरीयब्राह्मणे काठके प्रश्नः - २/अनुवाकः - २)

त्वमग्ने रुद्रो असुरो महो दिवः। त्वं शर्धो मारुतं पृक्ष ईशिषे। त्वं वातैररुणैर्यासि
शङ्गयः। त्वं पूषा विधतः पांसि नु त्मना। देवां देवेषु श्रयध्वम्। प्रथमा द्वितीयेषु
श्रयध्वम्। द्वितीयास्तृतीयेषु श्रयध्वम्। तृतीयाश्चतुर्थेषु श्रयध्वम्। चतुर्थाः पञ्चमेषु श्रयध्वम्।
पञ्चमाः षष्ठेषु श्रयध्वम्॥ षष्ठाः सप्तमेषु श्रयध्वम्। सप्तमा अष्टमेषु श्रयध्वम्। अष्टमा
नवमेषु श्रयध्वम्। नवमा दशमेषु श्रयध्वम्। दशमा एकादशेषु श्रयध्वम्। एकादशा
द्वादशेषु श्रयध्वम्। द्वादशास्त्रयोदशेषु श्रयध्वम्। त्रयोदशाश्चतुर्दशेषु श्रयध्वम्। चतुर्दशाः
पञ्चदशेषु श्रयध्वम्। पञ्चदशाः षोडशेषु श्रयध्वम्॥ षोडशाः सप्तदशेषु श्रयध्वम्।
सप्तदशा अष्टादशेषु श्रयध्वम्। अष्टादशा एकान्नविंशेषु श्रयध्वम्। एकान्नविंशा
विंशेषु श्रयध्वम्। विंशा एकविंशेषु श्रयध्वम्। एकविंशा द्वाविंशेषु श्रयध्वम्।
द्वाविंशास्त्रयोविंशेषु श्रयध्वम्। त्रयोविंशाश्चतुर्विंशेषु श्रयध्वम्। चतुर्विंशाः
पञ्चविंशेषु श्रयध्वम्। पञ्चविंशाः षड्विंशेषु श्रयध्वम्॥ षड्विंशाः सप्तविंशेषु
श्रयध्वम्। सप्तविंशा अष्टाविंशेषु श्रयध्वम्। अष्टाविंशा एकान्नत्रिंशेषु श्रयध्वम्।
एकान्नत्रिंशास्त्रिंशेषु श्रयध्वम्। त्रिंशा एकत्रिंशेषु श्रयध्वम्। एकत्रिंशा द्वात्रिंशेषु
श्रयध्वम्। द्वात्रिंशास्त्रयस्त्रिंशेषु श्रयध्वम्। देवास्त्रिंशेकादशास्त्रिंशेयस्त्रिंशाः। उत्तरे
भवत। उत्तरवर्त्मान् उत्तरसत्त्वानः। यत्काम इदं जुहोमि। तन्मे समृध्यताम्। वयं स्याम
पतयो रयीणाम्। भूर्भुवः स्वः स्वाहा॥
ॐ भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः॥ अस्त्राय फट्॥

॥ पञ्चाङ्गम् ॥

हः सः शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत्।
नृषद्वरसदतसद्धोमसदजा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत्॥
प्रतद्विष्णुः स्तवते वीर्याया। मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः।
यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेषु। अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा॥

त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्।
 उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय माऽमृतात्॥
 तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि।
 धियो यो नः प्रचोदयात्॥
 विष्णुर्योनिं कल्पयतु। त्वष्टा रूपाणि पिशतु।
 आसिञ्चतु प्रजापतिः। धाता गर्भं दधातु ते॥

॥ अष्टाङ्ग-नमस्काराः ॥

हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे भूतस्य जातः पतिरेकं आसीत्।
 सदाधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवाय हविषां विधेम॥
 [उरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥१॥

यः प्राणतो निमिषतो महित्वैक इद्राजा जगतो बभूव।
 य ईशे अस्य द्विपदश्चतुष्पदः कस्मै देवाय हविषां विधेम॥
 [शिरसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥२॥

ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचौ वेन आवः।
 सबुधिया उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसतश्च विवः॥१॥
 [दृष्ट्या] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥३॥

मही द्यौः पृथिवी च न इमं यज्ञं मिमिक्षताम्। पिपृतान्नो भरीमभिः॥
 [मनसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥४॥

उपश्वासय पृथिवीमुत द्यां पुरुत्रा ते मनुतां विष्टितं जगत्।
 स दुन्दुभे सजूरिन्द्रेण देवैर्दूराद्वीर्यो अपसेधु शत्रून्॥
 [वचसा] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥५॥

अग्ने नय सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान्। युयोध्यस्मङ्गुराणमेनो
 भूयिष्ठां ते नम उक्तिं विधेम॥

[पद्भ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥६॥

या ते अग्रे रुद्रिया तनूस्तया नः पाहि तस्यास्ते स्वाहा॥

[कराभ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥७॥

इमं यमप्रस्तरमाहि सीदाऽङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः। आत्वा मन्त्राः कविशस्ता
बहन्त्वेना राजन् हविषा मादयस्व॥

[कर्णाभ्याम्] उमामहेश्वराभ्यां नमः॥८॥

॥ लघुन्यासे श्री-रुद्रध्यानम् ॥

अथाऽऽत्मानं शिवात्मानं श्री-रुद्र रूपं ध्यायेत्॥

शुद्धस्फटिकसङ्काशं त्रिनेत्रं पञ्चवक्त्रकम्।

गङ्गाधरं दशभुजं सर्वाभरणभूषितम्॥

नीलग्रीवं शशाङ्काङ्कं नागयज्ञोपवीतिनम्।

व्याघ्रचर्मोत्तरीयं च वरेण्यमभयप्रदम्॥

कमण्डल्वक्षसूत्राणां धारिणं शूलपाणिनम्।

ज्वलन्तं पिङ्गलजटाशिखामुद्योतधारिणम्॥

वृषस्कन्धसमारूढम् उमादेहार्धधारिणम्।

अमृते नाप्नुतं शान्तं दिव्यभोगसमन्वितम्॥

दिग्देवता समायुक्तं सुरासुरनमस्कृतम्।

नित्यं च शाश्वतं शुद्धं ध्रुवमक्षरमव्ययम्॥

सर्वव्यापिनमीशानं रुद्रं वै विश्वरूपिणम्।

एवं ध्यात्वा द्विजः सम्यक् ततो यजनमारभेत्॥

अथातो रुद्र स्नानार्चनाभिषेकविधिं व्याख्यास्यामः। आदित एव तीर्थे स्नात्वा उदेत्य
शुचिः प्रयतो ब्रह्मचारी शुक्लवासा ईशानस्य प्रतिकृतिं कृत्वा तस्य दक्षिणप्रत्यग्देशे
देवाभिमुखः स्थित्वा आत्मनि देवताः स्थापयेत्॥

॥ लघुन्यासे देवता-स्थापनम् ॥

प्रजनने ब्रह्मा तिष्ठतु। पादयोर्विष्णुस्तिष्ठतु। हस्तयोर्हरस्तिष्ठतु। बाह्वोरिन्द्रस्तिष्ठतु।
जठरे अग्निस्तिष्ठतु। हृदये शिवस्तिष्ठतु। कण्ठे वसवस्तिष्ठन्तु। वक्त्रे सरस्वती तिष्ठतु।

नासिकयोर्वायुस्तिष्ठतु। नयनयोश्चन्द्रादित्यौ तिष्ठेताम्। कर्णयोरश्विनौ तिष्ठेताम्। ललाटे रुद्रास्तिष्ठन्तु। मूर्ध्यादित्यास्तिष्ठन्तु। शिरसि महादेवस्तिष्ठतु। शिखायां वामदेवस्तिष्ठतु। पृष्ठे पिनाकी तिष्ठतु। पुरतः शूली तिष्ठतु। पार्श्वयोः शिवाशङ्करौ तिष्ठेताम्। सर्वतो वायुस्तिष्ठतु। ततो बहिः सर्वतोऽग्निर्ज्वालामाला-परिवृतस्तिष्ठतु। सर्वेष्वङ्गेषु सर्वा देवता यथास्थानं तिष्ठन्तु। मां रक्षन्तु। [सर्वान् महाजनान् सकुटुम्बं रक्षन्तु॥]

अ॒ग्नि॒र्मे वा॒चि श्रि॒तः। वा॒ग्धृ॒दये। हृ॒दयं॑ मयि॑। अ॒हम॒मृते॑। अ॒मृतं॑ ब्रह्म॑णि। (जिह्वा)
वा॒युर्मे प्रा॒णे श्रि॒तः। प्रा॒णो हृ॒दये। हृ॒दयं॑ मयि॑। अ॒हम॒मृते॑। अ॒मृतं॑ ब्रह्म॑णि। (नासिका)
सूर्यो॑ मे चक्षु॑षि श्रि॒तः। चक्षु॑र्हृ॒दये। हृ॒दयं॑ मयि॑। अ॒हम॒मृते॑। अ॒मृतं॑ ब्रह्म॑णि। (नेत्रे)
च॒न्द्रमा॑ मे मन॑सि श्रि॒तः। मनो॑ हृ॒दये। हृ॒दयं॑ मयि॑। अ॒हम॒मृते॑। अ॒मृतं॑ ब्रह्म॑णि। (वक्षः)
दिशो॑ मे श्रोत्रे॑ श्रि॒ताः। श्रोत्र॑ हृ॒दये। हृ॒दयं॑ मयि॑। अ॒हम॒मृते॑। अ॒मृतं॑ ब्रह्म॑णि। (श्रोत्रे)
आपो॑ मे रेत॑सि श्रि॒ताः। रेतो॑ हृ॒दये। हृ॒दयं॑ मयि॑। अ॒हम॒मृते॑। अ॒मृतं॑ ब्रह्म॑णि। (गुह्यम्)
पृथि॒वी मे शरी॑रे श्रि॒ता। शरी॑र हृ॒दये। हृ॒दयं॑ मयि॑। अ॒हम॒मृते॑। अ॒मृतं॑ ब्रह्म॑णि।
(शरीरम्)

ओ॒षधिव॑नस्प॒तयो॑ मे लोम॑सु श्रि॒ताः। लोमा॑नि हृ॒दये। हृ॒दयं॑ मयि॑। अ॒हम॒मृते॑। अ॒मृतं॑ ब्रह्म॑णि। (लोमानि)

इन्द्रो॑ मे बल॑ श्रि॒तः। बल॑ हृ॒दये। हृ॒दयं॑ मयि॑। अ॒हम॒मृते॑। अ॒मृतं॑ ब्रह्म॑णि। (बाहू)
पर्जन्यो॑ मे मूर्ध्नि श्रि॒तः। मूर्धा॑ हृ॒दये। हृ॒दयं॑ मयि॑। अ॒हम॒मृते॑। अ॒मृतं॑ ब्रह्म॑णि। (शिरः)
ईशानो॑ मे मन्यो॑ श्रि॒तः। मन्यु॑र्हृ॒दये। हृ॒दयं॑ मयि॑। अ॒हम॒मृते॑। अ॒मृतं॑ ब्रह्म॑णि। (हृदयम्)
आ॒त्मा म॑ आ॒त्मनि॑ श्रि॒तः। आ॒त्मा हृ॒दये। हृ॒दयं॑ मयि॑। अ॒हम॒मृते॑। अ॒मृतं॑ ब्रह्म॑णि।
(हृदयम्)

पुन॑र्म आ॒त्मा पुन॑रायुरागा॑त्। पुनः॑ प्रा॒णः पुन॑राकू॒तमागा॑त्। वैश्वान॑रो रश्मिभि॑र्वावृ॒धानः॑। अ॒न्तस्ति॑ष्ठत्व॒मृत॑स्य गो॒पाः॥ (सर्वाण्यङ्गानि संस्पृश्य स्थापनं कृत्वा मानसैराराधयेत्॥)

॥ आत्मपूजा ॥

आराधितो मनुष्यैस्त्वं सिद्धैर्देवासुरादिभिः।

आराधयामि भक्त्या त्वाऽनुग्रहाण महेश्वर॥

॥ कलशेषु साम्बपरमेश्वर ध्यानम् ॥

ध्यायेन्निरामयं वस्तुं सर्गस्थितिलयादिकम् ।
 निर्गुणं निष्कलं नित्यं मनोवाचामगोचरम् ॥१॥
 गङ्गाधरं शशिधरं जटामकुटशोभितम् ।
 श्वेतभूतित्रिपुण्ड्रेण विराजितललाटकम् ॥२॥
 लोचनत्रयसम्पन्नं स्वर्णकुण्डलशोभितम् ।
 स्मेराननं चतुर्बाहुं मुक्ताहारोपशोभितम् ॥३॥
 अक्षमालां सुधाकुम्भं चिन्मयीं मुद्रिकामपि ।
 पुस्तकं च भुजैर्दिव्यैर्दधानं पार्वतीपतिम् ॥४॥
 श्वेताम्बरधरं श्वेतं रत्नसिंहासनस्थितम् ।
 सर्वाभीष्टप्रदातारं वटमूलनिवासिनम् ॥५॥
 वामाङ्गसंस्थितां गौरीं बालार्कयुतसन्निभाम् ।
 जपाकुसुमसाहस्रसमानश्रियमीश्वरीम् ।
 सुवर्णरत्नखचितमकुटेन विराजिताम् ॥६॥
 ललाटपट्टसंराजत्संलग्नतिलकाश्रिताम् ।
 राजीवायतनेत्रान्तां नीलोत्पलदलेक्षणां ॥७॥
 सन्तप्तहेमखचित-ताटङ्काभरणान्विताम् ।
 ताम्बूलचर्वणरतरक्तजिह्वाविराजिताम् ॥८॥
 पताकाभरणोपेतां मुक्ताहारोपशोभिताम् ।
 स्वर्णकङ्कणसंयुक्तैश्चतुर्भिर्बाहुभिर्युताम् ॥९॥
 सुवर्णरत्नखचित-काञ्चीदामविराजिताम् ।
 कदलीललितस्तम्भ-सन्निभोरुयुगान्विताम् ॥१०॥
 श्रिया विराजितपदां भक्तत्राणपरायणाम् ।
 अन्योन्याश्लिष्टहृद्बाहू गौरीशङ्करसंज्ञकम् ॥११॥
 सनातनं परं ब्रह्म परमात्मानमव्ययम् ।
 आवाहयामि जगतामीश्वरं परमेश्वरम् ॥१२॥

प्र मुञ्च धन्वंतस्त्वमुभयोरार्त्तियोज्याम्। याश्च ते हस्त इषवः परा ता भगवो वप॥

ॐ ह्रीं नमः शिवाय। कलविकरणाय नमः। दिव्यपरिमलगन्धान् धारयामि। गन्धस्योपरि अक्षतान् समर्पयामि॥१०॥

अवृतत्य धनुस्त्व९ सहस्राक्ष शतेषुधे। निशीर्य शल्यानां मुखां शिवो नः सुमनां भव॥
ॐ ह्रीं नमः शिवाय। बलविकरणाय नमः। पुष्पैः पूजयामि॥११॥

ॐ भवाय देवाय नमः। ॐ शर्वाय देवाय नमः। ॐ ईशानाय देवाय नमः। ॐ पशुपतये देवाय नमः। ॐ रुद्राय देवाय नमः। ॐ उग्राय देवाय नमः। ॐ भीमाय देवाय नमः। ॐ महते देवाय नमः॥ ॐ भवस्य देवस्य पत्न्यै नमः। ॐ शर्वस्य देवस्य पत्न्यै नमः। ॐ ईशानस्य देवस्य पत्न्यै नमः। ॐ पशुपतेर्देवस्य पत्न्यै नमः। ॐ रुद्रस्य देवस्य पत्न्यै नमः। ॐ उग्रस्य देवस्य पत्न्यै नमः। ॐ भीमस्य देवस्य पत्न्यै नमः। ॐ महतो देवस्य पत्न्यै नमः॥

विज्यं धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवा९ उत। अनेशत्रस्येषंव आभुरस्य निषङ्गथिः॥
ॐ ह्रीं नमः शिवाय। बलाय नमः। धूपमाग्रापयामि॥१२॥

या ते हेतिर्मादुष्टम् हस्तं बभूव ते धनुः। तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमयुक्ष्मया परिभुज॥
ॐ ह्रीं नमः शिवाय। बलप्रमथनाय नमः। अलङ्कारदीपं सन्दर्शयामि॥१३॥

ॐ भूर्भुवः सुवः। + ब्रह्मणे स्वाहा॥ नमस्ते अस्वायुधायानां तताय धृष्णवै।
उभाभ्यामुत ते नमो बाहुभ्यां तव धन्वने॥ ॐ ह्रीं नमः शिवाय। सर्वभूतदमनाय नमः।
() निवेदयामि। मध्ये मध्ये अमृतपानीयं समर्पयामि। अमृतापिधानमसि।
हस्तप्रक्षालनं समर्पयामि। पादप्रक्षालनं समर्पयामि। निवेदनानन्तरम् आचमनीयं समर्पयामि॥१४॥

परि ते धन्वनो हेतिरस्मान्वृणक्तु विश्वतः। अथो य इषुधिस्तवाऽऽरे अस्मन्नि धेहि तम्॥ ॐ ह्रीं नमः शिवाय। मनोन्मनाय नमः। कर्पूरताम्बूलं समर्पयामि॥१५॥

नमस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वराय महादेवाय त्र्यम्बकाय त्रिपुरान्तकाय त्रिकाग्निकालाय कालाग्निरुद्राय नीलकण्ठाय मृत्युञ्जयाय सर्वेश्वराय सदाशिवाय श्रीमन्महादेवाय नमः॥ कर्पूरनीराजनं दर्शयामि॥१६॥

॥ रक्षा ॥

बृहत्सामं क्षत्रभृद्वृद्ध वृष्णिं त्रिष्टुभौजः शुभितमुग्रवीरम्। इन्द्रस्तोमेन पञ्चदशेन मर्ध्यमिदं वातेन सर्गरेण रक्ष॥

रक्षां धारयामि॥

॥ श्रीरुद्रनाम त्रिशती ॥

नमो हिरण्यबाहवे नमः। सेनान्ये नमः।
 दिशां च पतये नमः। नमो वृक्षेभ्यो नमः।
 हरिकेशेभ्यो नमः। पशूनां पतये नमः।
 नमः सस्पर्शराय नमः। त्विषीमते नमः।
 पृथीनां पतये नमः। नमो बभ्रुशाय नमः।
 विव्याधिने नमः। अन्नानां पतये नमः।
 नमो हरिकेशाय नमः। उपवीतिने नमः।
 पुष्टानां पतये नमः। नमो भवस्य हेत्यै नमः।
 जगतां पतये नमः। नमो रुद्राय नमः।
 आतताविने नमः। क्षेत्राणां पतये नमः।
 नमः सूताय नमः। अहन्त्याय नमः।
 वनानां पतये नमः। नमो रोहिताय नमः।
 स्थपतये नमः। वृक्षाणां पतये नमः।
 नमो मन्त्रिणे नमः। वाणिजाय नमः।
 कक्षाणां पतये नमः। नमो भुवन्तये नमः।
 वारिवस्कृताय नमः। ओषधीनां पतये नमः।
 नम उच्चैर्घोषाय नमः। आक्रन्दयते नमः।
 पत्तीनां पतये नमः। नमः कृत्स्नवीताय नमः।
 धावते नमः। सत्त्वंनां पतये नमः॥

नमः सहमानाय नमः। निव्याधिने नमः।
 आव्याधिनीनां पतये नमः। नमः ककुभाय नमः।
 निषङ्गिणे नमः। स्तेनानां पतये नमः।
 नमो निषङ्गिणे नमः। इषुधिमते नमः।
 तस्कराणां पतये नमः। नमो वञ्चते नमः।

प॒रि॒व॒श्च॒ते॒ नमः॑। स्ता॒यू॒नां प॒तये॑ नमः।
 नमो॑ नि॒चे॒रवे॑ नमः। प॒रि॒च॒राय॑ नमः।
 अ॒र॒ण्या॒नां प॒तये॑ नमः। नमः॑ सृ॒का॒वि॒भ्यो नमः॑।
 जि॒घा॒स॒द्भ्यो नमः॑। मु॒ष्ण॒तां प॒तये॑ नमः।
 नमो॑ऽसि॒म॒द्भ्यो नमः॑। न॒क्तं च॒र॒द्भ्यो नमः॑।
 प्र॒कृ॒न्ता॒नां प॒तये॑ नमः। नमः॑ उ॒ष्णी॒षि॒ने नमः॑।
 गि॒रि॒च॒राय॑ नमः। कु॒लु॒श्वा॒नां प॒तये॑ नमः।
 नम॑ इ॒षु॒म॒द्भ्यो नमः॑। ध॒न्वा॒वि॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नम॑ आ॒त॒न्वा॒ने॒भ्यो नमः॑। प्र॒ति॒धा॒ने॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नम॑ आ॒य॒च्छ॒द्भ्यो नमः॑। वि॒सृ॒ज॒द्भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नमो॑ऽस्य॒द्भ्यो नमः॑। वि॒ध्य॒द्भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नम॑ आ॒सी॒ने॒भ्यो नमः॑। श॒या॒ने॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नमः॑ स्व॒प॒द्भ्यो नमः॑। जा॒ग्र॒द्भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नम॑ स्ति॒ष्ठ॒द्भ्यो नमः॑। धा॒व॒द्भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नमः॑ स॒भा॒भ्यो नमः॑। स॒भा॒प॒ति॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नमो॑ अ॒श्व॒भ्यो नमः॑। अ॒श्व॒प॒ति॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑॥
 नम॑ आ॒व्या॒धि॒नी॒भ्यो नमः॑। वि॒वि॒ध्य॒न्ती॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नम॑ उ॒ग॒णा॒भ्यो नमः॑। तृ॒ह॒ती॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नमो॑ गृ॒थ्से॒भ्यो नमः॑। गृ॒थ्स॒प॒ति॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नमो॑ ब्रा॒ते॒भ्यो नमः॑। ब्रा॒त॒प॒ति॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नमो॑ ग॒णे॒भ्यो नमः॑। ग॒ण॒प॒ति॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नमो॑ वि॒रू॒पे॒भ्यो नमः॑। वि॒श्व॒रू॒पे॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नमो॑ म॒ह॒द्भ्यो नमः॑। क्षु॒ल्ल॒के॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नमो॑ र॒थि॒भ्यो नमः॑। अ॒र॒थे॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नमो॑ र॒थे॒भ्यो नमः॑। र॒थ॒प॒ति॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नमः॑ से॒ना॒भ्यो नमः॑। से॒ना॒नि॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।
 नमः॑ क्ष॒त्तृ॒भ्यो नमः॑। स॒ङ्ग॒ही॒तृ॒भ्यश्च॑ नमः। वो॒ नमः॑।

नमस्तक्ष्मभ्यो नमः। रथकारेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः कुलालेभ्यो नमः। कर्मरिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः पुञ्जिष्टेभ्यो नमः। निषादेभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नम इषुकृद्भ्यो नमः। धन्वकृद्भ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमो मृगयुभ्यो नमः। श्वनिभ्यश्च नमः। वो नमः।
 नमः श्वभ्यो नमः। श्वपतिभ्यश्च नमः। वो नमः॥

नमो भूवाय च नमः। रुद्राय च नमः।
 नमः शर्वाय च नमः। पशुपतये च नमः।
 नमो नीलग्रीवाय च नमः। शितिकण्ठाय च नमः।
 नमः कपर्दिने च नमः। व्युत्तकेशाय च नमः।
 नमः सहस्राक्षाय च नमः। शतधन्वने च नमः।
 नमो गिरिशाय च नमः। शिपिविष्टाय च नमः।
 नमो मीढुष्टमाय च नमः। इषुमते च नमः।
 नमो ह्रस्वाय च नमः। वामनाय च नमः।
 नमो बृहते च नमः। वर्षीयसे च नमः।
 नमो वृद्धाय च नमः। संवृध्वने च नमः।
 नमो अग्रियाय च नमः। प्रथमाय च नमः।
 नम आशवे च नमः। अजिराय च नमः।
 नमः शीघ्रियाय च नमः। शीभ्याय च नमः।
 नम ऊर्म्याय च नमः। अवस्वन्याय च नमः।
 नमः स्रोतस्याय च नमः। द्वीप्याय च नमः॥

नमो ज्येष्ठाय च नमः। कनिष्ठाय च नमः।
 नमः पूर्वजाय च नमः। अपरजाय च नमः।
 नमो मध्यमाय च नमः। अपगल्भाय च नमः।
 नमो जघन्याय च नमः। बुध्नियाय च नमः।
 नमः सोभ्याय च नमः। प्रतिसूर्याय च नमः।

नमो॒ याम्या॑य च॒ नमः॑। क्षेम्या॑य च॒ नमः॑।
 नम॑ उर्व॒र्या॑य च॒ नमः॑। ख॒ल्या॑य च॒ नमः॑।
 नमः॑ श्लो॒क्या॑य च॒ नमः॑। अ॒व॒सान्या॑य च॒ नमः॑।
 नमो॒ व॒न्या॑य च॒ नमः॑। क॒क्ष्या॑य च॒ नमः॑।
 नमः॑ श्र॒वाय॑ च॒ नमः॑। प्र॒तिश्र॑वाय॑ च॒ नमः॑।
 नम॑ आ॒शुषे॑णाय च॒ नमः॑। आ॒शु॒र॒थाय॑ च॒ नमः॑।
 नमः॑ शू॒राय॑ च॒ नमः॑। अ॒व॒भि॒न्द॒ते च॒ नमः॑।
 नमो॒ वर्मि॑णे च॒ नमः॑। व॒रू॒थि॒ने च॒ नमः॑।
 नमो॒ बि॒ल्मि॑ने च॒ नमः॑। क॒व॒चि॒ने च॒ नमः॑।
 नमः॑ श्रु॒ताय॑ च॒ नमः॑। श्रु॒त॒से॒नाय॑ च॒ नमः॑॥

नमो॒ दु॒न्दु॒भ्या॑य च॒ नमः॑। आ॒ह॒न॒न्या॑य च॒ नमः॑।
 नमो॒ धृ॒ष्ण॒वे च॒ नमः॑। प्र॒मृ॒शाय॑ च॒ नमः॑।
 नमो॒ दू॒ताय॑ च॒ नमः॑। प्र॒हि॒ताय॑ च॒ नमः॑।
 नमो॒ निष॑ङ्गि॒णे च॒ नमः॑। इ॒षु॒धि॒म॒ते च॒ नमः॑।
 नम॑स्ती॒क्ष्णेष॑वे च॒ नमः॑। आ॒यु॒धि॒ने च॒ नमः॑।
 नमः॑ स्वा॒यु॒धाय॑ च॒ नमः॑। सु॒ध॒न्व॒ने च॒ नमः॑।
 नमः॑ सु॒त्या॑य च॒ नमः॑। प॒थ्या॑य च॒ नमः॑।
 नमः॑ का॒ट्या॑य च॒ नमः॑। नी॒प्या॑य च॒ नमः॑।
 नमः॑ सू॒द्या॑य च॒ नमः॑। सर॒स्या॑य च॒ नमः॑।
 नमो॒ ना॒द्याय॑ च॒ नमः॑। वै॒श॒न्ताय॑ च॒ नमः॑।
 नमः॑ कू॒प्या॑य च॒ नमः॑। अ॒व॒ट्या॑य च॒ नमः॑।
 नमो॒ वर्प्या॑य च॒ नमः॑। अ॒व॒र्प्या॑य च॒ नमः॑।
 नमो॒ मे॒घ्या॑य च॒ नमः॑। वि॒द्यु॒त्या॑य च॒ नमः॑।
 नम॑ ई॒ध्रि॒याय॑ च॒ नमः॑। आ॒त॒प्या॑य च॒ नमः॑।
 नमो॒ वा॒त्या॑य च॒ नमः॑। रे॒ष्मि॒याय॑ च॒ नमः॑।
 नमो॒ वा॒स्त॒व्या॑य च॒ नमः॑। वा॒स्तु॒पाय॑ च॒ नमः॑॥

नमः सोमाय च नमः। रुद्राय च नमः।
 नमस्ताम्राय च नमः। अरुणाय च नमः।
 नमः शङ्गाय च नमः। पशुपतये च नमः।
 नम उग्राय च नमः। भीमाय च नमः।
 नमो अग्रेवधाय च नमः। दूरेवधाय च नमः।
 नमो हन्त्रे च नमः। हनीयसे च नमः।
 नमो वृक्षेभ्यो नमः। हरिकेशेभ्यो नमः।
 नमस्ताराय नमः। नमः शम्भवे च नमः।
 मयोभवे च नमः। नमः शङ्कराय च नमः।
 मयस्कराय च नमः। नमः शिवाय च नमः।
 शिवतराय च नमः। नमस्तीर्थ्याय च नमः।
 कूल्याय च नमः। नमः पार्याय च नमः।
 अवार्याय च नमः। नमः प्रतरणाय च नमः।
 उत्तरणाय च नमः। नम आतार्याय च नमः।
 आलाद्याय च नमः। नमः शष्याय च नमः।
 फेन्याय च नमः। नमः सिकत्याय च नमः।
 प्रवाह्याय च नमः॥

नम इरिण्याय च नमः। प्रपथ्याय च नमः।
 नमः किंशिलाय च नमः। क्षयणाय च नमः।
 नमः कपर्दिने च नमः। पुलस्तये च नमः।
 नमो गोष्ठ्याय च नमः। गृह्याय च नमः।
 नमस्तल्प्याय च नमः। गेह्याय च नमः।
 नमः काट्याय च नमः। गृह्णैष्ठ्याय च नमः।
 नमो हृदय्याय च नमः। निवेष्ट्याय च नमः।
 नमः पांसव्याय च नमः। रजस्याय च नमः।
 नमः शुष्क्याय च नमः। हरित्याय च नमः।
 नमो लोप्याय च नमः। उलप्याय च नमः।

नमः ऊर्ध्वाय च नमः। सूर्याय च नमः।
 नमः पूर्णाय च नमः। पूर्णशुद्धाय च नमः।
 नमोऽपगुरमाणाय च नमः। अभिघ्नते च नमः।
 नमः आखिखदते च नमः। प्रखिखदते च नमः। नमो वो नमः।
 किरिकेभ्यो नमः। देवानां हृदयेभ्यो नमः।
 नमो विक्षीणकेभ्यो नमः। नमो विचिन्वत्केभ्यो नमः।
 नमः आनिर्हृतेभ्यो नमः। नमः आमीवत्केभ्यो नमः।

॥ प्रदक्षिणम् ॥

द्राणे अन्धसस्पते दरिद्रनीललोहित। एषां पुरुषाणामेषां पशूनां मा भर्माऽरो मो एषां
 किं चनाऽऽमत्॥ या तै रुद्र शिवा तनूः शिवा विश्वाहभेषजी। शिवा रुद्रस्य भेषजी
 तया नो मृड जीवसे॥ इमा रुद्राय तवसे कपर्दिने क्षयद्वीराय प्रभरामहे मतिम्॥ यथा
 नः शमसद्विपदे चतुष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामे अस्मिन्ननातुरम्॥ मृडा नो रुद्रोत नो मयस्कृधि
 क्षयद्वीराय नमसा विधेम ते। यच्छं च योश्च मनुरायजे पिता तदश्याम तवं रुद्र प्रणीतौ॥
 मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम्। मा नो वधीः पितरं
 मोत मातरं प्रिया मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः॥ मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो
 गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितोऽवधीरहविष्मन्तो नमसा विधेम
 ते॥ आरात्ते गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुभ्रमस्मे तै अस्तु। रक्षां च नो अधिं च देव
 ब्रूह्यां च नः शर्म यच्छ द्विबर्हाः॥ स्तुहि श्रुतं गर्तसदं युवानं मृगं न भीममुपहृतमुग्रम्।
 मृडा जरित्रे रुद्र स्तवानो अन्यन्ते अस्मन्निवपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्य हेतिर्वृणक्तु
 परिं त्वेषस्य दुर्मतिरंघायोः। अव स्थिरा मघवंद्यस्तनुष्व मीढ्वस्तोकाय तनयाय मृडय॥
 मीढुष्टम् शिवन्तम शिवो नः सुमनां भव। परमे वृक्ष आयुधं निधाय कृत्तिं वसान् आ
 चर पिनाकं बिभ्रदा गंहि॥ विकिरिद विलोहित नमस्ते अस्तु भगवः। यास्तै सहस्रं
 हेतयोऽन्यमस्मन्निवपन्तु ताः। सहस्राणि सहस्रधा बाहुवोस्तवं हेतयः। तासामीशानो भगवः
 पराचीना मुखा कृधि॥ प्रदक्षिणं कृत्वा॥

॥ नमस्काराः ॥

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्। तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१॥

अस्मिन् महत्यर्णवेऽन्तरिक्षे भूवा अधि। तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥२॥

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षमाचराः। तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि
तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥३॥

नीलंग्रीवाः शितिकण्ठा दिवः रुद्रा उपश्रिताः। तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि
तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥४॥

ये वृक्षेषु सस्मिञ्जरा नीलंग्रीवा विलोहिताः। तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥५॥

ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः। तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥६॥

ये अत्रेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबन्तो जनान्। तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥७॥

ये पथां पथिरक्षय ऐलबृदा यव्युधः। तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि। श्री-
महादेवादिभ्यो नमः॥८॥

ये तीर्थानि प्रचरन्ति सूकावन्तो निषङ्गिणः। तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि तन्मसि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥९॥

य एतावन्तश्च भूयांसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे। तेषां सहस्रयोजनेऽवधन्वानि
तन्मसि। श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१०॥

नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येषामन्नमिषवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशो-
दीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥११॥

नमो रुद्रेभ्यो येऽन्तरिक्षे येषां वात इषवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशो-
दीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि।
श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१२॥

नमो रुद्रेभ्यो ये दिवि येषां वरुणमिषवस्तेभ्यो दश प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशो-
दीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि।

श्री-महादेवादिभ्यो नमः॥१३॥

नमस्कारान् कृत्वा॥

॥ चमकानुवाकैः प्रार्थना ॥

अग्नाविष्णू सजोषसेमा वर्धन्तु वां गिरः। द्युन्नेर्वाजैभिरागतम्॥ वाजंश्च मे प्रसवश्च मे
प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्च मे क्रतुश्च मे स्वरश्च मे श्लोकश्च मे श्रावश्च मे श्रुतिश्च
मे ज्योतिश्च मे सुवश्च मे प्राणश्च मेऽपानश्च मे व्यानश्च मेऽसुश्च मे चित्तं च म आधीतं
च मे वाक् च मे मनश्च मे चक्षुश्च मे श्रोत्रं च मे दक्षश्च मे बलं च म ओजश्च मे सहश्च म
आयुश्च मे जरा च म आत्मा च मे तनूश्च मे शर्म च मे वर्म च मेऽङ्गानि च मेऽस्थानि
च मे परूरुषि च मे शरीराणि च मे॥१॥

ज्यैष्ठ्यं च म आधिपत्यं च मे मन्युश्च मे भामश्च मेऽमश्च मेऽम्भश्च मे जेमा च मे
महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वर्ष्मा च मे द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे
सत्यं च मे श्रद्धा च मे जगच्च मे धनं च मे वशश्च मे त्विषिश्च मे क्रीडा च मे मोदश्च
मे जातं च मे जनिष्यमाणं च मे सूक्तं च मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं
च मे भविष्यच्च मे सुगं च मे सुपथं च म ऋद्धं च म ऋद्धिश्च मे क्लृप्तं च मे क्लृप्तिश्च मे
मृतिश्च मे सुमृतिश्च मे॥२॥

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे सौमनसश्च मे भद्रं च मे
श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धर्ता च मे क्षेमश्च मे
धृतिश्च मे विश्वं च मे महश्च मे संविच्च मे ज्ञात्रं च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरं च मे लयश्च
म ऋतं च मेऽमृतं च मेऽयक्ष्मं च मेऽनामयच्च मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं
च मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे॥३॥

ऊर्कं मे सूनृतां च मे पयश्च मे रसश्च मे घृतं च मे मधुं च मे सग्धिश्च मे सपीतिश्च
मे कृषिश्च मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च म औद्भिद्यं च मे रयिश्च मे रायश्च मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च
मे विभुं च मे प्रभुं च मे बहुं च मे भूयश्च मे पूर्णं च मे पूर्णतरं च मेऽक्षितिश्च मे कूयवाश्च
मेऽन्नं च मेऽक्षुच्च मे व्रीहयश्च मे यवाश्च मे माषाश्च मे तिलाश्च मे मुद्गाश्च मे खल्वाश्च मे

गोधूमांश्च मे मसुरांश्च मे प्रियङ्गवश्च मे ऽण्वश्च मे श्यामाकांश्च मे नीवारांश्च मे॥४॥

अश्मां च मे मृत्तिका च मे गिरयंश्च मे पर्वताश्च मे सिकताश्च मे वनस्पतयश्च मे
हिरण्यं च मे ऽयंश्च मे सीसं च मे त्रपुंश्च मे श्यामं च मे लोहं च मे ऽग्निंश्च मे आपंश्च मे
वीरुधंश्च मे ओषधयश्च मे कृष्टपच्यं च मे ऽकृष्टपच्यं च मे ग्राम्याश्च मे पशवं आरण्याश्च
यज्ञेन कल्पन्तां वित्तं च मे वित्तिंश्च मे भूतं च मे भूतिंश्च मे वसुं च मे वसतिंश्च मे कर्म
च मे शक्तिंश्च मे ऽर्थंश्च मे एमंश्च मे इतिंश्च मे गतिंश्च मे॥५॥

अग्निंश्च मे इन्द्रंश्च मे सोमंश्च मे इन्द्रंश्च मे सविता च मे इन्द्रंश्च मे सरस्वती च मे
इन्द्रंश्च मे पूषा च मे इन्द्रंश्च मे बृहस्पतिंश्च मे इन्द्रंश्च मे मित्रंश्च मे इन्द्रंश्च मे वरुणंश्च
मे इन्द्रंश्च मे त्वष्टां च मे इन्द्रंश्च मे धाता च मे इन्द्रंश्च मे विष्णुंश्च मे इन्द्रंश्च मे ऽश्विनौ
च मे इन्द्रंश्च मे मरुतंश्च मे इन्द्रंश्च मे विश्वे च मे देवा इन्द्रंश्च मे पृथिवी च मे इन्द्रंश्च
मे ऽन्तरिक्षं च मे इन्द्रंश्च मे द्यौश्च मे इन्द्रंश्च मे दिशंश्च मे इन्द्रंश्च मे मूर्धा च मे इन्द्रंश्च
मे प्रजापतिंश्च मे इन्द्रंश्च मे॥६॥

अ॒शुश्च मे र॒श्मिश्च मे ऽदो॒भ्यश्च मे ऽधि॒पतिश्च मे उपा॒शुश्च मे ऽन्तर्या॒मश्च मे
ऐन्द्रवा॒यवश्च मे मैत्रावरु॑णश्च मे आ॒श्विनश्च मे प्रति॒प्रस्थानं॑श्च मे शु॒क्रश्च मे म॒न्थी च मे
आग्र॒यणश्च मे वैश्वदे॒वश्च मे ध्रु॒वश्च मे वैश्वान॒रश्च मे ऋतु॒ग्रहाश्च मे ऽति॒ग्राह्या॑श्च मे ऐन्द्रा॒ग्रश्च
मे वैश्वदे॒वश्च मे मरु॒त्वतीया॑श्च मे माहेन्द्र॑श्च मे आ॒दित्यश्च मे सावि॒त्रश्च मे सार॒स्वतश्च मे
पौष्ण॑श्च मे पाली॒वतश्च मे हारि॒योजनश्च मे॥७॥

इ॒ध्मश्च मे ब॒र्हिश्च मे वेदि॑श्च मे धि॒ष्णि॒याश्च मे सु॒चंश्च मे चम॑साश्च मे ग्रा॒वाणश्च मे
स्वर॑वश्च मे उप॒र॒वाश्च मे ऽधि॒षव॑णे च मे द्रोण॒कल॑शश्च मे वा॒यव्या॑नि च मे पू॒तभृ॑चं मे
आध॒वनी॒यश्च मे आ॒ग्नीध्रं॑ च मे ह॒वि॒र्धानं॑ च मे गृ॒हाश्च मे स॒दंश्च मे पुरो॒डाशा॑श्च मे प॒च॒ताश्च
मे ऽव॒भृथ॑श्च मे स्व॒गाका॒रश्च मे॥८॥

अ॒ग्निश्च मे घ॒र्मश्च मे ऽर्क॑श्च मे सूर्य॑श्च मे प्रा॒णश्च मे ऽश्व॑मे॒धश्च मे पृथि॒वी च मे ऽदि॑तिश्च
मे दि॒तिश्च मे द्यौश्च मे श॒क्र॒रीर॒ङ्गुल॑यो दि॒शश्च मे य॒ज्ञेन॑ कल्पन्ता॒मृक्च मे सामं॑ च मे
स्तोमं॑श्च मे यजुंश्च मे दी॒क्षा च मे तप॑श्च मे ऋ॒तुश्च मे व्र॑तं च मे ऽहो॒रात्रयो॑र्वृष्ट्या बृ॒हद्रथ॑न्तरे
च मे य॒ज्ञेन॑ कल्पेताम्॥९॥

गर्भा॑श्च मे व॒त्साश्च मे त्र्य॒वि॒श्च मे त्र्य॒वी च मे दि॒त्य॒वाचं॑ मे दि॒त्यौही॑ च मे प॒ञ्चा॒वि॒श्च मे
प॒ञ्चा॒वी च मे त्रि॒व॒त्सश्च मे त्रि॒व॒त्सा च मे तु॒र्य॒वाचं॑ मे तु॒र्यौही॑ च मे प॒ष्ठ॒वाचं॑ मे प॒ष्ठौही॑ च

म उक्षा च मे वशा च म ऋषभश्च मे वेहश्च मेऽनुद्धां च मे धेनुश्च म आयुर्यज्ञेन कल्पतां
 प्राणो यज्ञेन कल्पतामपानो यज्ञेन कल्पतां व्यानो यज्ञेन कल्पतां चक्षुर्यज्ञेन कल्पतां
 श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां मनो यज्ञेन कल्पतां वाग्यज्ञेन कल्पतामात्मा यज्ञेन कल्पतां यज्ञो
 यज्ञेन कल्पताम्॥१०॥

एका च मे तिस्रश्च मे पञ्च च मे सप्त च मे नव च म एकादश च मे
 त्रयोदश च मे पञ्चदश च मे सप्तदश च मे नवदश च म एकविंशतिश्च मे
 त्रयोविंशतिश्च मे पञ्चविंशतिश्च मे सप्तविंशतिश्च मे नवविंशतिश्च म एकत्रिंशच्च
 मे त्रयस्त्रिंशच्च मे चतस्रश्च मेऽष्टौ च मे द्वादश च मे षोडश च मे विंशतिश्च मे
 चतुर्विंशतिश्च मेऽष्टाविंशतिश्च मे द्वात्रिंशच्च मे षट्त्रिंशच्च मे चत्वारिंशच्च मे
 चतुश्चत्वारिंशच्च मेऽष्टाचत्वारिंशच्च मे वाजंश्च प्रसवश्चापिजश्च ऋतुश्च सुवंश्च मूर्धा च
 व्यशिन्यश्चाऽऽन्त्यायनश्चान्त्यश्च भौवनश्च भुवनश्चाधिपतिश्च॥११॥

महादेवादिभ्यो नमः॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि॥

इडा देवहूर्मनुयज्ञनीर्बहुस्पतिरुक्थामदानि शसिषद्विंशदेवाः सूक्तवाचः पृथिवि
 मातर्मा मां हिंसीर्मधुं मनिष्ये मधुं जनिष्ये मधुं वक्ष्यामि मधुं वदिष्यामि मधुमतीं
 देवेभ्यो वाचमुद्यासं शुश्रूषेयां मनुष्येभ्यस्तं मां देवा अवंतु शोभायै पितरोऽनुमदन्तु॥

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरंतरेभ्यः।

सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि।

तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्॥

ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु
 सदाशिवोम्॥

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि।

तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्॥ (दशवारं जपेत्)।

महादेवादिभ्यो नमः॥ समस्तोपचारान् समर्पयामि॥

॥ प्रार्थना ॥

॥ श्रीरुद्रजपः ॥

अस्य श्री-रुद्राध्याय-प्रश्न-महामन्त्रस्य। अघोर ऋषिः।

अनुष्टुप् छन्दः। सङ्कर्षणमूर्तिस्वरूपो योऽसावादित्यः परमपुरुषः स एष रुद्रो देवता॥

नमः शिवायेति बीजम्। शिवतरायेति शक्तिः।

महादेवायेति कीलकम्।

श्री-साम्बसदाशिवप्रसादसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः॥

॥ करन्यासः ॥

ॐ अग्निहोत्रात्मने अङ्गुष्ठाभ्यां नमः।

दर्शपूर्णमासात्मने तर्जनीभ्यां नमः।

चातुर्मास्यात्मने मध्यमाभ्यां नमः।

निरूढपशुबन्धात्मने अनामिकाभ्यां नमः।

ज्योतिष्टोमात्मने कनिष्ठिकाभ्यां नमः।

सर्वक्रत्वात्मने करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः।

॥ अङ्गन्यासः ॥

अग्निहोत्रात्मने हृदयाय नमः।

दर्शपूर्णमासात्मने शिरसे स्वाहा।

चातुर्मास्यात्मने शिखायै वषट्।

निरूढपशुबन्धात्मने कवचाय हुं।

ज्योतिष्टोमात्मने नेत्रत्रयाय वौषट्।

सर्वक्रत्वात्मने अस्त्राय फट्।

भूर्भुवस्सुवरोमिति दिग्बन्धः।

॥ ध्यानम् ॥

आपाताल-नभः-स्थलान्त-भुवन-ब्रह्माण्डमाविस्फुरत्
ज्योतिः स्फाटिक-लिङ्ग-मौलि-विलसत्-पूर्णन्दु-वान्तामृतैः।
अस्तोकाप्लुतमेकमीशमनिशं रुद्रानुवाकान् जपन्
ध्यायेदीप्सितसिद्धये ध्रुवपदं विप्रोऽभिषिञ्चेच्छिवम्॥

ब्रह्माण्ड-व्याप्त-देहा भसित-हिमरुचा भासमाना भुजङ्गैः
कण्ठे कालाः कपर्दा-कलित-शशि-कलाश्चण्ड-कोदण्ड-हस्ताः।
त्र्यक्षा रुद्राक्षमालाः प्रकटित-विभवाः शाम्भवा मूर्तिभेदाः
रुद्राः श्रीरुद्रसूक्त-प्रकटित-विभवा नः प्रयच्छन्तु सौख्यम्॥

॥ पञ्चपूजा ॥

लं पृथिव्यात्मने गन्धं समर्पयामि।
हं आकाशात्मने पूषैः पूजयामि।
यं वाय्वात्मने धूपमाग्रापयामि।
रं अग्न्यात्मने दीपं दर्शयामि।
वं अमृतात्मने अमृतं महानैवेद्यं निवेदयामि।
सं सर्वात्मने सर्वोपचारपूजां समर्पयामि।

ॐ गुणानां त्वा गुणपतिं हवामहे कविं कवीनामुपमश्रवस्तमम्।
ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आ नः शृण्वन्नृतिभिः सीद सादनम्॥
ॐ महागणपतये नमः॥

शं च मे मयंश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामंश्च मे सौमनसश्च मे भद्रं च मे
श्रेयंश्च मे वस्यंश्च मे यशंश्च मे भगंश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धर्ता च मे क्षेमंश्च
मे धृतिंश्च मे विश्वं च मे महंश्च मे संविच्च मे ज्ञात्रं च मे सूत्रं मे प्रसूत्रं मे सीरं च
मे लयश्च मे ऋतं च मेऽमृतं च मेऽयुक्ष्मं च मेऽनामयच्च मे जीवातुंश्च मे दीर्घायुत्वं
च मेऽनमित्रं च मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे॥३॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

॥ रुद्रप्रश्नः ॥

ॐ नमो भगवते रुद्राय॥

नमस्ते रुद्र मन्यव उतो ते इषवे नमः। नमस्ते अस्तु धन्वने बाहुभ्यामुत ते नमः॥ या त इषुः शिवतेमा शिवं बभूव ते धनुः। शिवा शरव्या या तव तया नो रुद्र मृडय॥ या ते रुद्र शिवा तनूरघोराऽपापकाशिनी। तया नस्तनुवा शन्तमया गिरिशन्ताभिचाकशीहि॥ यामिषु गिरिशन्त हस्ते विभर्ष्यस्तवे। शिवां गिरित्र तां कुरु मा हिंसीः पुरुषं जगत्॥ शिवेन वचसा त्वा गिरिशाच्छावदामसि। यथा नः सर्वमिज्जगदयक्ष्मः सुमना असत्॥ अर्ध्यवोचदधिवक्ता प्रथमो दैव्यो भिषक्। अहीश्च सर्वाञ्जम्भयन्त्सर्वाश्च यातुधान्यः॥ असौ यस्ताम्रो अरुण उत बभ्रुः सुमङ्गलः। ये चेमाः रुद्रा अभितो दिक्षु श्रिताः सहस्रशोऽवैषाः हेड ईमहे॥ असौ योऽवसर्पति नीलग्रीवो विलोहितः। उतैनं गोपा अदृशन्नदृशन्नुदहार्यः॥ उतैनं विश्वा भूतानि स दृष्टो मृडयाति नः। नमो अस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषै॥ अथो ये अस्य सत्वानोऽहं तेभ्योऽकरं नमः। प्र मुञ्च धन्वन्स्त्वमुभयोरात्रियोर्ज्याम्। याश्च ते हस्त इषवः परा ता भगवो वप। अवतत्य धनुस्त्वः सहस्राक्ष शतेषुधे॥ निशीर्य शल्यानां मुखा शिवो नः सुमना भव। विज्यं धनुः कपर्दिनो विशल्यो बाणवाः उत॥ अनैशन्नस्येषव आभुरस्य निषङ्गथिः। या ते हेतिर्मीढुष्टम हस्ते बभूव ते धनुः॥ तयाऽस्मान् विश्वतस्त्वमयक्ष्मया परिभुज। नमस्ते अस्त्वायुधायानां तताय धृष्णवै॥ उभाभ्यामुत ते नमो बाहुभ्यां तव धन्वने। परि ते धन्वनो हेतिरस्मान्वृणक्तु विश्वतः॥ अथो य इषुधिस्तवाऽऽरे अस्मन्नि धेहि तम्॥१॥

[नमस्ते अस्तु भगवन् विश्वेश्वराय महादेवाय त्र्यम्बकाय त्रिपुरान्तकाय त्रिका[ला]ग्निकालाय कालाग्निरुद्राय नीलकण्ठाय मृत्युञ्जयाय सर्वेश्वराय सदाशिवाय श्रीमन्महादेवाय नमः॥]

नमो हिरण्यबाहवे सेनान्यै दिशां च पतये नमो नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यः पशूनां पतये नमो नमः सस्मिञ्जराय त्विषीमते पथीनां पतये नमो नमो बभ्रुशाय विव्याधिनेऽन्तानां पतये नमो नमो हरिकेशायोपवीतिने पुष्टानां पतये नमो नमो भवस्य हेत्यै जगतां पतये नमो नमो रुद्रायातताविने क्षेत्राणां पतये नमो नमः सूतायाहन्त्याय वनानां पतये नमो नमो रोहिताय स्थपतये वृक्षाणां पतये नमो नमो मन्त्रिणे वाणिजाय कक्षाणां पतये नमो

नमो भुवन्तये वारिवस्कृतायौषधीनां पतये नमो नम उच्चैर्घोषायाक्रन्दयते पत्तीनां पतये
नमो नमः कृत्स्नवीताय धावते सत्वेनां पतये नमः॥२॥

नमः सहमानाय निव्याधिने आव्याधिनीनां पतये नमो नमः ककुभाय निषङ्गिणे
स्तेनानां पतये नमो नमो निषङ्गिण इषुधिमते तस्कराणां पतये नमो नमो वञ्चते परिवञ्चते
स्तायूनां पतये नमो नमो निचेरवे परिचरायारण्यानां पतये नमो नमः सृकाविभ्यो
जिघांसञ्चो मुष्णतां पतये नमो नमोऽसिमञ्चो नक्तं चरञ्चः प्रकृन्तानां पतये नमो
नम उष्णीषिणे गिरिचराय कुलुश्चानां पतये नमो नम इषुमञ्चो धन्वाविभ्यश्च वो नमो नम
आतन्वानेभ्यः प्रतिदधानेभ्यश्च वो नमो नम आयच्छञ्चो विसृजञ्चश्च वो नमो नमोऽस्यञ्चो
विध्यञ्चश्च वो नमो नम आसीनेभ्यः शयानेभ्यश्च वो नमो नमः स्वपञ्चो जाग्रञ्चश्च
वो नमो नमोऽस्तिष्ठञ्चो धावञ्चश्च वो नमो नमः सभाभ्यः सभापतिभ्यश्च वो नमो नमो
अश्वेभ्योऽश्वपतिभ्यश्च वो नमः॥३॥

नम आव्याधिनीभ्यो विविध्यन्तीभ्यश्च वो नमो नम उगणाभ्यस्तृहतीभ्यश्च वो नमो
नमो गृध्रेभ्यो गृध्रपतिभ्यश्च वो नमो नमो व्रातेभ्यो व्रातपतिभ्यश्च वो नमो नमो गणेभ्यो
गणपतिभ्यश्च वो नमो नमो विरूपेभ्यो विश्वरूपेभ्यश्च वो नमो नमो मह्यः, क्षुल्लकेभ्यश्च
वो नमो नमो रथिभ्योऽरथेभ्यश्च वो नमो नमो रथेभ्यो रथपतिभ्यश्च वो नमो नमः सेनाभ्यः
सेनानिभ्यश्च वो नमो नमः, क्षत्तृभ्यः सङ्ग्रहीतृभ्यश्च वो नमो नमस्तक्ष्मभ्यो रथकारेभ्यश्च
वो नमो नमः कुलालेभ्यः कमरिभ्यश्च वो नमो नमः पुञ्जिष्ठेभ्यो निषादेभ्यश्च वो नमो नम
इषुकृञ्चो धन्वकृञ्चश्च वो नमो नमो मृगयुभ्यः श्वनिभ्यश्च वो नमो नमः श्वभ्यः श्वपतिभ्यश्च
वो नमः॥४॥

नमो भवाय च रुद्राय च नमः शर्वाय च पशुपतये च नमो नीलंग्रीवाय च शितिकण्ठाय
च नमः कपर्दिने च व्युप्तकेशाय च नमः सहस्राक्षाय च शतधन्वने च नमो गिरिशाय
च शिपिविष्टाय च नमो मीढुष्टमाय चेषुमते च नमो ह्रस्वाय च वामनाय च नमो बृहुते
च वर्षीयसे च नमो वृद्धाय च संवृध्वने च नमो अग्रियाय च प्रथमाय च नम आशवे
चाजिराय च नमः शीघ्रियाय च शीभ्याय च नम ऊर्म्याय चावस्वन्याय च नमः स्रोतस्याय
च द्वीप्याय च॥५॥

नमो ज्येष्ठाय च कनिष्ठाय च नमः पूर्वजाय चापरजाय च नमो मध्यमाय चापगल्भाय
च नमो जघन्याय च बुध्नियाय च नमः सोभ्याय च प्रतिसूर्याय च नमो याम्याय च

क्षेम्याय च नमः उर्वर्याय च खल्याय च नमः श्लोक्याय चावसान्याय च नमो वन्याय च कक्ष्याय च नमः श्रवाय च प्रतिश्रवाय च नमः आशुषेणाय चाशुरंथाय च नमः शूराय चावभिन्दते च नमो वर्मिणे च वरूथिने च नमो बिल्मिने च कवचिने च नमः श्रुताय च श्रुतसेनाय च॥६॥

नमो दुन्दुभ्याय चाऽऽहन्याय च नमो धृष्णवे च प्रमृशाय च नमो दूताय च प्रहिताय च नमो निषङ्गिणे चेपुधिमते च नमस्तीक्ष्णेषवे चाऽऽयुधिने च नमः स्वायुधाय च सुधन्वने च नमः सुत्याय च पथ्याय च नमः काट्याय च नीप्याय च नमः सूद्याय च सरस्याय च नमो नाद्याय च वैशन्ताय च नमः कूप्याय चावट्याय च नमो वर्ष्याय चावर्ष्याय च नमो मेघ्याय च विद्युत्याय च नमः ईध्रियाय चाऽऽतप्याय च नमो वात्याय च रेष्मियाय च नमो वास्तव्याय च वास्तुपाय च॥७॥

नमः सोमाय च रुद्राय च नमस्ताम्राय चारुणाय च नमः शङ्गाय च पशुपतये च नमः उग्राय च भीमाय च नमो अग्रेवधाय च दूरेवधाय च नमो हृत्रे च हनीयसे च नमो वृक्षेभ्यो हरिकेशेभ्यो नमस्तांराय नमः शम्भवे च मयोभवे च नमः शङ्कराय च मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च नमस्तीर्थ्याय च कूल्याय च नमः पार्याय चावार्याय च नमः प्रतरणाय चोत्तरणाय च नमः आतार्याय चाऽऽलाद्याय च नमः शष्याय च फेन्याय च नमः सिकत्याय च प्रवाह्याय च॥८॥

नमः इरिण्याय च प्रपथ्याय च नमः किंशिलाय च क्षयणाय च नमः कपर्दिने च पुलस्तये च नमो गोष्ठ्याय च गृह्याय च नमस्तल्प्याय च गेह्याय च नमः काट्याय च गह्वरेष्ठाय च नमो हृदय्याय च निवेष्ट्याय च नमः पांसुव्याय च रजस्याय च नमः शुष्क्याय च हरित्याय च नमो लोप्याय चोलप्याय च नमः ऊर्व्याय च सूर्म्याय च नमः पुण्याय च पर्णशृङ्गाय च नमोऽपगुरमांणाय चाभिघ्नते च नमः आखिबदते च प्रखिबदते च नमो वः किरिकेभ्यो देवानां हृदयेभ्यो नमो विक्षीणकेभ्यो नमो विचिन्वत्केभ्यो नमः आनिर्हृतेभ्यो नमः आमीवत्केभ्यः॥९॥

द्रापे अन्धसस्पते दरिद्रन्नीललोहित। एषां पुरुषाणामेषां पशूनां मा भेर्माऽरो मो एषां किं चनाऽऽममत्॥ या ते रुद्र शिवा तनूः शिवा विश्वाहभेषजी। शिवा रुद्रस्य भेषजी तया नो मृड जीवसे॥ इमां रुद्राय तवसे कपर्दिने क्षयद्वीराय प्रभरामहे मतिम्॥ यथा नः शमसद्विपदे चतुष्पदे विश्वं पुष्टं ग्रामे अस्मिन्ननातुरम्॥ मृडा नो रुद्रोत नो मयस्कृधि

क्षयद्वीराय नमसा विधेम ते। यच्छं च योश्च मनुरायजे पिता तदश्याम् तवं रुद्र प्रणीतौ॥
 मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम्। मा नो वधीः पितरं
 मोत मातरं प्रिया मा नस्तनुवो रुद्र रीरिषः॥ मा नस्तोके तनये मा न आयुषि मा नो
 गोषु मा नो अश्वेषु रीरिषः। वीरान्मा नो रुद्र भामितो वधीरहविष्मन्तो नमसा विधेम
 ते॥ आरात्ते गोघ्न उत पूरुषघ्ने क्षयद्वीराय सुम्रमस्मे तै अस्तु। रक्षां च नो अधिं च देव
 ब्रूहधा च नः शर्म यच्छ द्विबर्हाः॥ स्तुहि श्रुतं गतंसदं युवानं मृगं न भीममुपहृलुमुग्रम्।
 मृडा जरित्रे रुद्र स्तवानो अन्यं तं अस्मन्नि वपन्तु सेनाः॥ परिणो रुद्रस्य हेतिर्वृणक्तु
 परिं त्वेषस्य दुर्मतिरघायोः। अव स्थिरा मघवच्चस्तनुष्व मीढ्वस्तोकाय तनयाय मृडय।
 मीढुष्टम् शिवंतम शिवो नः सुमना भव। परमे वृक्ष आयुधं निधाय कृत्तिं वसान् आ
 चरं पिनाकं बिभ्रदा गहि॥ विकिरिद विलोहितं नमस्ते अस्तु भगवः। यास्ते सहस्रं
 हेतयोऽन्यमस्मन्नि वपन्तु ताः॥ सहस्राणि सहस्रधा बाहुवोस्तवं हेतयः। तासामीशानो
 भगवः पराचीना मुखा कृधि॥१०॥

सहस्राणि सहस्रशो ये रुद्रा अधि भूम्याम्। तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि॥
 अस्मिन् महत्यर्णवेऽन्तरिक्षे भवा अधि॥ नीलग्रीवाः शितिकण्ठाः शर्वा अधः, क्षमाचराः॥
 नीलग्रीवाः शितिकण्ठा दिवः रुद्रा उपश्रिताः॥ ये वृक्षेषु सस्मिञ्च नीलग्रीवा विलोहिताः॥
 ये भूतानामधिपतयो विशिखासः कपर्दिनः॥ ये अत्रेषु विविध्यन्ति पात्रेषु पिबन्तो जनान्॥
 ये पथां पथिरक्षय ऐलबृदा यव्युधः॥ ये तीर्थानि प्रचरन्ति सूकावन्तो निषङ्गिणः॥ य
 एतावन्तश्च भूयांसश्च दिशो रुद्रा वितस्थिरे॥ तेषां सहस्रयोजनेऽव धन्वानि तन्मसि॥
 नमो रुद्रेभ्यो ये पृथिव्यां येऽन्तरिक्षे ये दिवि येषामन्नं वार्तो वरुषमिषवस्तेभ्यो दश
 प्राचीर्दश दक्षिणा दश प्रतीचीर्दशोदीचीर्दशोर्ध्वास्तेभ्यो नमस्ते नो मृडयन्तु ते यं द्विष्मो
 यश्च नो द्वेष्टि तं वो जम्भे दधामि॥११॥

[त्र्यम्बकं यजामहे सुगन्धिं पुष्टिवर्धनम्। उर्वारुकमिव बन्धनान्मृत्योर्मुक्षीय
 माऽमृतात्॥ यो रुद्रो अग्नौ यो अप्सु य ओषधीषु यो रुद्रो विश्वा भुवनाऽऽविवेश तस्मै
 रुद्राय नमो अस्तु। तमुष्टुहि यः स्विषुः सुधन्वा यो विश्वस्य क्षयति भेषजस्य।

(ऋक्) यक्ष्वामहे सौमनसाय रुद्रं नमोभिर्देवमसुरं दुवस्या॥ अयं मे हस्तो भगवानयं
 मे भगवत्तरः। अयं मे विश्वभेषजोऽयं शिवाभिर्मर्शनः॥

ये ते सहस्रमयुतं पाशा मृत्यो मर्त्याय हन्तवे। तान् यज्ञस्य मायया सर्वानव यजामहे।

मृत्युवे स्वाहा मृत्युवे स्वाहा॥ ओं नमो भगवते रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि। प्राणानां
ग्रन्थिरसि रुद्रो मां विशान्तकः। तेनात्रेनाप्यायस्व॥ नमो रुद्राय विष्णवे मृत्युर्मे पाहि॥]

॥ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

॥ चमकप्रश्नः ॥

अग्नाविष्णू सृजोषसेमा वर्धन्तु वां गिरः। द्युम्रेर्वाजैभिरागतम्॥ वाजंश्च मे प्रसवश्च मे
प्रयतिश्च मे प्रसितिश्च मे धीतिश्च मे क्रतुश्च मे स्वरश्च मे श्लोकश्च मे श्रावश्च मे श्रुतिश्च
मे ज्योतिश्च मे सुवंश्च मे प्राणश्च मेऽपानश्च मे व्यानश्च मेऽसुश्च मे चित्तं च म आधीतं
च मे वाक् च मे मनश्च मे चक्षुश्च मे श्रोत्रं च मे दक्षश्च मे बलं च म ओजश्च मे सहश्च म
आयुश्च मे जरा च म आत्मा च मे तनूश्च मे शर्म च मे वर्म च मेऽङ्गानि च मेऽस्थानि
च मे परूरुषि च मे शरीराणि च मे॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— यो देवानां प्रथमं पुरस्ताद्विधाधियो रुद्रो मर्हर्षिः।

हिरण्यगर्भं पश्यत जायमानं स नो देवः शुभया स्मृत्याः संयुनक्तु॥

अनेन प्रथम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः महादेवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥१॥

ज्यैष्ठ्यं च म आधिपत्यं च मे मन्युश्च मे भामश्च मेऽमश्च मेऽम्भश्च मे जेमा च मे
महिमा च मे वरिमा च मे प्रथिमा च मे वर्ष्मा च मे द्राघुया च मे वृद्धं च मे वृद्धिश्च मे
सत्यं च मे श्रद्धा च मे जगच्च मे धनं च मे वशश्च मे त्विषिश्च मे क्रीडा च मे मोदश्च
मे जातं च मे जनिष्यमाणं च मे सूक्तं च मे सुकृतं च मे वित्तं च मे वेद्यं च मे भूतं
च मे भविष्यच्च मे सुगं च मे सुपथं च म ऋद्धं च म ऋद्धिश्च मे क्लृप्तं च मे क्लृप्तिश्च मे
मृतिश्च मे सुमृतिश्च मे॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— यस्मात्परं नापरमस्ति किञ्चिद्यस्मान्नाणीयो न ज्यायोऽस्ति कश्चित्।

वृक्ष इव स्तब्धो दिवि तिष्ठत्येकस्तेनेदं पूर्णं पुरुषेण सर्वम्॥

अनेन द्वितीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः शिवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥२॥

शं च मे मयश्च मे प्रियं च मेऽनुकामश्च मे कामश्च मे सौमनसश्च मे भद्रं च मे

श्रेयश्च मे वस्यश्च मे यशश्च मे भगश्च मे द्रविणं च मे यन्ता च मे धर्ता च मे क्षेमश्च मे धृतिश्च मे विश्वं च मे महश्च मे संविच्च मे ज्ञात्रं च मे सूश्च मे प्रसूश्च मे सीरं च मे लयश्च मे ऋतं च मेऽमृतं च मेऽयक्ष्मं च मेऽनामयच्च मे जीवातुश्च मे दीर्घायुत्वं च मेऽनमित्रं च मेऽभयं च मे सुगं च मे शयनं च मे सूषा च मे सुदिनं च मे॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— न कर्मणा न प्रजया धनेन त्यागेनैके अमृतत्वमानुशुः।

परेण नाकं निहितं गुहायां विभ्राजदेतद्यतयो विशन्ति॥

अनेन तृतीय-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः श्री-रुद्रः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥३॥

ऊर्कं मे सूनृतां च मे पयश्च मे रसश्च मे घृतं च मे मधुं च मे सग्धिश्च मे सर्पीतिश्च मे कृषिश्च मे वृष्टिश्च मे जैत्रं च मे औद्विद्यं च मे रयिश्च मे रायश्च मे पुष्टं च मे पुष्टिश्च मे विभुं च मे प्रभुं च मे बहुं च मे भूयश्च मे पूर्णं च मे पूर्णतरं च मेऽक्षितिश्च मे कूयवाश्च मेऽन्नं च मेऽक्षुच्च मे व्रीहयश्च मे यवांश्च मे माषांश्च मे तिलांश्च मे मुद्गाश्च मे खल्वांश्च मे गोधूमांश्च मे मसुरांश्च मे प्रियङ्गवश्च मेऽणवश्च मे श्यामकांश्च मे नीवारांश्च मे॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— वेदान्तविज्ञानसुनिश्चितार्थाः सत्र्यास योगाद्यतयः शुद्धसत्त्वाः।

ते ब्रह्मलोके तु परान्तकाले परामृतात्परिमुच्यन्ति सर्वे॥

अनेन चतुर्थ-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः शङ्करः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥४॥

अश्मां च मे मृत्तिकां च मे गिरयश्च मे पर्वताश्च मे सिकताश्च मे वनस्पतयश्च मे हिरण्यं च मेऽयश्च मे सीसं च मे त्रपुंश्च मे श्यामं च मे लोहं च मेऽग्निश्च मे आपंश्च मे वीरुधंश्च मे ओषधयश्च मे कृष्टपच्यं च मेऽकृष्टपच्यं च मे ग्राम्याश्च मे पशव आरण्याश्च यज्ञेन कल्पन्तां वित्तं च मे वित्तिश्च मे भूतं च मे भूतिश्च मे वसुं च मे वसतिश्च मे कर्म च मे शक्तिश्च मेऽर्थश्च मे एमंश्च मे इतिश्च मे गतिश्च मे॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— दहं विपापं परमेऽश्मभूतं यत्पुण्डरीकं पुरमध्यसुस्थम्।

तत्रापि दहं गगनं विशोकस्तस्मिन् यदन्तस्तदुपासितव्यम्॥

अनेन पञ्चम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः नीललोहितः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो

भवतु॥५॥

अ॒ग्निश्च॑ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ सोम॑श्च म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ सवि॑ता च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ सर॑स्वती च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ पूषा॑ च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ बृह॑स्पतिश्च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ मि॒त्रश्च॑ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ वरु॑णश्च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ त्वष्टा॑ च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ धा॒ता च॑ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ विष्णु॑श्च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ ऽश्विनौ॑ च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ मरु॑तश्च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ विश्वे॑ च॒ मे दे॒वा इन्द्र॑श्च मे॒ पृथि॑वी च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ ऽन्तरि॑क्षं च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ द्यौश्च॑ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ दि॒शश्च॑ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ मूर्धा॑ च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॒ प्र॒जाप॑तिश्च॒ म॒ इन्द्र॑श्च मे॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— यो वेदादौ स्वरः प्रोक्तो वेदान्तं च प्रतिष्ठितः।

तस्य प्रकृतिलीनस्य यः परः स महेश्वरः॥

अनेन षष्ठम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः ईशानः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥६॥

अ॒॒शुश्च॑ मे॒ र॒श्मिश्च॑ मे॒ ऽदो॑भ्यश्च॒ मे॒ ऽधि॑पतिश्च॒ म॒ उपा॒॑शुश्च॑ मे॒ ऽन्तर्या॑मश्च॒ म॒ ऐन्द्र॑वायवश्च॒ मे॒ मैत्रा॑वरुणश्च॒ म॒ आ॒श्विनश्च॑ मे॒ प्रति॑प्रस्थानश्च॒ मे॒ शुक्र॑श्च॒ मे॒ म॒न्थी च॑ म॒ आग्र॑यणश्च॒ मे॒ वैश्व॑देवश्च॒ मे॒ ध्रुव॑श्च॒ मे॒ वैश्वान॑रश्च॒ म॒ ऋतु॑ग्रहाश्च॒ मे॒ ऽति॑ग्राह्याश्च॒ म॒ ऐन्द्रा॑ग्रश्च॒ मे॒ वैश्व॑देवश्च॒ मे॒ मरु॑त्वतीयाश्च॒ मे॒ माहेन्द्र॑श्च॒ म॒ आदि॑त्यश्च॒ मे॒ सावि॑त्रश्च॒ मे॒ सार॑स्वतश्च॒ मे॒ पौष्ण॑श्च॒ मे॒ पाली॑वतश्च॒ मे॒ हारि॑योजनश्च॒ मे॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः।

भवे भवे नाति भवे भवस्व माम्। भवोद्भवाय नमः॥

अनेन सप्तम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः विजयः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥७॥

इ॒ध्मश्च॑ मे॒ ब॒र्हिश्च॑ मे॒ वेदि॑श्च॒ मे॒ धि॒ष्णि॑याश्च॒ मे॒ सुच॑श्च॒ मे॒ चम॑साश्च॒ मे॒ ग्रावा॑णश्च॒ मे॒ स्वर॑वश्च॒ म॒ उप॑र॒वाश्च॑ मे॒ ऽधि॑षवणे च॒ मे॒ द्रोण॑कलशश्च॒ मे॒ वाय॑व्यानि च॒ मे॒ पू॒त॒भृच्च॑ म॒ आध॑वनीयश्च॒ म॒ आर्ग॑धं च॒ मे॒ हवि॑र्धानं च॒ मे॒ गृ॒हाश्च॑ मे॒ सद॑श्च॒ मे॒ पुरो॑डाशाश्च॒ मे॒ पच॑ताश्च॒ मे॒ ऽव॑भृथश्च॒ मे॒ स्वगा॑कारश्च॒ मे॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— वामदेवाय नमो ज्येष्ठाय नमः श्रेष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलाय नमो बलप्रमथनाय नमः सर्वभूतदमनाय नमो मनोन्मनाय नमः॥

अनेन अष्टम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः भीमः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥८॥

अग्निश्च मे घर्मश्च मेऽर्कश्च मे सूर्यश्च मे प्राणश्च मेऽश्वमेधश्च मे पृथिवी च मेऽदितिश्च मे दितिश्च मे द्यौश्च मे शक्ररीरङ्गुलयो दिशश्च मे यज्ञेन कल्पन्तामृक् मे सामं च मे स्तोमंश्च मे यजुश्च मे दीक्षा च मे तपश्च म ऋतुश्च मे व्रतं च मेऽहोरात्रयोर्वृष्ट्या बृहद्रथन्तरे च मे यज्ञेन कल्पेताम्॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोरघोरंतरेभ्यः।

सर्वेभ्यः सर्वशर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्ररूपेभ्यः॥

अनेन नवम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः देवदेवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥९॥

गर्भाश्च मे वृत्साश्च मे त्र्यविश्च मे त्र्यवी च मे दित्यवाच्च मे दित्यौही च मे पञ्चाविश्च मे पञ्चावी च मे त्रिवृत्सश्च मे त्रिवृत्सा च मे तुर्यवाच्च मे तुर्यौही च मे षष्ठवाच्च मे षष्ठौही च मे उक्षा च मे वशा च म ऋषभश्च मे वेहच मेऽनुङ्गां च मे धेनुश्च म आयुर्यज्ञेन कल्पतां प्राणो यज्ञेन कल्पतामपानो यज्ञेन कल्पतां व्यानो यज्ञेन कल्पतां चक्षुर्यज्ञेन कल्पतां श्रोत्रं यज्ञेन कल्पतां मनो यज्ञेन कल्पतां वाग्यज्ञेन कल्पतामात्मा यज्ञेन कल्पतां यज्ञो यज्ञेन कल्पताम्॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि। तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्॥

अनेन दशम-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः भवोद्भवः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥१०॥

एका च मे तिस्रश्च मे पञ्च च मे सप्त च मे नव च म एकादश च मे त्रयोदश च मे पञ्चदश च मे सप्तदश च मे नवदश च म एकविंशतिश्च मे त्रयोविंशतिश्च मे पञ्चविंशतिश्च मे सप्तविंशतिश्च मे नवविंशतिश्च म एकत्रिंशच्च मे त्रयस्त्रिंशच्च मे चतस्रश्च मेऽष्टौ च मे द्वादश च मे षोडश च मे विंशतिश्च मे चतुर्विंशतिश्च मेऽष्टाविंशतिश्च मे द्वात्रिंशच्च मे षट्त्रिंशच्च मे चत्वारिंशच्च मे चतुश्चत्वारिंशच्च मेऽष्टाचत्वारिंशच्च मे वाजंश्च प्रसवश्चापिजश्च ऋतुश्च सुवश्च मूर्धा च व्यञ्जिनश्चाऽऽन्त्यायनश्चान्त्यश्च भौवनश्च भुवनश्चाधिपतिश्च॥

धूपम्। दीपम्। नैवेद्यम्।

नीराजनम्— ईशानः सर्वविद्यानामीश्वरः सर्वभूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम्॥

अनेन एकादश-वार-जपेन भगवान् सर्वात्मकः आदित्यात्मकः श्री-रुद्रः सुप्रीतः सुप्रसन्नो वरदो भवतु॥११॥

[इडा देवहूर्मनु॑र्यज्ञ॒नीर्बृ॒हस्पति॑रुक्थाम॒दानि॑ श॒सिष॑द्वि॒श्वेदे॒वाः सू॑क्त॒वाचः॑ पृथि॑वि मात॒र्मा मां हि॑सी॒र्मधु॑ म॒निष्ये॒ मधु॑ ज॒निष्ये॒ मधु॑ वक्ष्यामि॒ मधु॑ वदिष्यामि॒ मधु॑मतीं दे॒वेभ्यो॒ वाच॑मु॒द्यास॑ शुश्रू॒षेण्या॑ म॒नुष्ये॑भ्य॒स्तं मां दे॒वा अ॑वन्तु शो॒भायै॑ पि॒तरोऽनु॑मदन्तु॥]

॥ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑॥

॥ रुद्रपदपाठः ॥

ॐ। गुणानां॑। त्वा। गुणपतिमिति॑ गुण-पतिम्। हवामहे। कविम्। कवीनाम्।
उपमश्रवस्तममित्युपमश्रवः-तमम्॥ ज्येष्ठराजमिति॑ ज्येष्ठ-राजम्। ब्रह्मणाम्। ब्रह्मणः। पते।
एति। नः। शृण्वन्। ऊतिभिरित्यूति-भिः। सीद। सादनम्॥

नमः। ते। रुद्र। मन्यवै। उतो इति। ते। इषवे। नमः॥ नमः। ते। अस्तु। धन्वने।
बाहुभ्यामिति॑ बाहु-भ्याम्। उत। ते। नमः॥ या। ते। इषुः। शिवतमेति॑ शिव-तमा। शिवम्।
बभूव। ते। धनुः॥ शिवा। शरव्या। या। तव। तया। नः। रुद्र। मृडय॥ या। ते। रुद्र।
शिवा। तनूः। अधोरा। अपांपकाशिनीत्यपांप-काशिनी॥ तया। नः। तनुवा। शन्तमयेति॑
शम्-तमया। गिरिशन्तेति॑ गिरि-शन्त। अभीति। चाकशीहि॥ याम्। इषुम्। गिरिशन्तेति॑
गिरि-शन्त। हस्तै। (१)

विभर्षि। अस्तवे॥ शिवाम्। गिरित्रेति॑ गिरि-त्र। ताम्। कुरु। मा। हि॒सीः। पुरुषम्।
जगत्॥ शिवेन। वचसा। त्वा। गिरिश। अच्छा। वदामसि॥ यथा। नः। सर्वम्। इत्।
जगत्। अयक्ष्मम्। सुमना इति॑ सु-मनाः। असत्॥ अधीति। अवोचत्। अधिवक्तेत्यधि-
वक्ता। प्रथमः। दैव्यः। भिषक्॥ अहीन। च। सर्वान्। जम्भयन्। सर्वाः। च। यातुधान्य
इति॑ यातु-धान्यः॥ असौ। यः। ताम्रः। अरुणः। उत। बभ्रुः। सुमङ्गल इति॑ सु-मङ्गलः॥
ये। च। इमाम्। रुद्राः। अभितः। दिक्षु। (२)

श्रिताः। सहस्रश इति॑ सहस्र-शः। अवेति। एषाम्। हेडः। ईमहे॥ असौ। यः।
अवसर्पतीत्यव-सर्पति। नीलग्रीव इति॑ नील-ग्रीवः। विलोहित इति॑ वि-लोहितः॥ उत।
एनम्। गोपा इति॑ गो-पाः। अदृशन्। अदृशन्। उदहार्य इत्युद-हार्यः॥ उत। एनम्।
विश्व। भूतानि। सः। दृष्टः। मृडयति। नः॥ नमः। अस्तु। नीलग्रीवायेति॑ नील-ग्रीवाय।
सहस्राक्षायेति॑ सहस्र-अक्षाय। मीढुषै॥ अथो इति॑ ये। अस्य। सत्वानः। अहम्। तेभ्यः।
अकरम्। नमः॥ प्रेति। मुञ्च। धन्वनः। त्वम्। उभयौः। आर्त्त्रियोः। ज्याम्॥ याः। च। ते।
हस्तै। इषवः। (३)

परेति। ताः। भगव इति॑ भग-वः। वप॥ अवतत्येत्यव-तत्य। धनुः। त्वम्। सहस्राक्षेति॑
सहस्र-अक्ष। शतेषुध इति॑ शत-इषुधे॥ निशीर्येति॑ नि-शीर्य। शल्यानाम्। मुख। शिवः। नः।
सुमना इति॑ सु-मनाः। भव। विज्यमिति॑ वि-ज्यम्। धनुः। कपर्दिनः। विशल्य इति॑ वि-

शल्त्यः। बाणवानिति बाणवान्। उत॥ अनैशन। अस्य। इषवः। आभुः। अस्य। निषङ्गथिः॥
 या। ते। हेतिः। मीढुष्टमेति मीढुः-तम्। हस्तै। बभूव। ते। धनुः॥ तया। अस्मान्। विश्वतः।
 त्वम्। अयक्ष्मया। परीति। भुज॥ नमः। ते। अस्तु। आयुधाय। अनाततायेत्यना-तताय।
 धृष्णवै॥ उभाभ्याम्। उत। ते। नमः। बाहुभ्यामिति बाहु-भ्याम्। तव। धन्वने॥ परीति।
 ते। धन्वनः। हेतिः। अस्मान्। वृणक्तु। विश्वतः॥ अथो इति। यः। इषुधिरितीषु-धिः। तव।
 आरे। अस्मत्। नीति। धेहि। तम्॥ (४)

नमः। हिरण्यबाहव इति हिरण्य-बाहवे। सेनान्य इति सेना-न्यै। दिशाम्। च। पतये।
 नमः। नमः। वृक्षेभ्यः। हरिकेशेभ्य इति हरि-केशेभ्यः। पशूनाम्। पतये। नमः। नमः।
 सस्त्रिजराय। त्विषीमत् इति त्विषी-मते। पथीनाम्। पतये। नमः। नमः। बभुशाय।
 विव्याधिन् इति वि-व्याधिने। अत्रांनाम्। पतये। नमः। नमः। हरिकेशायेति हरि-केशाय।
 उपवीतिन् इत्युप-वीतिने। पुष्टानाम्। पतये। नमः। नमः। भवस्य। हेत्यै। जगताम्। पतये।
 नमः। नमः। रुद्राय। आतताविन् इत्या-तताविने। क्षेत्राणाम्। पतये। नमः। नमः। सूताय।
 अहन्त्याय। वनानाम्। पतये। नमः। नमः। (५)

रोहिताय। स्थपतये। वृक्षाणाम्। पतये। नमः। नमः। मन्त्रिणै। वाणिजाय। कक्षाणाम्।
 पतये। नमः। नमः। भुवन्तये। वारिवस्कृतायेति वारिवः-कृताय। ओषधीनाम्। पतये। नमः।
 नमः। उच्चैर्घोषायेत्युच्चैः-घोषाय। आक्रन्दयत् इत्या-क्रन्दयते। पत्तीनाम्। पतये। नमः। नमः।
 कृत्स्नवीतायेति कृत्स्न-वीताय। धावते। सत्त्वनाम्। पतये। नमः॥ (६)

नमः। सहमानाय। निव्याधिन् इति नि-व्याधिने। आव्याधिनीनामित्या-व्याधिनीनाम्।
 पतये। नमः। नमः। ककुभाय। निषङ्गिण इति नि-सङ्गिने। स्तेनानाम्। पतये। नमः। नमः।
 निषङ्गिण इति नि-सङ्गिने। इषुधिमत् इतीषुधि-मते। तस्कराणाम्। पतये। नमः। नमः।
 वञ्चते। परिवञ्चत् इति परि-वञ्चते। स्तायूनाम्। पतये। नमः। नमः। निचेरव इति नि-चेरवै।
 परिचरायेति परि-चराय। अरण्यानाम्। पतये। नमः। नमः। सूकाविभ्य इति सूकावि-भ्यः।
 जिघांसस्य इति जिघांस-सत्-भ्यः। मुष्णताम्। पतये। नमः। नमः। असिमस्य इत्यसिम-स्य-
 भ्यः। नक्तम्। चरस्य इति चर-स्य-भ्यः। प्रकृन्तानामिति प्र-कृन्तानाम्। पतये। नमः। नमः।
 उष्णीषिणै। गिरिचरायेति गिरि-चराय। कुलुञ्चानाम्। पतये। नमः। नमः। (७)

इषुमस्य इतीषुम-स्य-भ्यः। धन्वाविभ्य इति धन्वावि-भ्यः। च। वः। नमः। नमः।
 आतन्वानेभ्य इत्या-तन्वानेभ्यः। प्रतिदधानेभ्य इति प्रति-दधानेभ्यः। च। वः। नमः। नमः।

आयच्छद् इत्यायच्छत्-भ्यः। विसृजद् इति विसृजत्-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। अस्यद् इत्यस्यत्-भ्यः। विध्यद् इति विध्यत्-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। आसीनेभ्यः। शयानेभ्यः। च। वः। नमः। नमः। स्वपद् इति स्वपत्-भ्यः। जाग्रद् इति जाग्रत्-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। तिष्ठद् इति तिष्ठत्-भ्यः। धावद् इति धावत्-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। सभाभ्यः। सभापतिभ्य इति सभापति-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। अश्वेभ्यः। अश्वपतिभ्य इत्यश्वपति-भ्यः। च। वः। नमः॥ (८)

नमः। आव्याधिनीभ्य इत्या-व्याधिनीभ्यः। विविध्यन्तीभ्य इति वि-विविध्यन्तीभ्यः। च। वः। नमः। नमः। उगणाभ्यः। तृहतीभ्यः। च। वः। नमः। नमः। गृथ्सेभ्यः। गृथ्सपतिभ्य इति गृथ्सपति-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। ब्रातेभ्यः। ब्रातपतिभ्य इति ब्रातपति-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। गणेभ्यः। गणपतिभ्य इति गणपति-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। विरूपेभ्य इति वि-रूपेभ्यः। विश्वरूपेभ्य इति विश्व-रूपेभ्यः। च। वः। नमः। नमः। महद् इति महत्-भ्यः। क्षुल्लकेभ्यः। च। वः। नमः। नमः। रथिभ्य इति रथि-भ्यः। अरथेभ्यः। च। वः। नमः। नमः। रथेभ्यः। (९)

रथपतिभ्य इति रथपति-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। सेनाभ्यः। सेनानिभ्य इति सेनानि-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। क्षत्तृभ्य इति क्षत्तृ-भ्यः। सङ्ग्रहीतृभ्य इति सङ्ग्रहीतृ-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। तक्षभ्य इति तक्ष-भ्यः। रथकारेभ्य इति रथ-कारेभ्यः। च। वः। नमः। नमः। कुलालेभ्यः। कर्मरिभ्यः। च। वः। नमः। नमः। पुञ्जिष्ठेभ्यः। निषादेभ्यः। च। वः। नमः। नमः। इषुकृद् इतीषुकृत्-भ्यः। धन्वकृद् इति धन्वकृत्-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। मृगयुभ्य इति मृगयु-भ्यः। श्वनिभ्य इति श्वनि-भ्यः। च। वः। नमः। नमः। श्वभ्य इति श्व-भ्यः। श्वपतिभ्य इति श्वपति-भ्यः। च। वः। नमः॥ (१०)

नमः। भुवाय। च। रुद्राय। च। नमः। शर्वाय। च। पशुपतय इति पशु-पतये। च। नमः। नीलग्रीवायेति नील-ग्रीवाय। च। शितिकण्ठायेति शिति-कण्ठाय। च। नमः। कपर्दिनै। च। व्युप्तकेशायेति व्युप्त-केशाय। च। नमः। सहस्राक्षायेति सहस्र-अक्षाय। च। शतधन्वन् इति शत-धन्वने। च। नमः। गिरिशाय। च। शिपिविष्टायेति शिपि-विष्टाय। च। नमः। मीढुष्टमायेति मीढु-तमाय। च। इषुमत् इतीषु-मते। च। नमः। ह्रस्वाय। च। वामनाय। च। नमः। बृहते। च। वर्षीयसे। च। नमः। वृद्धाय। च। संवृध्वन् इति सम्-वृध्वने। च। (११)

नमः। अग्रियाय। च। प्रथमाय। च। नमः। आश्वै। च। अजिराय। च। नमः।

शीघ्रि॑याया॒ च॒ शी॒भ्या॑या॒ च॒ नमः॑। ऊ॒र्म्या॑या॒ च॒ अ॒व॒स्व॒न्या॑येत्य॒व॒स्व॒न्या॑या॒ च॒ नमः॑।
स्रो॒त॒स्या॑या॒ च॒ द्वी॒प्या॑या॒ च॥ (१२)

नमः॑। ज्ये॒ष्ठाय॑। च॒ क॒नि॒ष्ठाय॑। च॒ नमः॑। पू॒र्व॒जा॑येति॒ पू॒र्व॒जा॑या॒ च॒ अ॒प॒र॒जा॑येत्य॒प॒र॒जा॑या॒ च॒ नमः॑। म॒ध्य॒मा॑या॒ च॒ अ॒प॒ग॒ल्भा॑येत्य॒प॒ग॒ल्भा॑या॒ च॒ नमः॑। ज॒घ॒न्या॑या॒ च॒ बु॒ध्नि॑याया॒ च॒ नमः॑। सो॒भ्या॑या॒ च॒ प्र॒ति॒स॒र्या॑येति॒ प्र॒ति॒स॒र्या॑या॒ च॒ नमः॑। या॒म्या॑या॒ च॒ क्षे॒म्या॑या॒ च॒ नमः॑। उ॒र्व॒र्या॑या॒ च॒ ख॒ल्या॑या॒ च॒ नमः॑। श्लो॒क्या॑या॒ च॒ अ॒व॒सा॒न्या॑येत्य॒व॒सा॒न्या॑या॒ च॒ नमः॑। व॒न्या॑या॒ च॒ क॒क्ष्या॑या॒ च॒ नमः॑। श्र॒वा॑या॒ च॒ प्र॒ति॒श्र॒वा॑येति॒ प्र॒ति॒श्र॒वा॑या॒ च॒ नमः॑। (१३)

नमः॑। आ॒शु॒षे॒णा॑येत्या॒शु॒से॒ना॑या॒ च॒ आ॒शु॒र॒था॑येत्या॒शु॒र॒था॑या॒ च॒ नमः॑। शू॒रा॑या॒ च॒ अ॒व॒भि॒न्द॒त॒ इत्य॑व॒भि॒न्द॒ते। च॒ नमः॑। वर्मि॑णौ। च॒ व॒रू॒थि॒ने॑। च॒ नमः॑। बि॒ल्मि॒ने॑। च॒ क॒व॒चि॒ने॑। च॒ नमः॑। श्रु॒ता॑या॒ च॒ श्रु॒त॒से॒ना॑येति॒ श्रु॒त॒से॒ना॑या॒ च॥ (१४)

नमः॑। दु॒न्दु॒भ्या॑या॒ च॒ आ॒ह॒न॒न्या॑येत्या॒ह॒न॒न्या॑या॒ च॒ नमः॑। धृ॒ष्ण॒वै॑। च॒ प्र॒मृ॒शा॑येति॒ प्र॒मृ॒शा॑या॒ च॒ नमः॑। दू॒ता॑या॒ च॒ प्र॒हि॒ता॑येति॒ प्र॒हि॒ता॑या॒ च॒ नमः॑। नि॒ष॒ङ्गि॒ण॒ इति॑ नि॒स॒ङ्गि॒ने॑। च॒ इ॒षु॒धि॒म॒त॒ इती॑षु॒धि॒म॒ते॑। च॒ नमः॑। ती॒क्ष्ण॑ष॒व॒ इति॑ ती॒क्ष्ण॑-इ॒ष॒वे॑। च॒ आ॒यु॒धि॒ने॑। च॒ नमः॑। स्वा॒यु॒धा॑येति॒ सु॒आ॒यु॒धा॑या॒ च॒ सु॒ध॒न्व॑न॒ इति॑ सु॒ध॒न्वे॑ने। च॒ नमः॑। सु॒त्या॑या॒ च॒ प॒थ्या॑या॒ च॒ नमः॑। का॒ट्या॑या॒ च॒ नी॒प्या॑या॒ च॒ नमः॑। सू॒द्या॑या॒ च॒ स॒र॒स्या॑या॒ च॒ नमः॑। ना॒द्या॑या॒ च॒ वै॒श॒न्ता॑या॒ च॒ नमः॑। (१५)

नमः॑। कू॒प्या॑या॒ च॒ अ॒व॒ट्या॑या॒ च॒ नमः॑। वर्ष्या॑या॒ च॒ अ॒व॒र्ष्या॑या॒ च॒ नमः॑। मे॒घ्या॑या॒ च॒ वि॒द्यु॒त्या॑येति॒ वि॒द्यु॒त्या॑या॒ च॒ नमः॑। ई॒ध्रि॒या॑या॒ च॒ आ॒त॒प्या॑येत्या॒त॒प्या॑या॒ च॒ नमः॑। वा॒त्या॑या॒ च॒ रे॒ष्मि॑याया॒ च॒ नमः॑। वा॒स्त॒व्या॑या॒ च॒ वा॒स्तु॑पायेति॒ वा॒स्तु॑पा॒या॑या॒ च॥ (१६)

नमः॑। सो॒मा॑या॒ च॒ रु॒द्रा॑या॒ च॒ नमः॑। ता॒म्रा॑या॒ च॒ अ॒रु॒णा॑या॒ च॒ नमः॑। श॒ङ्गा॑या॒ च॒ प॒शु॒प॒त॑य॒ इति॑ प॒शु॒प॒त॑ये। च॒ नमः॑। उ॒ग्रा॑या॒ च॒ भी॒मा॑या॒ च॒ नमः॑। अ॒ग्रे॒व॒धा॑येत्य॒ग्रे॒व॒धा॑या॒ च॒ दू॒रे॒व॒धा॑येति॒ दू॒रे॒व॒धा॑या॒ च॒ नमः॑। ह॒त्रे॑। च॒ ह॒नी॑य॒से। च॒ नमः॑। वृ॒क्षे॒भ्यः॑। ह॒रि॑केशेभ्य॒ इति॑ ह॒रि॑-के॒शे॒भ्यः॑। नमः॑। ता॒रा॑या॒ नमः॑। श॒म्भ॒व॒ इति॑ श॒म्भ॒वै॑। च॒ म॒यो॒भ॒व॒ इति॑ म॒यः॒भ॒वै॑। च॒ नमः॑। श॒ङ्क॒रा॑येति॒ श॒म्-क॒रा॑या॒ च॒ म॒य॒स्क॒रा॑येति॒ म॒यः॒क॒रा॑या॒ च॒ नमः॑। शि॒वा॑या॒ च॒ शि॒व॒त॒रा॑येति॒ शि॒व॒त॒रा॑या॒ च॒ नमः॑। (१७)

नमः॑। ती॒र्थ्या॑या॒ च॒ कू॒ल्या॑या॒ च॒ नमः॑। पा॒र्या॑या॒ च॒ अ॒वा॒र्या॑या॒ च॒ नमः॑।

प्रतर॑णायेति॑ प्र-तर॑णाया॑ च॑ उत्तर॑णायेत्युत्-तर॑णाया॑ च॑ नमः॑। आ॒ता॒र्यायेत्या॑-ता॒र्याया॑ च॑ आ॒ला॒द्यायेत्या॑-ला॒द्याया॑ च॑ नमः॑। श॒ष्याया॑ च॑ फे॒न्याया॑ च॑ नमः॑। सि॒क॒त्याया॑ च॑ प्र॒वा॒ह्यायेति॑ प्र-वा॒ह्याया॑ च॑॥ (१८)

नमः॑। इ॒रि॒ण्याया॑ च॑ प्र॒प॒थ्यायेति॑ प्र-प॒थ्याया॑ च॑ नमः॑। कि॒॒शिला॑या॑ च॑ क्षय॑णाया॑ च॑ नमः॑। क॒प॒र्दि॒ने॑ च॑ पु॒ल॒स्तये॑ च॑ नमः॑। गो॒ष्ठ्यायेति॑ गो-स्थ्या॑या॑ च॑ गृ॒ह्याया॑ च॑ नमः॑। तत्प॒थ्याया॑ च॑ गे॒ह्याया॑ च॑ नमः॑। का॒ट्याया॑ च॑ गृ॒ह्रे॒ष्टायेति॑ गृ॒ह्रे-स्था॑या॑ च॑ नमः॑। हृद॒य्याया॑ च॑ नि॒वे॒ष्यायेति॑ नि-वे॒ष्याया॑ च॑ नमः॑। पा॒॒स॒व्याया॑ च॑ र॒ज॒स्याया॑ च॑ नमः॑। शु॒ष्क्याया॑ च॑ ह॒रि॒त्याया॑ च॑ नमः॑। लो॒प्याया॑ च॑ उ॒ल॒प्याया॑ च॑॥ (१९)

नमः॑। ऊ॒र्व्याया॑ च॑ सू॒र्म्याया॑ च॑ नमः॑। पु॒र्याया॑ च॑ पु॒र्ण॒श॒द्यायेति॑ पु॒र्ण-श॒द्याया॑ च॑ नमः॑। अ॒प॒गु॒रमा॑णायेत्य॒प-गु॒रमा॑णाया॑ च॑ अ॒भि॒घ्न॒त इत्य॑भि-घ्न॒ते च॑ नमः॑। आ॒खि॒ख॒द॒त इत्या॑-खि॒द॒ते च॑ प्र॒खि॒ख॒द॒त इति॑ प्र-खि॒द॒ते च॑ नमः॑। वः॑ कि॒रि॒केभ्यः॑। दे॒वाना॑म्। हृद॒येभ्यः॑। नमः॑। वि॒क्षि॒ण॒केभ्य॑ इति॑ वि-क्षि॒ण॒केभ्यः॑। नमः॑। वि॒चि॒न्व॒त्केभ्य॑ इति॑ वि-चि॒न्व॒त्केभ्यः॑। नमः॑। आ॒नि॒र॒ह॒तेभ्य॑ इत्या॑नि-ह॒तेभ्यः॑। नमः॑। आ॒मी॒व॒त्केभ्य॑ इत्या॑-मी॒व॒त्केभ्यः॑॥ (२०)

द्रा॒पे॑। अ॒न्ध॒सः॑। प॒ते॑। द॒रि॒द्र॒त्। नी॒ल॒लो॒हि॒तेति॑ नी॒ल॒लो॒हि॒त्॥ ए॒षाम्। पु॒रु॒षा॒णाम्। ए॒षाम्। प॒शूना॑म्। मा॒ भेः॑। मा॒ अ॒रः॑। मो॒ इति॑। ए॒षाम्। कि॒म्। च॒न। आ॒म॒म॒त्॥ या॑। ते॒। रु॒द्र। शि॒वा। त॒नूः॑। शि॒वा। वि॒श्वाह॑भेष॒जीति॑ वि॒श्वाह॑-भेष॒जी॥ शि॒वा। रु॒द्र॒स्य॑। भेष॒जी॑। त॒या॑। नः॑। मृ॒ड। जी॒व॒से॑॥ इ॒माम्। रु॒द्रा॒य॑। त॒व॒से॑। क॒प॒र्दि॒ने॑। क्षय॑द्वी॒रा॒येति॑ क्षय॒त्-वी॒रा॒य॑। प्रेति॑। भ॒रा॒म॒हे। म॒ति॒म्॥ यथा॑। नः॑। श॒म्। अ॒स॒न्त॑। द्वि॒प॒द॒ इति॑ द्वि-प॒दे॑। च॒तु॒ष्प॒द॒ इति॑ च॒तु॒ः-प॒दे॑। वि॒श्व॒म्। पु॒ष्ट॒म्। ग्रा॒मे॑। अ॒स्मि॒न्॥ (२१)

अना॑तु॒र॒मित्य॑ना॒-तु॒र॒म्॥ मृ॒डा। नः॑। रु॒द्र। उ॒ता॒ नः॑। म॒यः॑। कृ॒धि। क्षय॑द्वी॒रा॒येति॑ क्षय॒त्-वी॒रा॒य॑। नम॑सा। वि॒धे॒म्। ते॒॥ यत्। श॒म्। च॑। योः॑। च॑। म॒नुः॑। आ॒य॒ज॒ इत्या॑-य॒जे। पि॒ता॒। तत्। अ॒श्या॑म्। त॒वं। रु॒द्र। प्र॒णी॒ता॒वि॒ति॑ प्र-नी॒तौ॥ मा॑। नः॑। म॒हान्त॑म्। उ॒ता॒ मा॑। नः॑। अ॒र्भ॒क॒म्। मा॑। नः॑। उ॒क्ष॒न्त॒म्। उ॒ता॒ मा॑। नः॑। उ॒क्षि॒त॒म्। मा॑। नः॑। व॒धीः॑। पि॒तर॑म्। मा॑। उ॒ता॒ मा॒तर॑म्। प्रि॒याः॑। मा॑। नः॑। त॒नु॒वः॑। (२२)

रु॒द्र। री॒रि॒षः॑॥ मा॑। नः॑। तो॒के। त॒न॒ये॑। मा॑। नः॑। आ॒यु॑षि। मा॑। नः॑। गो॒षु॑। मा॑। नः॑। अ॒श्वेषु॑। री॒रि॒षः॑॥ वी॒रान्। मा॑। नः॑। रु॒द्र। भा॒मि॒तः॑। व॒धीः॑। ह॒वि॒ष्म॒न्तः॑। नम॑सा। वि॒धे॒म्। ते॒॥ आ॒रा॒त्। ते॒। गो॒घ्न॒ इति॑ गो-घ्ने॒। उ॒ता॒। पू॒रु॒ष॒घ्न॒ इति॑ पू॒रु॒ष॒घ्ने॒। क्षय॑द्वी॒रा॒येति॑ क्षय॒त्-वी॒रा॒य॑।

सुम्रम् अस्मे इति ते। अस्तु॥ रक्षा। च। नः। अधीति। च। देव। ब्रूहि। अधा। च। नः। शर्म। यच्छ। द्विर्बर्हा इति द्वि-बर्हाः॥ स्तुहि। (२३)

श्रुतम्। गर्तसदमिति गर्त-सदम्। युवानम्। मृगम्। ना। भीमम्। उपहृलुम्। उग्रम्॥ मृडा। जरित्रे। रुद्र। स्तवानः। अन्यम्। ते। अस्मत्। नीति। वपन्तु। सेनाः॥ परीति। नः। रुद्रस्य। हेतिः। वृणक्तु। परीति। त्वेषस्य। दुर्मतिरिति दुः-मतिः। अघायोरित्यघा-योः॥ अवेति। स्थिरा। मघवंश्च इति मघवंत्-भ्यः। तनुष्व। मीढ्वः। तोकायां तनयाया मृडय॥ मीढुष्टमेति मीढुः-तम्। शिवंतमेति शिव-तम्। शिवः। नः। सुमना इति सु-मनः। भव॥ परमे। वृक्षे। आयुधम्। निधयेति नि-धाय। कृत्तिम्। वसानः। एति। चर। पिनाकम्। (२४)

विभ्रत्। एति। गृहि॥ विकिरिदेति वि-किरिद्। विलोहितेति वि-लोहित। नमः। ते। अस्तु। भगव इति भग-वः॥ याः। ते। सहस्रम्। हेतयः। अन्यम्। अस्मत्। नीति। वपन्तु। ताः॥ सहस्राणि। सहस्रधेति सहस्र-धा। बाहुवोः। तव। हेतयः॥ तासाम्। ईशानः। भगव इति भग-वः। पराचीना। मुखा। कृधि॥ (२५)

सहस्राणि। सहस्रश इति सहस्र-शः। ये। रुद्राः। अधीति। भूम्याम्॥ तेषाम्। सहस्रयोजन इति सहस्र-योजने। अवेति। धन्वानि। तन्मसि॥ अस्मिन्। महति। अर्णवे। अन्तरिक्षे। भवाः। अधि॥ नीलग्रीवा इति नील-ग्रीवाः। शितिकण्ठा इति शिति-कण्ठाः। शर्वाः। अधः। क्षमाचराः॥ नीलग्रीवा इति नील-ग्रीवाः। शितिकण्ठा इति शिति-कण्ठाः। दिवम्। रुद्राः। उपश्रिता इत्युप-श्रिताः॥ ये। वृक्षेषु। सस्मिञ्जराः। नीलग्रीवा इति नील-ग्रीवाः। विलोहिता इति वि-लोहिताः॥ ये। भूतानाम्। अधिपतय इत्यधि-पतयः। विशिखास इति वि-शिखासः। कपर्दिनः॥ ये। अन्नैषु। विविध्यन्तीति वि-विवध्यन्ति। पात्रेषु। पिबन्तः। जनान्॥ ये। पथाम्। पथिरक्षय इति पथि-रक्षयः। ऐलवृदाः। यव्युधः॥ ये। तीर्थानि। (२६)

प्रचरन्तीति प्र-चरन्ति। सूकावन्त इति सूका-वन्तः। निषङ्गिण इति नि-सङ्गिनः॥ ये। एतावन्तः। च। भूयांसः। च। दिशः। रुद्राः। वितस्थिर इति वि-तस्थिरे॥ तेषाम्। सहस्रयोजन इति सहस्र-योजने। अवेति। धन्वानि। तन्मसि॥ नमः। रुद्रेभ्यः। ये। पृथिव्याम्। ये। अन्तरिक्षे। ये। दिवि। येषाम्। अन्नम्। वातः। वरुषम्। इषवः। तेभ्यः। दश। प्राचीः। दश। दक्षिणा। दश। प्रतीचीः। दश। उदीचीः। दश। ऊर्ध्वाः। तेभ्यः। नमः। ते। नः। मृडयन्तु। ते। यम्। द्विष्मः। यः। च। नः। द्वेष्टि। तम्। वः। जम्भे। दधामि॥ (२७)

त्र्यम्बकमिति त्रि-अम्बकम्। यजामहे। सुगन्धिमिति सु-गन्धिम्। पुष्टिवर्धनमिति पुष्टि-
वर्धनम्॥ उर्वारुकम्। इव। बन्धनात्। मृत्योः। मुक्षीय। मा। अमृतात्॥ यः। रुद्रः। अग्नौ।
यः। अप्सि स्वत्यप्-सु। यः। ओषधीषु। यः। रुद्रः। विश्वा। भुवना। आविवेशेत्या-विवेशं।
तस्मै। रुद्राय। नमः। अस्तु॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

॥ मन्त्रपुष्पम् ॥

ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः। भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः। स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाꣳसंस्तुनीभिः।
व्यशेम देवहितं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः। स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति
नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥

यौऽपां पुष्पं वेदं। पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति। चन्द्रमा वा अपां पुष्पम्।
पुष्पवान् प्रजावान् पशुमान् भवति। य एवं वेदं। यौऽपामायतनं वेदं। आयतनवान् भवति।
अग्निर्वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति। यौऽग्नेरायतनं वेदं॥

आयतनवान् भवति। आपो वा अग्नेरायतनम्। आयतनवान् भवति। य एवं वेदं।
यौऽपामायतनं वेदं। आयतनवान् भवति। वायुर्वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति।
यो वायोरायतनं वेदं। आयतनवान् भवति॥

आपो वै वायोरायतनम्। आयतनवान् भवति। य एवं वेदं। यौऽपामायतनं वेदं।
आयतनवान् भवति। असौ वै तपन्नपामायतनम्। आयतनवान् भवति। यौऽमुष्य तपंत
आयतनं वेदं। आयतनवान् भवति। आपो वा अमुष्य तपंत आयतनम्॥

आयतनवान् भवति। य एवं वेदं। यौऽपामायतनं वेदं। आयतनवान् भवति। चन्द्रमा
वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति। यश्चन्द्रमस आयतनं वेदं। आयतनवान् भवति।
आपो वै चन्द्रमस आयतनम्। आयतनवान् भवति॥

य एवं वेदं। यौऽपामायतनं वेदं। आयतनवान् भवति। नक्षत्राणि वा अपामायतनम्।
आयतनवान् भवति। यो नक्षत्राणामायतनं वेदं। आयतनवान् भवति। आपो वै
नक्षत्राणामायतनम्। आयतनवान् भवति। य एवं वेदं॥८२॥

यौऽपामायतनं वेदं। आयतनवान् भवति। पर्जन्यो वा अपामायतनम्। आयतनवान्
भवति। यः पर्जन्यस्याऽऽयतनं वेदं। आयतनवान् भवति। आपो वै पर्जन्यस्याऽऽयतनम्।
आयतनवान् भवति। य एवं वेदं। यौऽपामायतनं वेदं॥

आयतनवान् भवति। संवत्सरो वा अपामायतनम्। आयतनवान् भवति। यः
संवत्सरस्याऽऽयतनं वेदं। आयतनवान् भवति। आपो वै संवत्सरस्याऽऽयतनम्।
आयतनवान् भवति। य एवं वेदं। यौऽप्सु नावं प्रतिष्ठितां वेदं। प्रत्येव तिष्ठति॥

राजाधिराजाय प्रसह्यसाहिने। नमो वयं वैश्रवणाय कुर्महे। स मे कामान्कामकामाय
मह्यम्। कामेश्वरो वैश्रवणो ददातु। कुबेराय वैश्रवणाय। महाराजाय नमः॥

॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः ॥

॥ दशशान्तयः ॥

ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवाः। भद्रं पश्येमाक्षभिर्यजत्राः। स्थिरैरङ्गैस्तुष्टुवाꣳसंस्तुनीभिः।
व्यशेम देवहितं यदायुः। स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः। स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति
नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः। स्वस्ति नो बृहस्पतिर्दधातु॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥१॥

ॐ नमो ब्रह्मणे नमो अस्त्वग्नये नमः पृथिव्यै नम ओषधीभ्यः। नमो वाचे नमो
वाचस्पतये नमो विष्णवे बृहते कंरोमि॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥२॥

नमो वाचे या चौदिता या चानुदिता तस्यै वाचे नमो नमो वाचे नमो वाचस्पतये नम
ऋषिभ्यो मन्त्रकृद्भ्यो मन्त्रपतिभ्यो मा मामृषयो मन्त्रकृतो मन्त्रपतयः परादुर्माहमृषीन्मन्त्रकृतो
मन्त्रपतीन्परादां वैश्वदेवीं वाचमुद्यासꣳ शिवामदस्तां जुष्टां देवेभ्यः शर्म मे द्यौः शर्म
पृथिवी शर्म विश्वमिदं जगत्। शर्म चन्द्रश्च सूर्यश्च शर्म ब्रह्मप्रजापती। भूतं वदिष्ये
भुवनं वदिष्ये तेजो वदिष्ये यशो वदिष्ये तपो वदिष्ये ब्रह्म वदिष्ये सत्यं वदिष्ये तस्मा
अहमिदमुपस्तरणमुपस्तृण उपस्तरणं मे प्रजायै पशूनां भूयादुपस्तरणमहं प्रजायै पशूनां
भूयासं प्राणापानौ मृत्योर्मा पातं प्राणापानौ मा मां हासिष्टं मधुं मनिष्ये मधुं जनिष्ये मधुं
वक्ष्यामि मधुं वदिष्यामि मधुमतीं देवेभ्यो वाचमुद्यासꣳ शुश्रूषण्यां मनुष्येभ्यस्तं मां देवा
अवन्तु शोभायै पितरोऽनुमदन्तु। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥३॥

शं नो वातः पवतां मातरिश्वा शं नस्तपतु सूर्यः। अहानिशं भवन्तु नः शꣳ रात्रिः
प्रतिधीयताम्। शमुषा नो व्युच्छतु शमादित्य उदैतु नः। शिवा नः शन्तमा भव सुमृडीका
सरस्वति। मा ते व्योम सन्दृशि। इडाये वास्त्वंसि वास्तुमद्वास्तुमन्तो भूयास्म मा
वास्तोऽश्छिथ्स्मह्यवास्तुः स भूयाद्योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः। प्रतिष्ठासि प्रतिष्ठावन्तो
भूयास्म मा प्रतिष्ठायाऽश्छिथ्स्मह्यप्रतिष्ठः स भूयाद्योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः। आ वात
वाहि भेषजं वि वात वाहि यद्रपः। त्वꣳ हि विश्वभेषजो देवानां दूत ईयसे। द्वाविमौ
वातौ वातु आ सिन्धोरा परावतः॥

दक्षं मे अन्य आवातु परान्यो वातु यद्रपः। यददो वातते गृहैऽमृतस्य निधिरहितः।
ततो नो देहि जीवसे ततो नो धेहि भेषजम्। ततो नो मह आवह वात आवातु भेषजम्।
शम्भूर्मयोभूर्नो हृदे प्र ण आयूꣳषि तारिषत्। इन्द्रस्य गृहोऽसि तं त्वा प्रपद्ये सगुः साश्वः।
सह यन्मे अस्ति तेन। भूः प्रपद्ये भुवः प्रपद्ये सुवः प्रपद्ये भूर्भुवः सुवः प्रपद्ये वायुं

प्रपद्येऽनार्ता देवतां प्रपद्येऽश्मानमाखुणं प्रपद्ये प्रजापतेर्ब्रह्मकोशं ब्रह्म प्रपद्य ओं प्रपद्ये।
 अन्तरिक्षं म उर्वन्तरं बृहदग्नयः पर्वताश्च यया वातः स्वस्त्या स्वस्तिमान्तया स्वस्त्या
 स्वस्तिमानसानि। प्राणापानौ मृत्योर्मा पातं प्राणापानौ मा मां हासिष्टं मयि मेधां मयि
 प्रजां मय्यग्निस्तेजो दधातु मयि मेधां मयि प्रजां मयीन्द्र इन्द्रियं दधातु मयि मेधां मयि
 प्रजां मयि सूर्यो भ्राजो दधातु॥

द्युभिरक्तुभिः परिपातमस्मानरिष्टेभिरश्विना सौभगेभिः। तन्नो मित्रो वरुणो
 मामहन्तामदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः। कया नश्चित्र आ भुवदूती सदावृधः सखा।
 कया शचिष्ठया वृता। कस्त्वा सत्यो मदानां म॥हिष्ठो मथ्सदन्धसः। दृढाचिदारुजे वसु।
 अभी षु णः सखीनामविता जरितृणाम्। शतं भवास्यूतिभिः। वयः सुपर्णा उपसेदुरिन्द्रं
 प्रियमैधा ऋषयो नार्धमानाः। अप ध्वान्तमूर्णुहि पूर्धि चक्षुर्मुमुग्ध्यस्मान्निधयेव ब्रह्मान्॥

शं नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतयै। शं योरभिस्रवन्तु नः। ईशाना वार्याणां
 क्षयन्तीश्चरषणीनाम्। अपो याचामि भेषजम्। सुमित्रा न आप ओषधयः सन्तु दुर्मित्रास्तस्मै
 भूयासुर्योऽस्मान्द्वेष्टि यं च वयं द्विष्मः। आपो हि ष्ठा मयोभुवस्ता न ऊर्जे दधातन। महे
 रणाय चक्षसे। यो वः शिवतमो रसस्तस्य भाजयतेह नः। उशतीरिव मातरः। तस्मा अरं
 गमाम वो यस्य क्षयाय जिन्वथ॥

आपो जनयथा च नः। पृथिवी शान्ता साग्निना शान्ता सा मै शान्ता शुचं शमयतु।
 अन्तरिक्षं शान्तं तद्वायुना शान्तं तन्मै शान्तं शुचं शमयतु। द्यौः शान्ता सादित्येन
 शान्ता सा मै शान्ता शुचं शमयतु। पृथिवी शान्तिरन्तरिक्षं शान्तिर्द्यौः शान्तिर्दिशः
 शान्तिरवान्तरदिशः शान्तिरग्निः शान्तिर्वायुः शान्तिरादित्यः शान्तिश्चन्द्रमाः शान्तिर्नक्षत्राणि
 शान्तिरापः शान्तिरोषधयः शान्तिर्वनस्पतयः शान्तिर्गोः शान्तिरजा शान्तिरश्वः शान्तिः
 पुरुषः शान्तिर्ब्रह्म शान्तिर्ब्राह्मणः शान्तिः शान्तिरेव शान्तिः शान्तिर्मै अस्तु शान्तिः। तयाहं
 शान्त्या सर्वशान्त्या मह्यं द्विपदे चतुष्पदे च शान्तिं करोमि शान्तिर्मै अस्तु शान्तिः। एह
 श्रीश्च ह्रीश्च धृतिश्च तपो मेधा प्रतिष्ठा श्रद्धा सत्यं धर्मश्चैतानि मोत्तिष्ठन्तमनूत्तिष्ठन्तु मा
 मा॥ श्रीश्च ह्रीश्च धृतिश्च तपो मेधा प्रतिष्ठा श्रद्धा सत्यं धर्मश्चैतानि मा मा हासिषुः।
 उदायुषा स्वायुषोदोषधीनां रसेनोत्पर्जन्यस्य शुष्मेणोदस्थाममृतां अनु। तच्चक्षुर्देवहितं
 पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत्। पश्येम शरदः शतं जीवेम शरदः शतं नन्दांम शरदः शतं मोदांम

शरदः शतं भवाम शरदः शतं शृण्वाम शरदः शतं प्रब्रवाम शरदः शतमजीताः स्याम
 शरदः शतं ज्योक्क सूर्यं दृशे। य उदगान्महतोऽर्णवाँद्विभ्राजमानः सरिरस्य मध्यात्स मा
 वृषभो लोहिताक्षः सूर्यो विपश्चिन्मनसा पुनातु। ब्रह्मणश्चोतन्यसि ब्रह्मण आणी स्थो ब्रह्मण
 आपपनमसि धारितेयं पृथिवी ब्रह्मणा मही धारितमेनेन महदन्तरिक्षं दिवं दाधार पृथिवी
 सदेवां यदहं वेद तदहं धारयाणि मा मद्वेदोऽधिविस्त्रसत्। मेधामनीषे माविंशतां समीचीं
 भूतस्य भव्यस्यावरुध्यै सर्वमायुरयाणि सर्वमायुरयाणि। आभिर्गीर्भिर्यदतो न ऊनमाप्यायय
 हरिवो वर्धमानः। यदा स्तोतृभ्यो महि गोत्रा रुजासि भूयिष्ठभाजो अध ते स्याम। ब्रह्म
 प्रावादिष्म तन्नो मा हांसीत्। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥४॥

ॐ सन्त्वा सिञ्चामि यजुषां प्रजामायुर्धनं च॥ ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥५॥

शं नो मित्रः शं वरुणः। शं नो भवत्वयमा। शं न इन्द्रो बृहस्पतिः। शं नो विष्णुरुक्रुमः।
 नमो ब्रह्मणे। नमस्ते वायो। त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि। त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि। ऋतं
 वदिष्यामि। सत्यं वदिष्यामि। तन्मामवतु। तद्वक्तारमवतु। अवतु माम्। अवतु वक्तारम्।
 ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥६॥

ॐ तच्छं योरावृणीमहे। गातुं यज्ञाय। गातुं यज्ञपतये। दैवीं स्वस्तिरस्तु नः।
 स्वस्तिर्मानुषेभ्यः। ऊर्ध्वं जिगातु भेषजम्। शं नो अस्तु द्विपदे। शं चतुष्पदे। ॐ शान्तिः
 शान्तिः शान्तिः॥७॥

ॐ सह नाववतु। सह नौ भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहे। तेजस्वि नावधीतमस्तु मा
 विद्विषावहे। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥८॥

ॐ सह नाववतु। सह नौ भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहे। तेजस्वि नावधीतमस्तु मा
 विद्विषावहे। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥९॥

ॐ सह नाववतु। सह नौ भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहे। तेजस्वि नावधीतमस्तु मा
 विद्विषावहे। ॐ शान्तिः शान्तिः शान्तिः॥१०॥

